

مہ ملہ کہتی سہر بستانی کھنڈ

نوسینی : ماکوان کے ریم

كتىبى ژماره(15) لە بلاوکراوه كانى بزافى نوى

مهملەكە تى سەرابستانى ئازىزىم

نوسىنى: ماکوان كەريم

چاپى يەكەم: ٢٠١٩

ناوی پهروک:

مهمله‌که‌تی سه‌رابستانی مولحیدان

نوسهر: ماکوان که‌ریم

پیداچونه‌وه: شه‌وبو جه‌لال

دیزاینهر: چاپک

چاپخانه: پیره‌میرد

تیراز: ۱۰۰۰

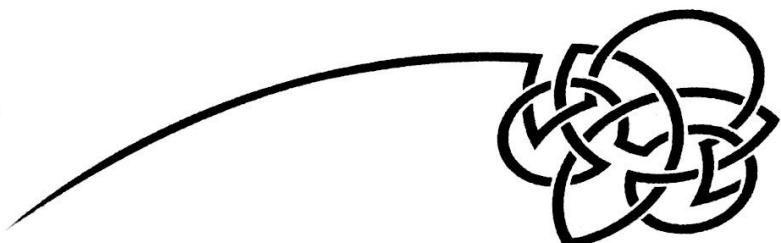
چاپی یه‌که‌م: ۲۰۱۹

ژماره‌ی سپارد:

له به‌پیوه‌به‌رايه‌تی گشتی کتیبخانه

گشتییه‌کان ژماره‌ی سپاردنی (۱۳۱)ی

سالی (۲۰۱۹)ی پیدر اوه.

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ

ئەی ئىمامداران يادى من بىھن، منىش يادى ئىيە دەكەم،
سوپاسگۈزاري من بن و سوپاس ناپەرىيىز و ناشكور مەبن.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ

الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوْجَّا

درودوو ستايىش بۇ سەركيانى

خۆشە ويستان مەممەد، پىغەمبەرى ئىسلام

ئەى سەرودمان جوانترىن پىناسە بۇ

جەنابتان ئەوهىيە كە ئىۋە يەك كەس بۇون،

بۇون بە چەند كەس، وە بۇون بە سەدان

كەس، بۇون بە كەس، وە جىهانت پر

كىرد كە رەحمەت و ھەست و نەست و سۆز

و مىھەبانى. مەدينە نەيتوانى حەقى ناوت

بدات، من چۈن بىتوانم بىدەم.

پيشه‌گى:

سەرابستان واتاي نەو گەرمابىيە دوورىيە لە بەرچاوى كەسىكى رېبواردا كە بۇ توشنە لەبىك ناو ۋادىكەت كە بەدوايدا دەروات تا لە كۆتايدا دەزانىت سەراب بۇو، سەرابى نەگەپشتن بە نامانج. سەراب لە زمانى كوردىدا بە تراوىلەكە ناسراوه.

كەواتە مەملەكتى سەرابستانى مولحيدان باسو خواستەكانى نەوانەن كە خەلگى تىينو دەكەن بەبى نامانج و لە كۆتايدا دەخنكىلىن، كورد ووتەنى بى شىيو سەر دەنئىنەوە لە ھەردۇو جىيەن، مەبەستم نەم زيانە و قىامەتە. نەو كەسانەي كە بىدىن و بى باوھرۇ بى خواي پەرەردەگارن ھەمېشە لە دلە ۋاوكى و خەمۆكىدا دەزىن، نەگەر چى سەرۇوت و سامان و پلەمۇ پايهى زۇرىشىان ھەمبىت، چونكە ناتوانن ھەر چوار مىحورە سەرەكىيەكەي ناو كىانى خۇيان تىر بىكەن لە زيانى نەم دونيايەداو قىامەتىش بەدەستى خۇيان لە ناو دەبەن. گومانى تىدانىيە كە مادام بىرۋايان پىنى نىيە دەبىت لە كۆتايشدا خۇيان بەرپرسىيارىتىيەكەي ھەلبىرن و كەس لۇمە نەكەن.

نەو چوار مىحورە بىرىتىن لە:

يەكەمى لاشەيە و دووھەمى ھەستو نەست و سۆزە، سىيەمى رۆحە و كۆتايان نەقلە.. نەم چوار بىنەمايە پىويىستە تىر بىرىن بە ھاوسەنگى دوور لە كاركىردن لە لاسەنگىدا، كاتى دەلىم بىدىنە كان (مولحيدەكان) لە خەمۆكىدان نەشىت ھەر سى بەشەكەي زيان تىر بىكەن، بەلام ناتوانن رۇح تىر بىكەن، چونكە پىداوىستى تىركىردى رۇح بە يادكىردى پەرەردەگارە و ھۆكارى سەرەكىيە بۇ خۇ بەدوورگەرن لە خەمۆكى و نەخۇشىيە دەروننىيەكان.

لىرىدا نەھاتۇوم شىكارى بۇ نەو چوار چەمكە بىكەم، بەلكو روونكىردىنەوەيەكى خىرايە بۇ نەم پىشەكىيە و چۈونە ناو باسە دوورو درىزەكەي ناو بەرتوكەكەمە.

سەرابى مولحيدان نەو نەخۇشىيەيە كە ھەندىلەك لە لاؤەكان بۇ خۇناساندىن تىي دەكەونو بەكارى دەھىنن، ھەندىكىش دوکان و بازارى خۇى پى گەرم دەكەت و لەھەمان كاتدا خۇى پى دەولەمەند دەكەت، ھەندىلەك لە فاكتەرەكانى نەم جىيەن بىنەيە سەرابى مولحيدانە، بۇ دامالىنى رەوشت و ئاكارى رەسەنى ئىسلامەتى و كوردايەتى ناو مىلەتەكەمانە و كۆتايدەكەمىشى بۇ نەوەيە كە نەو ئىسلامە جوانە وەك دىن و وەحى لەناو نەو خەلگە دايماڭان و ئاسايىش نەتەوەي و ئاسايىش رەوشتى بە تەواوھتى بشىۋىنن..

نامەۋىت بە شىودىيەكى فەلسەفى و فيكىرى سەردى بابەتكان دابىرىزەمەوە، بەلكو نەوەندە گوشۇيۇمە و سادەم كردىتەوە بۇ نەوەي ھەمۇو كەس لىتى تىبگات لە ھوتابىيەكەي ئاسايى ناوەندىيەوە تا دەگاتە مامۇستايەكى زانكۇ..

بۇ وام لېكىرىدۇوو؟

لەھەنەوەي زۆرلەك لە لاؤەكان دەبىنى پىشتر كە بەرتوكەكانى زانايان و بىرمەنداندانيان

دەيانخويىندەوە بەلام دەيانوت ھىچى لى تىنالىگەين و لهوانە كتىبەكانى د. عەدنان ئىبراھىم، د. عەمرو شەريف، د. ھەيسەم طلعت. هەنە، بۇيە ناچار بۇوم بەم شىوهىه بنوسم كە بتوانم وەك چۈلەكەيەكى باوكانە خۆراك بۇ زەرنەقۇتهكان بەدەست بەيىنم و پەرومەدەيان بکەم و گەورەيان بکەم لەرىڭىز ئەم پەرتوكەوه بۇ نەو پەرتوكانە تر تا بتوان كەسايەتىيەكى بەھېزىيان بۇ دروست بېيت. پاشان فيكرو تىپوانىن و دىدىيەكى ساغ و تەندىروستيان بۇ دابىمەزىت و ھەموو خويىنەرى ئەم پەرتوكەش فىير بکەم چۈن گفتوكۇ و دىبەيت لەگەل مولھيد و بىدىنەكاندا بکەن.

كەواتە كورت و پوخت كارم لەسەر ئەوه كردۇھ كە پېتان بلىم زەمینە سازى مولھيد و خوانەناسەكان چىيە و بۇ چى كار دەكمەن و چىان دەۋىت و كۆتايشيان چىيە، لەھەمانكەندا كەسايەتى و خەلگى بەناوبانگىان بىناسن و تواناو ھىزەكانىان بىزانن، وە بىزانن كە چى داوا دەكمەن لە خەلگى و چىشيان دەۋىت.

ھيام وايە لەم پەرتوكەدا سەرتايىھەك بۇ ئىيە بخەمە رooo، دواى ئەم پەرتوكە چاومۇران بن بە پشتىوانى خواى گەورە ھەموو دىبەيت و گفتوكۇكانى ماوەى ١٥ سالى ژيانم لەگەل بىدىن، عەلمانى، مولھيد و زەردەشتىيەكان وە ئەو بىرۇ بۇچۇونانە تر كە ھەموو تۆماركراون بە نوسيىن دەخەمە بەردەستان بۇ ئەوهى بىيىتە ئەزمۇنیيەك بۇ نەوهەكانى داھاتوو، ئەگەر تەمەن باقى بۇو.

٢٠١٩/٢/٣ شەھى يەكشەممە

نەرويج – فەریدىرىكىستاد

ماکوان كەرىم

تىبىنى: ئەو بەرۋارە كە ئەم پىشەكىيە تىدا نوسراوە شەھى تەدايك بۇونى خۆمە وَا تەممەن بۇوە ٤٢ سال، خواى گەورە ئاقىبەتمان خىربىكەت و بە سەربەرزا بگەپىنەوە بۇلای پەرمەدگارمان لە ژىر ئالاى پىغەمبەرى ئىسلامدا زىندومان كاتەوە لە نۇممەتە ھەزىزىمان بىكەت. امین جىڭىز خۆيەتى لىرەوە دەستخۇشى و پىزانىنى خۆم بۇ ئەم بەرپىزانە دەربىرم، كە ستافىك بۇون لەگەلەدا، ئەوانىش:

كاك محمد تەوحىد كە ھەستاوا بەنوسىنەوەي ھەندىيەك لە و تارەكان.

كاك شكار عزيز كە ھەستاوا بە ئەركى چاپكىرىنى پەرتوكەكە.

كاك جوتىيار گۈران وەك بەرپۇمبهرىيەكى كارگىرى

ھەرەمەن بىرە ئازىزى خۇشەويىستان كاك ھەفآل شىخانى وەك چاپكىرى ياساىيى ھاوكارمان بۇو. دەست خۇشى لە كاك كۆۋىست عبدوللا دەكمە كە ئەركى كۆكىردنەوەي ھەموو بەشەكانى ئەم پەرتوكەي گىرتىبووه ئەستو.

سوپاس و پىزانىنى ھەموو نەو بەرپىزانە كە بەشدار بۇون لە دروستكىرىنى وىنەو بلاۋىرىنى وە بەشەكانى لە تۆرە كۆمەلائىتىيەكان دا.

گەرەنەوەی ھيوا

سالى ۱۹۹۶ پارتى حکومەتى عىراق-ى هىنايەوە كوردىستان و رامانكىدو چۈۋىنە شارى پىنجوين، دوايسى بۇ گۆخلان. لهوى ماوهىك ماينەوە پاشان گەرائىنەوە بۇ پىنجوين، چۈرم بۇ جىڭايدىك لە پىنجوين پىسى دەوترا (قەلا دى) بۇ لاي پياوئىك ناوى مام باخەوان بۇو، لهوى باخىكى ھەبۇو كە خۆى سەرپەرشتى و باخەوانى دەكىرد. ئەم پياوه بەرىزە كادىرىيەكى حىزبى شوعى بۇو كە زىاد لە ۱۷ سال لە زىنداندا بوبۇو، لەراسىتىدا حوكىمەكەسى ۲۰ سال بۇوە، وەك ئەوەي كەسوڭارەكەى بۇيان باسلىرىم ۱۷ سال و ۶ مانگ لەزىنداندا بۇوە. حوكىمەكەشى لەسەر ئەوە بۇوە كە ھەندىك رۇژنامەنسى بىانى بىردوه بۇلای مەلا مۇستەفای بارزانى.

مام باخەوان ناوى محمد بۇو، ناسرابۇو بە حەممە دەرويىش حەممە سالىح و لەقەبەكەشى حەممە موچەركە بۇو، خۆشەويىستى باوکم بۇو.

كە چۈرمە لاي باسى ئەوەمان كرد و لېم پرسى كە:

كاكە حەممە بىرته سالى ۱۹۹۱ لەگەل جەنابى باوکم و جەنابت و كاك بەكىرى حاجى سەفر، كاك جەمال جەلال، كاك حامى حاجى غالى، كاك عومەر غەرەب و زۇرىيەكى تر لە بەرپرس و پىشىمەرگەكان لە مىحۇمرى پىنجوين بۇون، كەبارەگاي كاك بەكربۇو. ئەو شەوه ھەمووتان لهوى دەعومەت بۇون لە كەپەركەى كاك بەكەر لە بلکىيان. كۆمەلۇك لە حىزبى كۆمەنىستى كارىكەرى و كۆمەلەي ئىران لهوى بۇون ھەمۆ ئەيانخواردۇ. مۇناقشەيەك دەستى پىكىرد لە نىوان كاك جەمال جەلال و كاك بەكرو باوکم و ھەندىك لە كۆمەنىستەكانى ئەودىو ئەم دىوو.

مام باجەوان: بەلۇن بىرەمە

ماكوان: باسى ئەوەكرا كە شۇرۇشى كوردى بۇ ئەوە كراوه حىزبى بەعس رامالىت،

بەلام يەكىك لە ئامادەبوانى ناو مەجلىسەكە ووتى: نەگەر تەنها بۇ لەناوبىرىنى سەدام و دارودەستەكەي بىت و كوردىستان رېزگار بىرىت لەچنگى عەرەب و تۈرك و فارس وە ئەم قىسىم ئامانچ بىت ئەوه ھىچمان نەكىدوه بەھىچ، بەڭو پېيىستە ئاينى كۆنه پەرسىتى و جەھالەتى ئىسلام لە ناو بەرين بۇ ئەوهى جارىتى تر داگىركەر روونەكەنەوه كوردىستان.

مام باخەوان: وابوو

ماكوان: ئەوكاتە جەنابت و باوكم دەستان كرد بە قىسىم فەرمۇوتان بە گۇيرەت قىسىم ئەم براذرە بىت دەبىت وەك شۇرۇشەكەي لىينىن بىكەين، بۇ ژيانى ملىيونىك كەس لە روسىيادا دەبىت ٥ ملىون كەس لە ناو بچىت.

بەپرەست مام بەخەوان خەلکىك ھەيە وابىر بىكاتەوە؟

مام بەخەوان: بەزەردىخەنەوه سەرى بەر زىكىدوه فەرمۇوى ئەوانە لە خەيال پلاودان، ئەو كەسە ئىستا نەماوه بەدەستى ھاۋپىكانى خۆى لەسەر خواردىنەوهى مەشروب كوشتىيان.

ماكوان: مام بەخەوان بۇچى ئەوكاتە تەنها جەنابت و باوكم و كاك مەلا ئەحمدەدى شوشە دېفاعتان لە ئىسلام دەكرد؟ خۇ تو شوعى بۇويت و باوكم كۆمەلەو كاك مەلا ئەحمدەدىش ھەر كادىريتى كۆمەلەي رەنجدەران بۇو، كەچى كاك جەمال جەلال و كاك بەكىر تارادەيەك پشتى ئەوانىيان گرت.

مام باخەوان: دىسان بە پىكەنинەوه.. تو ئەوكاتە پاسەوانى باوكت بۇويت چۈن گوپت لە ئىمە گرتىبوو، ئەزانى باوكت بمايە ئىستا چەكى كردىبوويت. من و باوكت بىرامان وابوو كە ئىسلام ئاينى كوردى واقىعەو گەلى كورد بەزۇرىنە ھەلېپۈزۈردوه لە رۇوى ئاكارو رەوشتەوه ھىچ زەرەي لىنەكىدوه، تەنانەت عەرەبە شوعىيەكان و تۈركە شۇقىنىيەكانىش ھىچ كىشەيان نىيە لەگەن ئىسلامدا، لەبەر ئەوهى كۆڭرى كىدوه لە رۆشنبىرى و فيكىرى (وەحدەتى رۆشنبىرى و فيكىرى) گەلەكەدایە، تىكىدانىشى

واتا تیکدانی ناسایشی نه‌ته‌وهییه. ههندیک له نوخبه‌کانی ناو شوپش له جه‌لال
تاله‌بانیه‌وه بیگره تا نه‌وشیروان و مه‌سعود بارزانی و رسول مامه‌ندو مه‌حمود
سوزانی و شوپریته‌وه به‌ناو روشنیره‌کانی تری کوردا وهک جه‌مال نه‌به‌زو که‌مال
مه‌زه‌هرو..هتد ئه و بیروبا و همان هه‌بوو، ههندیکی تر که کاریگه‌ری کۆمەلەی
ئیرانیان له‌سهر بwoo به‌هه‌موو شیوه‌یهک دژایه‌تی ئایینی ئیسلامیان ده‌کرد به هۆکاری
شوپش ئیسلامی ئیران به‌رابه‌رایه‌تی خومه‌ینی.

جا شتیکی خوشت بوده‌گیرمه‌وه که کاتی خوی شوعله خانی ژنی کاک
نه‌وشیروانیان هینا بؤ ده‌ره‌وه بؤلای نه‌وشیروان موسته‌فا، نه‌وشیروان ووتی:
ماره‌تان کردوه؟

ئه و برادره که ووتم هاوردیکانی کوشتویانه و چوته جیگای خوی ووتی: کاک
نه‌وشیروان بؤ تو بپرات به ماره‌کردن هه‌یه؟
ئه‌ویش له‌وەلامدا ووتی ئهی چون نیمه!
من له‌ناو ئه‌وه‌ه‌موو خەلکه‌دام چون له دابو نه‌ریت و عورف لانه‌دهم.
ئه‌م برادرانه‌ی هاوشیوه‌ی کاک سه‌لام - هه‌موو له‌دنیای خەیال پلاودا ده‌زین،
قسه‌کانیان ماوه‌یهک بپرده‌کات وهک بارینی به‌فره له به‌هاردا که هیج زه‌ویهک
نایگریت‌ه خوی.

ماکوان: ئهی مام باخه‌وان تو چون له‌دوای ۱۷ بؤ ۱۸ سال زیندانی له‌سهر شوعی
بwoo گه‌رایته‌وه بؤ ئیسلام و دینداری؟

مام باخه‌وان: ده‌زانم ئه‌م هه‌موو شیرو ریویه‌ت بؤ ئه‌م پرسیاره بwoo، بؤت باس
ده‌کهم به‌سهر چاو.

سالانیکی ژیانم له هیچدا به‌سهر برد، به‌لام دوای لیوردبونه‌وه و تیرا‌امانم له
هه‌موو چواردهور له رووی فیکری و فه‌لسه‌فی و واقیع بینی و ته‌نانه‌ت جیهان
بینیشم، زانیم هه‌روا ناسان و بیهوده دروست نه‌بووم.

چهند جار له ئىرانەوە لەلايەن ئەھلى حەفە و زەردەشتى و گروپەكانى ترەوە
بانگەشەيان دەكىد كە من بچمە لايەن و كاريائن لەگەل بکەم، بەلام حەزم بەوە نەبۇو
كە بەپارە كاربکەم و بانگەشە بۇ بىرۇباوەرىك بکەم كە خۇم بىرۇام پىيىنىيە، بەلام
شوعى بۇونم باوەر بۇو لەگەل باوەر بۇونەكەشىدا باوبۇو ئەو سەردىمە. عەيىب بۇو
ئەگەر رۆشنېير بىت و شوعى نەبىت. كەچۈرمە زىيىدان خەلکم زۆر ناسى و ئاشانىيەتىم
پەيداكرد لەگەل زمان و تگەيىشتىم لە قورئان، پاشان لەگەردون، مروف و ژيانىش ئىتىر
بۇم دەركەوت كەھىچ ناگات بە ئىسلام. باش بۇو فرياكەووتىم و پىگاكەم ھەلبىزارد،
پاستى و دروستى ئىسلام و چەوتى پىگاكانى تر بۇو، بۇيە ئىسلامم ھەلبىزارد،
پۇونە؟

ماکوان: بەلىنى پۇونە

لەم قىسەنەدا بۇونىن لەپىر كەسىك لە خوار باخەكەوە ھاوارى كرد هو كاکە حەممە
لە كەپەرەكمەن؟

مام باخەوان: لەكەپەرەكە چۈرۈدە دەرەوە، لايىھەكى كەپەرەكە گىراپۇو لەبەر سىبەر.
مام باخەوان: ودرە سەرەوە لىرەھين كاڭ قاسم.

پياويىكى جوانخاس هات كە قاتىك شالى لەبەرداپۇو، مام باخەوان منى ناساند بە
كاڭ قاسم و ووتى: ئەوە كورى عەبدولكەرىمى رەحىمەتىيە ئەيناسىت؟

قاسم: جارىيەك چۈرۈبوم بۇ لاي كاڭ عەبدولكەرىم ئەم كورەم بىنى ئەوكاتە
مالىيان لە جارخ بۇو لە شاربازىر، كورە كەورەكەي بۇو لەگەل خەزورى كاکە حەممە
ھاتبۇون بۇ سەردىنى بەس ماشاء الله باش گەورە بۇوە.

مام باخەوان: بە پىيىكەنینەوە، ئەمە خۆيەتى ئەو نالەبارەيە كە دەستى بەدەمى
سەگ دا دەكىد، نىستا وابۇوه بە پياو.

قاسم: رۆلە ماکوان كەسوکار باشنى مامەكانت باشنى شكور؟

ماکوان: زۆر سوپاس كاڭ قاسم-ى بەپىز ھەموولايەك ئىختراميان ھەيە.

مام به خهوان: قاسم دهنگوباسی مهربیان چیت کرد له‌گه‌ل کارو سه‌رقایله‌که‌ت؟

قاسم: هه‌مو و شتیک ته‌واو بیو، هه‌ر خوم ماومه‌ته‌وه، منیش ده‌چمه سلیمانی

و له‌ویوه ده‌رۇم.

مام با خهوان: سه‌ری داخست و ئاهىکى هه‌لکیشا ووتى چهند كەستان كۈزراون؟

قاسم: بەدم حەسرەتەوه، هه‌موو مان، تەنها دايىم و دووخوشكم و من ماوين.

مام با خهوان: كەى دەگەریيەتەوه بۆ سلیمانی؟

قاسم: ئىستا

ماکوان: ئەگەر جىگات هەيە منیش دەمەۋىت بىيمەوه بۆ سلیمانى، هەر خۆم.

جەنابت دەزانى سەيارە نىيە دەنا عەزىتم نەئەدایت؟

قاسم: لە خزمەتام.

سەيرىكى مام با خهوانى كرد وەك ئەودى لىي بېرسىت ئايا بىبەم له‌گه‌ل خوم؟

مام با خهوان: تەماشايەكى منى كرد، ئەم پياوه دوژمندارە له‌گەللى مەرۇ با

بەرسىيارىتى تۇش هەلنىڭرىت.

ماکوان: ئەگەر لە بەر ئەوەيە ؟ تا دەچمەوه سلیمانى حىمايەتى دەكەم.

لە راستىشدا دەترسام، بەلام ئىشىم زۇر بىو سەيارەش نەبىو بۆ سلیمانى بۆيە

ناچار بىوم.

قاسم: من سۆپەریكىم پىتىھە و كەسم له‌گه‌ل نىيە، خەمى تۆمانە دەنا پىم خۇشە بۆ دەمەتەقى يەكىتكىم له‌گه‌ل بىت.

ماکوان: ئەگەر ناساي بىت من له‌گەلت دىم.

مام با خهوان: لە سەر خوا بىرۇن، ئاگاتان لە خۇتان بىت لە شاربازىرەوه بىرۇن نەك لە مالەوه واتا رېڭىسى سيد سادق.

قاسم: با بىزانىن چۈن دەبىت.

ئەو گفتوكۇ نادىيارو پەرە سەرەتەي نىيوان مام با خهوان و كاك قاسم ئەوەندەي

تر ته نگی پئیه له چنی بووم، له دلی خۆمدا ووتم له ریگا لیی ده پرسم بزامن چی بووه.
نهوه کوتا جاریش بوو که مام باخهوانم بینی، له سالی ۱۹۹۷ و مفاتی کرد خواي
گهوره لیی خوش بیت.

نهوه مام باخهوان فیرى کردم ئومىدە، ئەو فەرمودەيە پئىغەمبەرى خوا
بېرکەوتهوه كەدەفەرمۇیت: له گەل كەس زۆر تىكى مەدەن و رق و كىنە با له دلتاندا
نەبیت، له وانەيە رۆزىك بیت ئەو كەسە بېتىھ براو بگەرپىتەوه بۇ دىنەكەت.
جا ئەو فەرمودەيە سەرەرمان لە ژيانى مام بەخەواندا بىنم.
له گەل كاك قاسىم بەرى كەوتىن بەرەو سلىمانى، له نزىك كانى مانگا كۆمەللىك
چەكدار وەستابۇون. كاك قاسىم ھىۋاشى كردىوه.
قاسىم: ماكوان ئەگەر نەوەستام و رۆيىشتىم يەكسەر سەر دانەۋىنە، يان ئەگەر
دەتوانىت تەقەيان لىېكە.

له دلی خۆمدا ووتم تەواو نەوه ئەو رۆزەبۇو من لیی دەترسام. نزىكىيان بۇويىنەوه
مېلىم بەقاچ ھىنایەوه، موزەلەيەكى زۆر جوان بوو خىستمە ژىر قاچم و بە شەرەلەكەم
دامپۇشى و نەمەيىشت دەربەكەويت. هەردوو قاچم لەسەرە جووت كردىبوو.
ماكوان: كاك قاسىم تۇ چۈن ئىرانىت و سەيارەي عىراقى لىدەخورپىت، له كاتىكدا
پەكىت و پارتى شەپىيانە؟

مەبەستىم بوو بائىم با من سەيارەكە لىېخورپ.
قاسىم: بەتۈرپىيەوه؛ كاتى ئەم قسانە نىيە. ئەوەندە تورە بوو خەرىك بوو خۆم
فرىدەمە خوارەوه لە سەيارەكە.

ھىۋاش ھىۋاش نزىك بۇويىنەوه چەكدارەكان وەك كەمىنيان دانابىت كۆ بۇونەوه
و تەھنگەكانىيان ئاماڭەكەر.

ئىمپراتورىيەتى قاسم

نزيك بىوينه و له بؤسەكە ياخود له پىشىمىرگە كانى پارتى لە گوندى كانى
مانگا. قاسم جامىكە لاي خۇى دايابىوو يەوه، بە پىكەنинە ووتى باشنى هەفلاڭان؟
من هەمووگىانم عارەقى كىرىدبوو لە خۇوە زۆر دەترسام واهەستم دەكىرد شتىك
رووئەدات، بەلام زۆر بە ئاسانى پىشىمىرگە يەك پرسى لە كۈي بۇون؟

قاسم: پىنجوين.

پىشىمىرگە كە پرسى سندوقە كە چى تىيدا يە؟

قاسم: هىچ؛ تەماشى دەكەيت؟

پىشىمىرگە: پىويىست ناكات فەرمۇون بىرپۇن.

زۆر بە ئاسانى لەۋىدا دەرچۈوين.

ماكوان: كاك قاسم بۇ وا منت ترساند و خۇت وانىشاندا ئىستا تەقەمان لىتىدەكەن؟

قاسم: ئاخىر نەو پىشىمىرگە منى نەناسى و توش قورئانى زۆرت خويىند.

وەك نەوهى پىيم بلىت ترساوى، لەراستىشدا ترسام.

ماكوان: ئەگەر بىترسم ناھەقىم مەگەرە، چونكە لەناو سەيارە و كوا تەقە كراوه
ھەرچى بوايە ئىمە بەرددەكەوتىن و ھىچىشمان بۇ نەدەكرا.

قاسم: بە پىكەنинە وە؛ وامزانى هىچ نازانىت، بەلام دىارە كورى تەنكانەيت و
شتىك لە سەربازى دەزانىت.

ماكوان: ئەى تىرىت نىيە لە بازگە و سەيىطەرە تى رامانگەن؟

قاسم: خەمت نەبىت تەنها سەيىطەرە سلىمانى ھەيە، نەوېش خۆم چارە

ماکوان: باشە، بەس بزانە لهناو سەيارەوە تەقە ناکریت. ئەوهى بىهەۋىت تەقە
بکات لە ئىمە ئەو دەستكراوە ترە ئىمە لە ناو دەچىن، وايە؟
فاسىم: وايە.

شريتىكى محمدى ماملى-ى خستە سەر و تا سەيد سادق ئەيوتهوھ و قىسىمەكى
لەكەل من نەكىد.

لەسەيد سادق دابەزىن ووتەم دەچم نويزى مەغريب دەگەم و دېمەھوھ.

فاسىم: زۆر باشە نويزىكىش بۇ من بکە.

وەلامم نەدايەوە زانىم لە جەماعەتى بىدىنەكانە، لەنويز گەرامەوھ و چۈوين
لەسىد سادق نان بخۇين ھىچمان دەست نەكەوت.

ماکوان: كاك فاسىم لىخورە بۇ سلىمانى

چۈوين بۇ سلىمانى و بە پشتى سەيطەرەكەى سلىمانىدا رۇشت، چۈوينە ناو شار
و لە بازگەكەى نەدا، بەدرىزاي مىزۇوى ژيانم ئەو جىڭاۋ جادە خۆلەم نەدىبۈو!

ماکوان: كاك فاسىم خەلگى كويىت؟ جەنابت ئىرانى يان عىراقىت؟

فاسىم: لەھەركۈئ ژيانم بىروات خەلگى ئەۋىم.

ماکوان: ئەى كاكە حەممە چۈن دەناسىت؟

فاسىم: من نايناسىم تەنها دووجار بىنىومە، بەلام ھاوريى كاكم بووه رۇھى
شادبىت. ھەندىك پارەم لادانابۇو تەنها جىڭاى سىقەو مەتمانەم بووه لە پىنجۈن،
دەنا من بەخزمەتى نەگىشتۈوم نايناسىم، بەلام پىيان ووتبوم كە پىاۋى چاڭەو
خاودەن مەتمانەيە.

ماکوان: ئەى باوگى من چۈن دەناسىت؟

فاسىم: بەبۇنەي شۇرۇشەوھ
گەيشتىنە سلىمانى و چۈوين بۇ بازار نان بخۇين.

هاسم: نه و کالاشینکوفه بخه پشتی سه یاره که نیشمان پی نه ماوه. که پشتی سه یاره م کرده و پربوو له چهک و دو لار و پاره سویس ری ۱۰ دیناری و ۵ دیناری، له وانه یه ۲۰ دفته ر دو لار تیدابوبیت.

ماکوان: کاک فاسم بُو خاتری خوا نه و هه موو پاره و ده مانچه و سیلاحه چیي؟

قاسم: نهی کاکه حمه نهیووت مهرو لہگہلی دوزمنداره نهود هه موو دوزمنه کانی

۱۰۴

ماکه‌ان: وابه!

نامن خوارد و منى بردهوه بُو مالهوه، له مالى باپيرم دابهزيم، خولگى گەرم
كىد بُو لاي باپيرم و نەنكىم، چونكە لهگەن نەوان دەزيام.

فاسم: باشه با برؤین ئەم شەو لهمالى باپيرت دەبم، كاكە حەممە باپيرتم
يىكەيە نەديوه.

ماکوان: بُو دھیناسپت؟

فاسم: خوشویستمه.

که بردمه وه بُو ماله وه با پیرم رهنگی تیک چوو، و امزانی خوشحاله زور به گه رمی به خیرهاتنی ده کات.

کەچى يەكسەر ووتى قاسىم چى دەكەيت لىرە؟ چۆن لەكەل ماكوان يەكتىرتان ناسىيۇد؟

فاسم: به تورهییه وه؛ له پینجوین بووم ماکوان ووتی بمبه روه، خولکی کردم بؤ
ئىرە و چايەك دەخۇم و دەرۇم.

باپیرم: باشه به خیربین چاکهت بخو و له خزمه تدا ده彬.

له ژیانمدا با پیرمم نه دیب و بهوشیوه‌یه مامه‌له و به رخورد بکات له گه‌ن
دو زمنه که شی زورم پیناخوش بو.

ماکوان: ئەرئ باوه بۇ وامەمەلەي دەكەيت خۇ هىچ نەبوود؟

باپیرم: نا هیچ نهبووه.

بەتۆرەمییەوە یەکەسەر شکاندەی لەبەرچاوى كاك قاسىم ووتى ملت بشكىنەوە

بچۇ ژورەوە، من لەگەل قاسىم ئىشىم ھەيە.

چۈومە ژۈورەوە ئاگام لېبۇو بە باپيرمىنى ووت بابە وەلا ماڭوانم بەپياوەتى

ھىناوەتەوە هىچ پەيوەندىم لەگەللىدا نىيە.

باپيرم: باشە قاسىم؛ با خويىن نەكەۋىتە نىوانمانەوە، ماڭوان مندالە ناتناسىت.

قاسىم: جا- كاكە حەممە خۇ من بەزۇر نەھاتووم ماڭوان خولكى كردووم، وامزانى

دىوهخانت ماوە؟

باپيرم: بەلىنى ئىستاش خاونى دىوهخانم، بەلام دىوهخانم بۇ خەلکىك كراوەيە

كە ناشوب و گىچەل كوشتنى بە شويىنييەوە نەبىت.

قاسىم: باشە ئەمە لەبەر قەبرەكەى باوکى ماڭوان قبولم كردو رۆشتىم.

باپيرم: سەرچاو و سەر سەرم ئەمە چاكمەت ناخۆى؟

قاسىم: نا - جىتكەن من لىرە نابىتەوە.

باپيرم: نەو قىسىم زۇر راستە، خواتان لەگەل.

كاك قاسىم رۆيىشتى و باپيرم هاتە ژۈورەوە،

خەرىك بۇو شىت دەبۈوم هىچ تىئىنەدەگەيىشتىم لەو رەوشۇ مەوزووعە.

ماڭوان: ئەرى باوکە ئەم پىاوه بەد رەوشتە؟

باپيرم: نەوەلا پىاوى ناو پىاوانە.

ماڭوان: ئەم دىزە؟

باپيرم: سەرەتى ئەوان بەقەدەر ھەموو سلېمانى يە و زىاترىش.

ماڭوان: دۈزمنمانە؟

باپيرم: نەوەلا ناسىياوى دىرىينى رەحىمەتى باوكتىن و منىش پىش باوكت

دەيانناسىم.

ماکوان: نهی که واپه بؤ نهو پیاوه به ریزه دهگرد بهم شهوه؟

باپیرم: کوا دهرمکرد، خۆی روشت.

ماکوان: بابه دهگردنیکی موحتەمانه بwoo.

بەراست نەم کاک قاسم-ە کتىيە؟

باپیرم: نەمە کورى فارس ئاغاي باوانە، باپيرى ناوي حمزە ئاغاي باوانە، عەشىرەتىكى كۆچەرى جولەكمەن لەناوجەمەكانى لاي وورمىن وە هاتونەتە نەمدىيە لەو دىويش نىشته جىن. بەدرو خۇيان كردوھ بە كورد و موسولمان، فېيان نە بە كوردوھ ھەپە نە بە نىسلام و موسولمانانەوە.

نەمانە كاتى خۆى دېرى شىيخ مەحمود بۇون، پەييان دەوترا حمزە ئاغاي رووس، پېشتر وەك دەلەن مىجمەرسۇن ھەتىناونى بؤ نەم ناوجەمە و چاپخانەي پېھەتىناون بؤ رەواندۇز، ھەمووپان چەك فرۇشنى، چەك سىلاھى گەورەيان دەفرۇشت بە شۇرۇش و لە ئىرانىش موخەدەراتىيان دەفرۇشت.

خانەوادھىئەكى زۇر دەولەممەندن، لە ئىران، عىراق، تۈركىيا، رووسيا و ئىنگلەيز دا ناسراون، نەمانە نوينەرى زۇربەي كارخانەي چەك جېھەخانەن.

كورى نەو خەلگە بەدەستى نەمان دراوه بە كوشت، ھىچ كام لەلەكان كارىان پەييان نەماوه، ئىتىر كەوتونەتە كوشتنىيان و زۇر بەيان لە ناوجۇون. ھەموو لە كارخانەكەي عىزرايىل كار دەكەن و خەرىكى پىاو كوشتن و گىيان كىشانىن، باوک و براو كەسوڭارىان ھەموى كۈزراوه، لەو بىنەمالەمە بەس نەم كورەيان ماوه نەميش پىاو كۈزىكى لىزانە. كە تۆم لەگەل نەودا بىنى شىت بۇوم.

بىزانە نەوه چەكى بؤ پارتى ھەتىناوه يان يەكتىي يان بىزانە دەيەۋىت مالى كى وىران بىكەت.

كاتى خۆى لە چەمى پىزان بۇو مام جەلال برايمەكى گرت، نەوكاتە ھەموو دنیا پەيوەندىيان گرد بە مام جەلالەوە كە ھېچى لىنەگرىت. نەوكات من لەگەل كاک

قايمه كوكويتابووم، باسى سالى ٦٦ بۇدكەم نەودەمە جەلالى بۇون ئىلەمە.

مام جەلال دايە دەست من و ووتى لەسەر سنور نازادى بىكە با باروات، نەودەمە لە سەيدىسادق نازادم كردو نىتىر ناسياويمان لەوهە سەرچاوهى گرتۇھ، نەوان وايان زانىبۇو نەمرى رەمیو كوشتنى بۇ دەرچۈوه، نازادكىرنەكەي بە پىاوهتى منيان زانى، بەلام من لەپاستىدا هېيچەم نەكىرد تەنها فەرمانى مام جەلال بۇو.

جا نەم كابرايە خانەواده و براو ھەممو كەمسوڭارەكانىيان يان بە فيشەك كۆزراون يان بە موخەدەرات مردوون.

جا- بۇيە ترسام، ھەركەس چى بچىنىت ھەر نەوش نەدورىتەوه، نەمانە تۈۋى چەكۈ موخەدەراتيان بلاڭ كەردىتەوه و چاندۇھ خۆشىان ھەربەوانە كۆزراون و لەناوجۇون، نەوفتا كورپىكىان ھەبۇو بەناوى مازىيار ئاغايى كورپىان بەھۆكاري دەرمانو موخەدەرات لەناوجۇو.

ماڭوان: باوکە تۆ بە ووردى بۇم باسکە، نەك ئاوا پەچەر بچەر، بەس تۆ زۇر موسىطەر بۇويت بەسەرىدا و نەگەر نەو توپاپىيەي ھەبىت، تۆ چۈن ئاوا قىسە دەكەيت لەگەللىدا و چۈن ئاوا بنو بەنەجەي دەناسىت؟ ئى حەتمەن تۈش يان شەرىك بۇويت يان بەشىكت ھەبۇوه؟

باپىرم: دە كەرە كەر، من چۈن خۇم توشى قەمتلۇ تاوان دەكەم.

ماڭوان: ئەى نەمانە چۈن دەزانىتىو چۈن دەيانناسىت؟

باپىرم: بەبۇنەي چەڭدارى و بېشىمەرگاپەتىيەوه.

ماڭوان: دەبۇم باسکە بازانم نەم پۇخلەواتانە چىنۇ كىن.

باپىرم: جاتۇ ئىشتىت چې بەم سەرنىشەيەوه، نەوه نىيە ووتى براڭەي گىراوە داۋىانەتە دەست من نازادم كردوھ بە نەمرى مامە جەلال.

باپىرم بېاۋىتك بۇ زۇر تاقەتى قىسە گىرائەوهى نەبۇو، بەلام نەگەر شتىكىشى بىگىرپاپەتەوه زۇر دەھيق بۇو، نىنجا كىشەيەكى ترى باپىرم نەوه بۇو زۇر زەعيمانە

بیری دهگردهوه، نیمههی ودک رهنجبهر و خزمه تکار ته ماشا دهگرد.

ماکوان: وەللا همر بۇ ئەوهى بىناسم و رەفيقايەتىان نەكەم.

باپيرم: حەدت چىيە رەفيقايەتى دەكەيت.

ماکوان: باشە نايىكەم بەس بۇم باسکە.

باپيرم: گوېڭىرە، بەلام بىينم و بېيىستم لەگەللىدابىت و رەفيقايەتى بىكەيت، خۆم بەدەستى خۆم فىشەكىكت پېيوه دەنئىم.

ماکوان: باشە

باپيرم: ئەگەر دەته ويىت ھەممۇو كون و كەلەبەريان بىزانىت، مامە قالە باش دەيانناسىت بەو بلىنى با بۇت باس بکات.

ماکوان: كامە مامە قالە؟

باپيرم: مامە قالەي رەفيقى باوکى رەحىمەتىت

ماکوان: مامە قالەي دەباغى ئىرانى؟

باپيرم: خۆيەتى.

مامه قاله و ههوالیکی گرنگ

لەدواي نهوهى باپيرم باسى مامه قالهى بۇ كردم كە نه و شارەزايە لە ژيانى نەو خانەوادىيە، منيش بۇوه خولىاي مىشىم و هەولۇما بە خزمەتى مامه قاله بىكمە. رۆزىكىان پرسىيارم كرد لە كورپىكى پىشىمەرگەى ديموكرات كاتى خۆى لە بارەگاى سەيد رسۇلى بابى گەورە بۇو لە سەر ۲۰ مەترىيەكەى شارى سلىمانى، بۇ سەردارن هاتبۇونە شارى سلىمانى، ديموكراتەكانىيىش زۇربەيان چووبونە كۆيەو هەولىر لە ترسى كۆمارى ئىسلامى ئىران. مامه قاله-ش نه و ماوهىيە لە هەولىر بۇو، خۆى نامادە كردىبوو بېرىۋات بۇ نەورۇپا وەرگىرا بۇو لەلايەن UN.

بۇ زانىارى هەموو لايەك بىزانن مامه قاله-ى دەباغى كىيە؟

پياوئىكى شۇرۇشگىرى كوردىستانى رۆزىھەلاتە لە كۆمەلەى ژىڭا فەوه نەندام بۇوه، تاكو- حىزبى ديموكرات و بەشدار بۇوه وله كۆمارى مەھاباد-دا و كەسيكى نەدib و نوسەرو زمان زان بۇوه. خەلگى ناوجەى موڭرىيانە، ھاۋىرە و دۆستى باوکم بۇوه، زۇربەى كاتەكانىيە سلىمانى لە مالى ئىيمەدا بۇوه، ھىچ پەيوەندىيەكى ئايىنى نەبۇوه، تەنانەت رۆزىكىش لە مالى خۇماندا نە مدېيە نويىز بىكت، كەسيكى ئاساپى بۇوه لە رووى دينىيەوە ھىچ پابەندىيەكى نەبۇوه ھىچ جۇرە قىسەيەكى ناشرينىش لىنە بىستوھ بە رانبەر بە دينى ئىسلام.

پىم كەوتە هەولىر و بە خزمەتى مامه قاله كە يىشتىم و هەندىك پرسىيارم لېكىرد دەربارە نه و خانەوادىيە.

مامه قاله سروشىتى وابۇو پياوئىكى تا بلىرى ھىمن و لە سەر خۇ بۇو، زۇد بە دەگەن زانىارى نەدا بە دەستەوە، زۇر حەزى بە چا خواردن بۇو بانگىشتم كەد

بۇ جىڭا يەك بۇچا خواردن، عەرزىم كرد زانىارىم دەۋىت دەربارەى بىنەمەلەى فارس
ئاغايى باوان و حەمزە ئاغايى باوکىيان.

مامە قالە: زانىارىم نىيە نايىانناسىم كىن ئەمانە.

ھەستم كرد جەنابىيان دەھىەۋىت شت لەمن و مېرىگەرەت، ئەو منى خستە ئىر
پەرسىيارەوه، تا بىزانىت پەيوەندى و ناسىنى من بۇ ئەوان چۈنە. ئەوهى روویدا بۇو
بۇم گىرایەوه، باسى كاك قاسم-يىش بۇ كرد.

مامە قالە: ئەوه بىزانە كۆمارى ئىسلامى ناردويەتى كى بکۈزۈت، ئەو جاسوسە
ھەندىك قسەى تىريشى پىيۆت.

ماکوان: واتا دەيناسىت؟

مامە قالە: دەيناسىم، بەلام تۆكارت چىه بەمانە؟ كاكە ماکوان وازى لى بىنەو
سەرى خوت بەمانەوه مەئىشىنەو دوور بكمەرەوه لېيان.

ماکوان: نزىك نىم نايىانناسىم ژيانى ئەوانەтан كردوه بە مەتھەل لاي من، دەممەۋىت

بىزانم كىن و چىن؟

مامە قالە: ئەمانە پىاوى پارەن دروستكراوى دەستى ئىمپریالىزمن، داگىركەرى
كوردىستان. ئىمەى كورد سودمان لىيومرگرتۇوەن، بەلام زيانى زۇريان لىيداواين،
ئەم خانەوادىيە خەلگى ناوجەى نازربايغانن لە جووه توركەكان، هاتوونەتە
ناوجەى شىۋى، دواى ئەوهى مىچەرسۇن گەپا بەناوجەكەدا ئەمانە بۇونە چاوساغى
مىچەرسۇن. پاشان لەدواى داگىركەرنى ئىران لە لاپەن روسىيا و بەریتانيا وە، ئەم
خانەوادىيە دەولەمەند بۇون چەكى زۇريان فرۇشت بە حوكومەتى ئىرانى و بە
ھىزە كوردىيەكان تەنانەت بە كۆمارى مەبابادىش، سەرتاي گەورەبۇونىان لەرپەگاي
حەمزەناغاوه بۇو، پېشترىش دۇزى شۇرپشەكە شىيخ مەحمود بۇون پەيمانىان دابۇو
بە شىيخ محمود كە چەكى بگەيەننە دەست، بەلام درۇيان كرد لەگەلىدا بە فىتى
ئىنگليز.

زۆر دەولەمەند بۇون لە ناوچەکدا لە روسیا خاوهنى قەصرو بالاخانەی گەورە بۇون، تەنامەت ھۆکارى رووخانى شۇرىشى ئېلول بۇون. ئەمانە ھەرجى دىزى كورد بوايە دەيان كرد و خۆشیان بە كورد نىشان ئەدا.

بۇيان ئاسايى بۇو ھەرجى دەرمانى بەسەرچوو و مەشروب و كارى خراپ بۇو دەيانھەئىنايە ئىران و عىراق، بۇ خراپكىرىنى خەلکەكە.

بىيىجىكە چەك ئەمانە چەند ھىزىكى ماركسى و لىينىنیان دروستكىد نازارەستە خۇ خستىيانە ناو شۇرىشى كوردىيەوە بۇ لەبەر يەك ھەلە وەشاندى ئەو شۇرىشەي كوردان، بەناوى كومەنیستى و ئىشتراكىيەوە، بەھەر حاڭ حەمزە ئاغا بەدەستى مەنكۈرەكان كۈزرا و فارس ئاغايى كۈرى ھات و دوو كۈرى ترى حەمزە ئاغا لەگەللىدا كۈزان. زۆر كارى بەد رەوشتىيان بلاۋىكىرىدەوە لە رۆزھەلات و باشوردا، ئەوان دەيانویىست رەوشت و ئاكارى كوردايەتى نەھىلەن، دواي ئەوش فارس ئاغايى باوكىيان بەدەستى كۆمارى ئىسلامى كۈزراو رايانكىد بۇ تۈركىيا، كۈرەكانىشى ھاتنە عىراق و بۇون بە جاشى حىزبى بەعس لەگەل ئەوشدا چەكىيان دەفرۇشت بە پېشىمەركە لەدەرمەوە لەگەل بەعسەكانىشدا دەستان ھەبۇو. كۈرە گەورەكە ئاۋى جەمال بۇو ئەويش لەم دوايانەدا بەدەستى حىزبى بەعس كۈزرا، چونكە ئاشكارابۇ جاسوسى بۇ ئىران كردۇ. كورت و پوخت ئەمانە جاشو خۇفرۇش بۇون. سودىشىيان ھەبۇو بۇ شۇرىشى كوردى وەك چەك فرۇشتىن، دەيان جار باوكت چەكى لى و مرگرتۇون بۇ شۇرىش لە پىگاي پىاۋىتكى بەرپىز ئاۋى (ع،م) بۇو لەگەل حىزبى دېموکرات بۇون.

ماکوان: بۇچى ناسراونىن لەناو خەلکىد؟

مامە ئالە: لەبەر ئەوهى مامەللىيان زىاتر لەگەل قىياتى كوردى و جاشو دەسەلاتى دولەتكاندا بۇوە، نەك لەگەل خەلکى ئاساي و زىاتر پارەيان پەيدا كردۇ بەدواي نفۇزەوە نەبۇون، ھىزى ئەوان ولاتان بۇوە نەك خەلک.

ماکوان؛ راسته جوله‌کمن؟

مامه قاله؛ بهلی- بهلی جوو بوون.

ماکوان؛ دهست خوش مهمنونم بؤ زانیاریه کانت مامه قاله گیان.

ئیتر له وکاته‌وه نهم دیوه تاکو جاریک له هوله‌ندا به خزمته‌تی گهیشتم و
همندیک قسـه مان گردو به جینمه‌یشت، دواى بیستم که له نه خوشخانه‌یه‌کی له‌ندهن
کۆچى دواى گردوه، خوا له مامه قاله خوشبیت.

دواى تیپه‌رینى ماودك لە سەردانە کەم بؤلای مامه قاله، رۆزىك بیستم کەوا
کەسىکى ئیرانى له نەسحابه سېي كۈزراوه، دواى بۇم دەركەوت كاك قاسم بووه. ئیتر
له وکاته‌وه هىچ زانیارى و ناوىكم لە سەريان نەبىستوه و كەسىش باسى نەگردوون.
ئەمە بسووه هەۋىنى بىرگىردنەوهى من و به رابووردوی خۆمدا بچمەوه،
لە دواى ماوهىهك نەم رووداوهم بؤ مامۆستاکەم گىرایه‌وه لە سلىمانى کە به مامۆستا
کەمال-ى هەواره بەرزە مەشهر بوو.

كەسىکى زىرەك و بە توانا بسو جاروبار دەرسى شەرعى و بىرۇباوھرم لا دەخويىند،
زۇر بە دەگەن دەرسى دەوتەوه بە خەلگى، مەگەر زۇر سىقە پېپوایه، بە لام بەزۇر
وانەى بە من دەوتەوه.

دواى ئەوهى باسەکەم بؤ گىرایه‌وه ووتى؛ ماکوان كاتى خۆى توش بىدىن بسویت؟
پېم نالىيت چۈن دىندارىت دەستى پېكىرىد؟

ماکوان؛ راسته من بىدىن بسو، بە لام خوشم نەمدەزانى بۆچى.

لە كەل كۆمەلیك هاۋىرى بىريارماندا بسو كە بىرۇامان بە دىن نەبى، هەر لە خۆمانەوه
چاولىگەری بسو. دواى ئەوهش كەنائىنمەن هەلبىزاد زۇر بە ناسانى هاتىنە ناووه،
بە لام ھۆکارى سەرەكى من كەنەپەكانى مامۆستا مەلا محمدى شارەزورى بسو خواى
كەورە لىيىخوشبىت و بە فېردىھوسى ئەعلاي شاد بکات.

مامۆستا كەمال؛ كاكه ماکوان من حەز دەكەم باسى ژيانى بىدىنى و مولھىدى

خۆمت بۆ بکەم.

ماکوان: فەرمۇو خۆشحال دەبم.

مامۆستا کەمال: سالەكانى حەفتا بۇومە پېشىمەرگە، چەندە دژى حىزبى بەعس بۇويىن نەوندە دژى ئايىنى پېرۋىزى ئىسلام بۇوين، وەك ئەوهى ئىسلام ھاتبىتە سەرمان.

دەمەۋىت بىتكەرىنەمەوە بۆ سالەكانى ۱۹۷۳ - ۱۹۷۷ لە دانىشگا بۇوم لە بەغداد، رقم لە كچىك بۇو حىجاب بۇو واھەستم دەگرد كە ئەو ئافرەتە ھەموو ژيانى منى خواردوھ بى ئەوهى بىناسم بەلام زۇر رقم لىي بۇو تەنها لەبەر حىجابەكەي. ئەو سەرددەمە زۇر كارىكەي دەولەتى سۆفييەتى لەسەرمان بۇو، دەمانویست نەك كوردىستان - بەلکو - ھەموو جىهان بكمەينە شوعى وامان دەزانى كۆتاپى مىزۇوھ ئىتر ستالىن و ماويى فريادىمى ئەو خەلگەن.

لىيت ناشارمەوە لەگەل ھاوري كوردىكاندا ھەموو جارىك دەمانووت ئەگەر بەردەستمان كەۋىت لەدواوه لەگەلەدا رادەبۈرین و تا گىانى دەرددەچىت. خواي گەورە پەنامان بىدات

چەپ بۇونمان مەرۆف دۆستى نەبۇو، بەلکو ئەوهى چەپ نەبوايە بە جاھيل و دواكەوتتوو كۈنە پەرسەمان دەزانى، ئەگەر نەخويىندەوارىكش لەگەلەماندابۇوايە بەلام چەپ بوايە، ئەوا بە ھەموو شىوهەك پشتىمان دەگرت و وەماندەزانى كورپۇزى ماركسە.

بىيجىگە چەپەكان ھاورييەتى كەسمان نەدەگرد، رەوشت و ئەخلاقىشمان لەگەنگ نەبۇو، لەگەل نەوهىدا ھىچمان سىقەمان بەھى تىرمان نەبۇو رۆز و زەمەن ھات و رۆيىشت بۇويىنە تەنزىمى و چەند بلاڭو كراوهەك و پۆستكارتى شەھيدانمان پېبۇو بەزمانى عەرەبى بلاڭو مان دەكردەوە لەشارى بەغداد، پېيان زانىن بەعسىيەكان نىيمەش لە دانىشگا بلاڭو مان دەكردەوە دواي ئەوهى كە

ناشکرابووین له دوورهوه ناسایشه کانی به عسی و دانیشگاکه رایانکرد به شوتمندا
هر دووکهس دووکهس هه لمان دهواسی.

هاتینهوه به پهله بوناو قیسمه کانی خۆمان و هه موو شته کانمان خسته ناو
جهنای ئەوکچه موحاجه بە یەوه کە پیشتر رقمان لىپى بسو، له دلی خۆمدا ووت
ئەگەر كىرا با ئەم ئافرهتە بگىرىت باشتە ئەم كۆنە پەرسە لەناوبچىت
ئەمنە کانى جاميعه خۆيان كرد بە قیسمە كە ئىمەدا و يەكسەر هاتنە لاي
من و منيان پشكنى من هيچم لا نەبسو، دواي من چوونە لاي هه موو ھاوريڭانى
من كە كورد بسوون هيچيان لانەبسو. پاش ئەوه هه موومانيان گرده دەرەوه، له دواي
كەرانىكى زۇر هه موو بەياننامە كەيان گرت و دەريانهينا لە ناو جانتاي ئافرهتە
موحاجه بە كەيان بە قىز راكىشاو بىرىدیان

گه وزان له ناو تاريکيدها

مامؤستا که مال به مردم وام بتو له گيرانه و هكى بـۆم و ووتس: دواي نهودى که
نهو كچه مو حاجه بيهيان برد ناوي (و يداد) بتو، هەستم كرد زۆر ناپياوم نهودى پىي
بلىن پياوھتى له وجودى مندا نبيه، زۆر خۆم به وەحشى و هېيج و بوج زانيو
لهوه ناخوشتر هەموو ھاورىكانم پىدەكەنин، وەك نهودى کە چالاكىيەكى گەورەيان
نهنجام دابىت نهو ئافرهته داماوهمان توش كرد.

ماکوان: نهى نهو ئافرهته هەروا بەناسانى توشتانكىرد و لەناو بچىت؟

مامؤستا که مال: نا- ماکوان گيان زانيمان نهو ئافرهته هيچى لەگەلدا ناگرت.
پاسته ئازار نەدرىت، بەلام دواي لىكۈلىنەوه دەزانن کە ئىئمهى كورد نهه كارەمان
نهنجامداوه، بويە ناچار بۇوين بەرپرسى شانەكەمان کە ناوي فەرمىدون بتو
بىريارى نهودى دابەسەرماندا كەھەموو بەگەپتىنەوه بۆ سليمانى و لەۋەوه خۆمان
نامادەكەين بۆ چوونە دەرەوهمان بۆ ناو شۇرۇش و پىشەرگە.

ھەر نه سات و كاتە خۆمان نامادەكردو گەپايىنەوه بەرەو سليمانى و نەوانەش
خەلکى كەركوك بۇون لەگەلماندا گەرانەوه.

من چوومە دەرەوه بۇوم بە پىشەرگە، چالاكىمان زۆر نەنجامدا لەم شۇرۇشدا
نىشى قۆر و داۋىن پىسى و كارى خراپەشمان زۆركرد، زۆرىك لە پىشەرگە كە
هاتنه دەرەوه لە راستىدا بۆ شۇرۇش نەبتوو، بۆ كوردو كوردىستان نەبتوو.

ماکوان: نهى بۇچى بتوو؟

مامؤستا که مال: هاتنه دەرەوه خەلکى جياواز بتوو، ھەندىكىيان عەسكەرى فيرار
بۇون، كەسيان نەبتوو بىيانكات بەجاش و خەفييە، ھەندىكى تريان دوزمندار بۇون

یان تەعدادیان له ۋاپىتى كىرىپ دەھاتنە دەرەوە، ھەندىكى تىاۋانىكىيان
ئەنجامدابۇو ناچار بەناوى كوردايەتىيەو دەھاتنە دەرەوە، ھەندىكىش بۆخۆى
رۇحى كوردايەتى تىدابۇو دەھات دەبۇوه پېشىمەرگە.

ماکوان: تۆ ئامانجىت چى بۇو مامۇستا؟

مامۇستا كەمال: دوو ئامانجىم ھەبۇو، من كادىركى ناوەندى ئەو حىزبەي خۆم
بۇوم چالاکى روشنىبىرى و پىنگەياندى پېشىمەرگەم لە ئەستۆدا بۇو، پاشان وەك
ھەموو پېشىمەرگەيەك بەشداربۇوم لە چالاکى سەربازىدا.

ماکوان: ئەمە تاپادەيەك كارىكى خراپ نىيە، وانىيە؟

مامۇستا كەمال: با زۇر خراپە زۇر دەپارۇمەوە كە خوا لىم خوشبىت.
دەستىكىرد بەگريان و قىسى بۇ نەكرا.

ماکوان: مامۇستا كەمال گىان بۇ دەڭرى؟

مامۇستا كەمال: چۈن نەگىرىم نەزانى چەندە كورى خەلگىم كىردى بە كافر و
بىدىن و دوايى بەناوى كوردايەتى و شۇرشەوە كوزران و ئەو بىدىنىيە ئەوان لە
ئەستۆيى مندابۇو.

كەوايى ووت تاسام نەمزانى ج وەلامىكىم ھەبىت، چونكە بىرم لە تاوانى وا
نەگىرىبۇوە و بە خەيالىدا نەھاتبۇو، يەكەم جارىش بۇو بىبىستم ئەمەندەي تر
بىدەنگى دايىگىرم ئەويش فرمىسەك بەچاۋىدا دەھاتە خوارەوە.

مامۇستا كەمال: تەمەننېكىم سەرفىرىدۇ لە پىنالى ھېچداو خەلگىم بۇ ھىچ
پەروەردە كىردى كە كۆتايان ھاتوو جەھەنەم جىڭىغايانە، ئەى ئەمە گريانى ناۋىت؟
ماکوان: بەلكو خوايى گەورە لىيان خوش بىت، ئىيە بەنەزانى كردوتانە لەوانەيە
خوايى گەورە لىيان خوشبىت.

مامۇستا كەمال: ياخوا بەدەمى تۆ بىت ماکوان گىان، جاكوا وابوايە.

ماکوان: ان شاء الله وا دەبىت، خوايى گەورە ئەرەحەمە راحىمەنە.

مامۆستا کەمال ئەی چى واى لىکردى بگەپىتەوە بۇ نىسلام؟
مامۆستا کەمال؛ زۇرم خويىندهوه زۇر دوركەوتىمەوە لمباسە رۇحىيەكان ھىچ
پەيوەندىيەكى ناسمانى و رۇحىم نەمابوو. بەدواى زانسى تەواوه وە بۇوم، نەوە
پېي بوترايە خوا و دين و نىسلام رقم لىي بۇو، لەزىانمدا بىرم لهوە نەدەكىردهوه
نويىز بىڭەم، بەلەتكو بىرم لهوە دەكىردهوه چۈن كەسانى نويىز خويىن وا لى بىڭەم واز بىنن.
ھەستىيەكى زۇر سەيرم ھەبۇو، بىنەوە رۇزىك لە رۇزان ھىچ كارىگەرييەكى نىسلام
لەسەر بىت، نەباوک باسى دىنى بۇ گردووم نە دايىكىشىم ووتويەتى نويىز بىڭە، لە
خىزانى ئىتمەدا باوى نويىزو رۇزو باسى دىنى نەبۇوه. تەنانەت خانویيەكمان ھەبۇو
لە گەپەكى ئازادى نزىك مزگەوتى حەمەئى حاجى پەشىد باوکم لەداخى دەنگە
دەنگى بلندگۇي مزگەوتەكە فرۇشتى و ھاتىنە ھەوارەبەر زە.

رۇزىكىيان نامەيەكى هىزەكەئى خۇمانم بىرد بۇ سەركىرىدايەتى و زۇو گەرامەوە بۇ
بارەگاي خۇمان، لەو ناوجانە لىي نىستە جىبۈين شەومان بەسەردا ھات، لەرپىگاندا
كەوتىم كەمینى ھەندىك لە هىزەكەنلى ئىرى پىشىمەرگەئى حىزبى نەيار، بەھەر حال
توانىم خۇم دەرباز بىڭەم و دەرچۈوم و نەگىرام. لەدواى تەقەيەكى زۇر، لەكاتى
تىخورپىنيان لىيم تا نەوكاتەي دەرچۈوم لەناوپىاندا ھەر دەمۇوت خوايە گىان فريام
كەوه بەپارىزە. زىاد لە ۱۰ جار شايەتومانم ھەتىناوه.

دواى نەوەي كە ھاتىمەوە بۇ بارەگاي خۇمان و هىزەكەمان دەرچۈو بۇ ئەو ناوجەيە
و گەرامەوە ھەر بىرم لهوە دەكىردهوه ئەم قسانە چىبۇو دەمكىد. لەخۇمەوە شەرمە
لە خۇم دەكىدو پىيم ناخوش بۇو، بەلام بەوه تەفسىيرم كرد كە ئاسايىيە حالتىكى
ترسە، دەم رەهاتنە دەنا كوا من بېرۋام بەخوا پېغەمبەر و شايەتومان ھەيە.

زۇرى نەبرى ئەنفال و كىميا بارانى ھەلەبجە رووپىدا، ئىتمەش ناوجەكائمان

جىھىشتو چۈينە

نەودىو، لهوئ بە خزمەتى مامۆستا ناسرى سوبخانى گەيشتىم كە بەداخەوە

کۆماری نیسلامی له سالی ۱۹۹۰ شەھیدی کرد.

دوای گۇرینەوە بىرورا مامۆستا چەند كتىبىكى خۆى دامى بەناوهكانى: ئاسس التصورات والقيم، نويز (حەقىقەت و حىكمەتەكانى)، پىغەمبەرى نەخوتىندهوار، بەندايەتى، پرسە و سەرەخۇشى. بەتهواوەتى زيان و ديدو تىرپانىم گۇرا و قىسەكانيشى كارىگەرى ھەبۇو لەسەرم.

ئەم ئايەتە بەتهواوەتى زيانى گۇرى ئايا پىنگە پىدرابە لە كەونى خوادا مرۆفەكان گەندەلى ئەنجام بەدەن كە خۆى بەرناમەي زيانى دارشتىو، بۇيە بەردىوام لەسەر خەلکى ئەم دەفەرە كە ناسراوە بە جىهانى نىسلامى بە قورئان ئاراستەيان دەكات و دەفەرمۇيت: وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنَّهُمَا بِأَطْلَالٍ ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفَجَّارِ ﴿٢٨﴾ كىتاب ئۇزىنلە ئىنىڭ مبارڪ لېدىئېروا آياتە وَلَيَسْتَدِكَرْ أُولُو الْأَتَابِ ﴿٢٩﴾ ص

(واتا: ئىيمە ناسىمان و زەوي دروستكراوانى نىوانمان بى ھودە و ھەرەمەكەى دروست نەكردووھ، ئەھو بىرۇ باومى ئەوانەيە كە بى باومى بۇون، ھاوار و ۋاهونالە بۇ ئەوانەي كە كافر و بى بىرۇن لە سزاي ئاگرى دۆزەخ، نەخىر، ئەھ باومەيان ھەلەيە، بەلكو ئايا رەوايە پاداشتى ئەوانەي ئىمان و باومەيان ھىنداوە و كاروكردموھ چاكەكانىيان ئەنجام داوه، وەك ئەوانە لى بىھىن كە تۈۋى خراپەيان چاندووھ لە زەويىدا، ياخود ئايا ئەوانە پارىزگار و لەخوا ترسن وەك خراپەكاران سەيريان بىھىن؟! ئەم قورئانە كتىبىكى پىرۇزە دامانبەزاندۇوھ بۇ لاي تۇ، بۇ ئەھە ئايەتكانى لىك بەندەوە و بىرى لى بىھەنەوە و بۇ ئەھە خاون بىرۇ ھۆشەكان پەند و نامۆزگارى وەربىگەن و تىفکەن).

ھەرجەندە پىم وايە ئەم دنیايە كە كۆتايى دىت خۆمان بۇ دنیايەكى ئەبەدى ئامادە كردووھ پىيوىستە مرۆفەكان لە سەر ئەم بىنەمايە كار بىھەن، ئەگەر چى

نهوانه‌ی که بانگه‌شهی ژیانیتکی خوشی مرۆفه‌کان دەگەن لە ناوه‌خندا هیچ راستیه‌کی تىدا نیه، لە كۆتايدا هەموو نەمانه نارەزۆو ویستى چەند كەسانىك لە بەرژەونى خۇياندا كارى پى دەگەن، دەرنەنجام بەرەو نەهامەتى لەناوجۇون دەيىنابات.

پاشان ھەر لە ئىران وازم لە حىزبەكەی خۆم ھىنار جووم بەدوای زانست و زانيارىدا گەرم و چوومە خزمەتى چەند مامۆستايىھەكى بەرپىز، ھەندىك زانيارى زياترم خويىندو خۆم ئامادە كرد لەرىگاي ھەندىك كەسايىھەتى ئىخوانەوە بچم بۇ ميسىر، لە رۇشتىدابۇوم حىزبەكەی خۆم بانگى كردم و دەست بەسەريانكىردم نەمرى لەسىدارەدانم بۇ دەرچۇو لەلايەن نەوانه‌وە كە گوايىھ جاسوس بۇوم و خيانەتم لىكردۇون.

ماڭوان: ھەروا بەئاسانى گيرايىت و نەمرى لەسىدارەدانت بۇ دەرچۇو؟

مامۆستا كەمال: نا؛ پىشتر چاودىريان كردىبۇوم، ئاگايان لە ھاتوچۇ و گەرانەكانم بۇو، منىش نەينى نەوانم لەبەرەستىدابۇو. نەم شۇرۇشەش وابۇو ھەركەس نەينى لەزىز دەستدا بوايىھ سەركەدايەتىيەكەي بى يەك و دوو نەمرى كوشتنى بۇ دەرەتكەدا! منىش يەكتىك لەوانه بۇوم، بەلەم دواي لىپېتىچىنەوە باش بۇو وام لىكردن كە بىرۇام پىبكەن جاسوس نىم و نەوكارانەش لىكۈلىنەوە بۇون بۇ زياتر رۇشتىبىر بۇونم كردىوومە، من ھەر لەگەل نەواندام و هىچ گۇرانكارىم بەسەردا نەھاتووه.

ماڭوان: سوپاس بۇ خوا فەرمانى لەسىدارە دانەكمەت كۆتاي ھات؟

مامۆستا كەمال: بەلىن ھەر نەو كاتە دوو ھەفتەي نەبرەت لايىان بىردى لەسەرم و خواي گەورە كردى راپەرىن روویدا و ھاتىنەوە، ئىتىر من چەكم دانا و لەگەل نەو حىزبە عەلمانىيە و چوومە لاي حىزبىتى ئىسلامى.

ماڭوان: سوپاس بۇ خوا.

مامۆستا كەمال: نەخۇشىيەكى كوشىدەشم ھەمە بېرىشكەكان ئىزنىيان داوم، نەو زانستەي كەپىيمە و لاي خۆم كۆمكىرىدۇتەوە دەبىت لەماۋەيەكى كەمدا تا نەو ژيانم

ماوه بیدهم به تؤ، توش دواى من بیده بهخه لکی تر.

ماکوان؛ ئاخر من دهرؤم بؤ دهرهوهی ولات.

مامؤستا كەمال؛ نەئى ناكىرىت نەرقۇيت تا من دەمرەم؟

ماکوان؛ نەئى ناكىرىت من نەبم كەسىكى تر بىت پېيى بلەيت؟

مامؤستا كەمال؛ ئاخىر زۇر ماندوو بۇوم بەتۇوه تا فىرى عىلەمى بەيان و

چۈنۈھەتى و نۇسلوبى گفتوكۇم كىرى بەشى كۆتايت ماوه وەرىگەرە.

ماکوان؛ چەندى پېىدەچىت؟

مامؤستا كەمال؛ نازانم؛ بەلەم تامىرىنەم لەگەلت دەبم و بۇت باس دەكەم.

لەراسىتىدا من وامزانى گالىتەم لەگەل دەكەت تەنەها بۇ ھاندانمە بۇ نەوهى

لەخزمەتىدا دەرس بخويتنم.

كەچى زانى كە من بەجدى وەرمەنەگرتۇھ چوو ھەموو شتەكانى هىنار نىشانى

دام، نەوهى كە شىرپەنجه يەتى و ماوهى كە دەزى بەراستى بۇو.

كە زانىم بەراستىتى رازى بۇوم زۇرم پىناخۇش بۇو، دەست بەجى دەستم كرد

بە خوتىنى دەرسەكان لە خزمەتىدا.

نەو دەرسانەي كە دەستم پېىكىد لەگەل نەودا زۇر جياواز بۇو.

سەرەتا دەستمانكىد بە خوتىندەوهى كەتىب، ھەرچى كەتىبى دىزە دىن و

پەخنەنامىز بۇو دايىن بىخوتىنەوهى، بەتاپىھەتى نەوانەي كە فسەيان لەسەر خوا

پېغەمبەر ﷺ دەكىد تا واي لىكىردىم خەرىك بۇو بەتەواوھى واز لە نىسلام بەھىنەم!

لە دواى خوتىندەوهى ھەر كەتىبىك بانگى دەكىردىم و وەلەمى ھەموو پەرسىارەكانى

نەدايەوه، بەلەم دوو نۇسلوبى جياوازى فىرىكىردىم،

يەكەم؛ ھەولى نەدا خۇم وەلەمى پەرسىارەكانىم بەۋۇزىمەوه بە بىرو

بېرگەرنەوهى خۇم، نەگەر نەمتوانىيائە، ئىنجا وەلەمى نەدايەوه و فىرى

دەكىردىم كەدزى نەو قسانە چى باشە بىرىت و وېلىتىم، بەيەك جۇر بەدىل و

وەلامەوە نەددوھستا، بەلكو جارى واهەبۇو سى بۇ چوار وەلامى ئەدایەوە دەستم.

دۇوھم: فىرى ئۇسلوبى قيادى و ئىدارەت كردىم.

ۋېنەمى چەند ھەفتەيەك پاش گىشتىم بۇ نەروىج.

گفتگویه کی هیمنانه

بهرد هوامم له خزمه تی مامؤستا که مال له همواره بره رزه ده مخویند، همه مهو
نهزمونه کانی خوی بؤ ده گواستمه وه، فتیری نیداره و بهری تو هبردن و چونیه تی سه رنج
رپاکیشان و شیوازی نوسین و پهی بردن به جوری کارگردن له واقعی کوردستانی
کردم.

شهویک ناردي به شویندا و چووم بولای
ووتی ده رفین بؤ جینگایه ک چهند که سیکی بیدینی لییه همندیک گفتگو
ده کهین بؤ توش باشه نهزمونون پهیدا ده کهیت.
ماکوان؛ باشه له خزمه تاندام.

بهته کسی روشتین و چوینه مالیک له مامؤستایان (گمره کیکی شاری سلیمانیه)،
که چوینه ژووره وه چهند که سیک دانیشتبوون هاتن به ده مانه وه، دو وانیان بیره و
پیکی مشروب له بهرد همیاندا بورو.

زور به گرمی به خیره اتنیان کردین و دانیشتین زور به گرمی هه والی مامؤستا
که مال-یان پرسی، هه والی تهندروستی و نه خوشیه کان پرسی نه ویش به هیمنی و
دهنگه گرو پیکه نینه نه رم و شیرینه که وه لامی دانه وه.

مامؤستا که مال؛ بهم نزیکانه ده گرمیمه وه بؤ لای نه و که سه که منار دومی بؤ نیره.
دیاره دهیه ویت گوئی له دهنگم بیت بؤیه بانگم ده کات، نه م نازارو ناره حمه تیانه
داوه به سه رمدا.

شیروان (یه کیک له ناما ده بوانی ماله که)؛ کاک که مال تیناگه مه به است چیه؟
مامؤستا که مال؛ مه به استم نه ویه که مروف زور جار توشی ناره حمه تی ده بیت،
خواه په رو مردگاری بیری ده خاته وه، که دهنگ به رز بکاته وه بؤ نه ویه داوای

لیبکات، چونکه خوای گهوره نارهز و مهنده که بهنده کانی داوای لیبکه ن.

شیروان: جا نه م خوای په روهر دگارتہ بؤ وات لیدہ کات دوای لیبکه يت و هنای

بؤ بھریت، ئهی بؤ چاره سهرت ناکات بھته واوھتی؟

مامؤستا کەمال: ئاخىر كىشەكە لىردوه سەرچاوه دەگرىت لەگەل نېيىمدا، چونكە خوا لاي ئىيە كەبرواتان پېيى نېيە و وجودى نېيە لاي ئىيە، كاتىكىش لەگەل مندا رووبەرپۇ دەبىتەوە بؤ وەلامدانەوەي من و موسۇلمانان وەك مەرۆف تەماشى خوا دەگەيت، واتا پېيت وايە خوا مەرۆفە و وەك مەرۆف لەگەل مندا تاوتويى دەگەيت. نەته وىت بەو بىركردنەوەي خۇوت لە قالبىكى خوايەتىدا بؤ ئىتمە دابىزىت، نەمەش زۇر ئاستەمە بگەينە نەنجام.

ھەم لە رwooی زانستىيەوە وە ھەم لە رwooی ئەكاديمەوە، وە نە لە رwooی فەلسەمى و فيكىرىشەوە ناگونجىت.

شیروان: راستە، من بىرۋام بەخوا نېيە تا بتوانم وىئەي بکەم بؤت.

مامؤستا کەمال: نەم قىسىمە زۇر جوانە منىش ھەمان قىسىم دووبارە دەگەمەوە، خۇ منىش خوام نەدىيە نازانم چۈنە، دەبىت لەھەوالىكەوە پىتىمانگە يىشتېتىت تابزانىن چۈنە و چىيە و بەندايەتى بؤ بکەين؟

شیروان: ئاخىر كىشەكە لە وەدایە ناسىينى خوا لە كام ھەوالىمەوە وەرىگرىن؟ لەكەنالى نەي، ئىن ئىن؟

(نەم سەردەمە كەنالىكى بەھەنیز بۇو ANN)

مامؤستا کەمال: نا مامە شیروان؛ باسى خوا لەكەنالەكانەوە وەرناكىرىت، بەلكو لەخۆيەوە دەبىت وەرىبگرىن، دەزانىت؟

شیروان: بە پىكەنینەوە؛ نەمە قىسىمەكى خۆشە دەمەوىت منىش لەخۆيەوە وەرىبگرم.

مامؤستا کەمال: نەگەر راست بکەيت ئاسانە!

شیروان: برادران به شاهید بن، نهگهر لهگه ل خوا فسه بکه هیج کیشم
نامینیت و ودک هاویر که مال برووا به خوا دههینم.

ماموستا که مال: پهیمان نه دهیت که پهشیمان نه بیته وه؟

شیروان: پهیمانبیت!

که مال: هرچنده بروم به پهیمانه که ت نیه، چونکه گهیشتن به نیمان و
به خوا پرسهیه، له قورناته وه که وحییه بؤ پیغه مبهر هاتووه.

شیروان: دایه قاقای پیکه نین، جا من نهگهر بروابکه نه قورناته خوا ناردویه تی

دهمیک بوو له سهر دهستی دایکم موسولمان بوبوم.

ماموستا که مال: باشه نهگهر سله ماندمان هورنات دهست نوسی مرؤف نیه چی
دهلیتیت؟

شیروان: موسولمان ده بم.

ماموستا که مال: نهی هورنات کی نوسیویه تیه وه به رای جه نابتان؟

شیروان: به دلنيایي وه محمد و هاوکاره کانی.

ماموستا که مال: هاویر شیروان توزیکمان بؤ باس بکه، تا بزانین بیروبا و هری
تو چونه له مه نه و باسه.

شیروان: من پیم وايه که سیکی راهیب به ناوی بوحیرا و که سیکی خزمی خوی
ناوی و هرمه کوری نه وفل هاوکاریان کردوه.

ماموستا که مال: زیاتر بؤمان باسکه

شیروان: ده توانيت به گهمریتیه وه بؤ کتیبه کهی فهرج فوده.

ماموستا که مال: کامیان؟

شیروان: نقد الإسلام السياسي المعاصر

ماموستا که مال: همه موویم خویند و ته وه شتی وای تیدانیه!

شیروان رهنگی تیک چوو و ووتی: ده لهوانیه کتیبه‌کهی تری بیت بهناوی (حتر)
لا یکون کلاما فی الهواء)

مامؤستا که‌مال: بپروا بکه هاوړی شیروان نهوشم له ماله‌وه همه‌یه و کاتی خوی
خویم داومه به جهناابت، شتی وای تیدا نیه.

شیروان که به ته واوهتی و هزغی تیک چوو بسو ووتی: دهنازانم یه کیک لمو
کتیبانه‌یه خویندومه‌ته‌وه.

مامؤستا که‌مال: نا - هیچکام له کتیبه‌کانی فهره‌ج فوده نیه، به لکو نهوه
قسه‌ی فوناد زهکه‌ریایه، نهوش کاتی خوی خویم بوم باس کرد وویت، به لام درویه‌کی
چاو زهقه له رووی میزوییه‌وه ناسه‌لمینریت هروهه‌ها له رووی نه کادیمیه‌شه‌وه
بیسه‌رچاوه‌یه. من به شوینیدا چوو مه‌ته‌وه هیچ کام له و نوسه‌ره میسریه‌کان
نه‌یانتوانیوه نه و قسمه‌یه ساغ بکه‌نه‌وه.

شیروان: بچو نه‌یانتوانیوه یان تو نیستا بوویت به نیسلامی واده‌لیتیت?
مامؤستا که‌مال: واز له نیسلامی بوونی من بهینه، فهرموو تو بیسه‌لمینه که
دلنیام ناتوانیت.

یه کیک له هاوړیکانی مامؤستا که‌مال و کاک شیروان دهستی کرد به قسمه ووتی
هاوړیان باسه‌که بگوړن، کمه‌سکه ناوی کاک کاوه بسو پییان ده‌ووت - کاوه سور.-
مامؤستا که‌مال: نا مامه کاوه ګیان قسمه‌کانمان خوشه ته‌نها وویستم نه و
میزووه بسو هاوړی شیروان راست بکه‌مه‌وه.

پیغه‌مبه‌ری نیسلام محمد ﷺ بو حمه‌یرا ی نه‌بینیوه، نه‌مه هله‌ی یه که‌میه‌تی.
دوووه: راسته و هرقه‌ی کوری نه‌وغلی بینیوه، به لام دوای بینینی به جهند
همه‌فته‌یه ک و هرقه‌ی کوری نه‌وغل کوچی کرد وووه.
سه‌رچاوه‌ی نیسلامی و بیدینه‌کانیش نه‌وه ساغ ده‌که‌نه‌وه. نه شیروان و نه فوناد
زهکه‌ریا و نه فهرج فوده‌ش ناتوان نه‌وه بسه‌لمین.

مامه کاوه گیان من شیروان-م خوش دهویت، چونکه پهرومرده کراوی دهستی خومه له بیدینیدا، با هنهندیک قسهی بو بکه م به لکو خوای گهوره چون هیدایه‌تی منی داوه هیدایه‌تی نه ویش برات.

شیروان-م مه‌بسته، چونکه خوم بیدینم کردوه دمه‌ویت ههول بدهم دینداری بکه م به لای که‌مهوه برپا بهینیت، چونکه له ژیانمدا نه وهی بیدینم کردوه تا ماوم ده‌جمهوه لایان تا به لکو برپا بهیننهوه.

شیروان: باشه ماموستا که‌مال گیان له‌بهر تو چی ده‌لئی دهیکه‌م.

ماموستا که‌مال: نا من نامه‌ویت له‌بهر من بیت و دلی من رازی بکهیت، من ده‌زانم تو منت خوش دهویت و پیزم لیده‌گریت، به‌لام بیروباوهر نه به‌خوش‌ویستیه نه به ترسه، به لکو به قهناعه‌ته.

شیروان: ماموستا که‌مال ئاخر چی بکه م من برپام به نیسلام نیه، خو بهزور نیه؟

ماموستا که‌مال: نا بهزور نیه، تو له ناو هاپیکانماندا ووریاو زیرهکتریت بؤیه رووم له‌تؤیه. هه‌میشه له گوماندای ئه‌مهش بوو واى کرد له من که کارت له‌سمر بکه م، ده‌زانم له و جوړه خه‌لکه‌ی ګیردوده‌یهی دهستی خوتی که خوای گهوره باسیان دهکات له قورئاندا.

شیروان: بو شتی واهمه‌یه له قورئاندا که باسی باری دهرونى خه‌لکی بکاتو لیبيان تېبگات؟

ماموستا که‌مال: به‌دلنیاییه‌وه نهی من نالیم قورئان لای خواوه هاتووه. ده‌بیت له‌گه‌ل ناخی ئیمه‌شدا کفتوكو بکات.

شیروان: ئاده‌ی نهوباسه چیبیه ماموستا که‌مال له‌باره‌ی دل و دهرونى ئیمه‌وه. ماموستا که‌مال: خوای گهوره لهم باره‌وه ده‌فرمودیت: (مُذَبْذِبِينَ يَنِنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هُؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هُؤُلَاءِ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) ۳۴۱ نساء

واتا، گیریان خواردوه لهو نیوانهدا، نه ئوهیه که پالبدن به نیماندارانهوه
نه ئوهشە که پال بدەن بە کافرانهوه، هەرگەس خوا (بەھۆی نالەبارى خۆیهوه)
گومرايى بکات ھىچ كەس ناتوانىت رېبازىكى (پاستى بۇ بدۇزىتەوه)

من نامەۋىت لەرىگاي سەركىشى خۇتەوه خواي پەرمەردگار گومرات بکات.
شىروان گيان تۇ كەسىكى ياسا ناسىت و شارەزاي لە ياساو باسە ياسايمەكان،
ئەگەر نەم ياسانەي کە وەرگىراوه لە دەستور ياسا ناسەكانى جىهان و ولاتى
ئىسلاميدا نەگەر بەو شىوه بىت کە ئىوه باسى دەكەن، ئىسلام سادەو ساكار بىت
چۈن ئەم ھەموو ياسا گىرنگەي لىن ھەلەھەتىنجرىت؟

شىروان و مەجلىسەكە ھەموو بىدەنگ بۇون، منىش بىدەنگ بوم و سەرسامم بە
نسلوب و قىسى، سەرسامم بە تۇنى دەنگى کە لەكويىدا دەنگ بەرزەدەكتەوه لەكويىدا
نزمى دەكتەوه، سەرسامم بە شىوهى گۈزى دەم و چاوى و بە زەردىخەنە لىيى
لەھەمانكاتدا.

بەردهوام بۇو لەباسەكەي ووتى: كورىنە ئەزانن ئىمەي چەپ دەبۇو پېش
موسۇلمانەكانىش بىروامان بە ئىسلام بەھىنایە! چونكە ئىسلام خەباتو شۇرۇشكىرى
بۇوه لەناو كۆمەلگادا.

چىانايمەتى نەھىشتەووه و گۈرانكارى لە ناو كۆمەلگادا دەست پىكىردوه، خورافتە
بىت پەرسىتى نەھىشتەووه و دواي يەك گىتنەوه بەرفراوانى روۋىنلىرى كردوه.
كتىب و مەنەفييستى نوسىوه كۆمەلگاو ئەدبىياتى شۇرۇشكىرى بلاوكردۇتەوه، مەگەر
ئىمەي چەپ باسى ئەمانەمان نە دەگەردۇ؟

خۇ ھەمووى لە ئىسلامدا ھەمە، لە مەنەفييستى پرۇلىتارى دا خويىندو مانەتەوه،
بەلام لەكام جىڭاۋ مەكاندا بىلالى حەبەشىو ئەبوبەكر وەك يەك بۇون لە جىهاندا؟
لەكام مەنەفييستىدا سەلمانى فارسى كۆيلە لە ولاتى عەرمەدا گۈئ بۇ راكانى
بىگىرتىت لە بەرزىرىن پلهى قىاديداو خطە و پلانى نەو بەكار بىت؟

لەکام جىڭاۋ مەنلىگادا بۇوه بەندە و پياو ماقولان وەك يەك ھەزما ربکرىن و
پۈستى فەرمى دەولەوت وەك يەكىان بىرىتى لەسەر بىنەمای توانى خۆى كە ئىمە
ناومان ناوه تەقىنۇكرات؟

شىروان: ئاخىر مامۇستا كەمال-ى بەرىزىز؛ جەنابت دەزانى ئىسلام بەزۇر شەرىعەت
بەسەر خەلکىدا دەسەپېنىت، پىم نالىيىت ئازادى ئەمە لە كويىدایە؟
مامۇستا كەمال: نەگەر خەلکى خۇشحال نەبن بە شەرىعەتى خوا ئەوا بەزۇر
ناسەپېنىت.

لەكويىدا نوسراوه دەبىت شەرىعەتى خوا بەزۇر بەسەر خەلکىدا بسەپېنىن پىم
نالىيىت؟

نە تۇو نەكمىسى تريش ناتوانىت ئەوه بسەلمىنەت.

فەرمانىرەواى خواى گەورە بەزۇر ناسەپېنىت، بەلكو نەگەر خەلکى
زۇر خۇشحال نەبن بەو فەرمانىرەوايە خواى گەورە نايىبەخشىت، نمونە
مەككەو تايىف و بەحرەمین و عىراق لەبەردەستىدایە كە پىغەمبەر ﷺ چوھلائى
خەلکەكەى و شىكارى فەرمانىرەواى خواى گەورەي بۇ كردن و ھىچيان وەريان
نەگرت، لە كۆتايدا ھەوالى دايىه «ئەوس و خەزەج» كە دوو گەل ھۆزى
بنەرەتى شارى مەدىنە بۇون يەكسەر بىن دوودلى وەريان گرت، ھەممۇ دەزانىن
سەرەتاي حکومەتى پىغەمبەر ﷺ و فەرمانىرەوايەكەى لەۋىوە سەرچاوهى گرتۇھ
لىرىدە دەمەۋىت ئەوەت تىبگەيەنم كە دەسەلاتى خوايى نىعمەتە وەك ھەممۇ
نېعمەتكانى تر نەگەر خەلکى سوپاس گوزاربۇون لەسەرى پېيان خۇش بۇو، ئەوا
خواى پەرومەركار پىياندەبەخشىت، نەگەر ئارەزومەند نەبۇون ئەوا خواى گەورە
تەنها لە قىامەتدا تۈلە لەوانە وەردىگەت كە رېتىرى فەرمانىرەواى خواى گەورەن
(لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَا زِيَدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ) إبراهيم ٧
واتا: سوپاس گوزار و شوگرانە بىزىر بن، پزق و پۇزىو

نازو نیعمه‌تیان به‌سهردا دهرژنیم و زیادی دهکم، نهگهر ناشوگرو سوپاوس نایهزیر بن، به‌راستی نه و کاته نیتر توله و سزای من زور به ئازار دهیت. کور و باوکنیکی پیغه‌مبهربه و داود و سوله‌یمان -علیهم السلام- هردوکیان سوپاس‌گوزاری خوای کهورهیان زور کرد بؤیه هه‌موو جیهانیان فهرمانره‌هواي کرد..(قالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لَيَئُلُونِي أَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ) النمل:۴۰ واتا: دیاره نه نایمه‌ته لمسه زمانی پیغه‌مبهربه سوله‌یمانه که ده‌فرمودت: (نایا سوپاس‌گوزار دهیم یان ناشکورو به‌د نمهک، جا نه‌وه سوپاس‌گوزار بیت نه‌وه سوپاس‌گوزاره بؤ خوی، نه‌وه سوپاس نایهزیره، نه‌وه (بابزانیت) که په‌رو مردگارم دهوله‌مهندو بی نیازه و خاوه‌نه به‌خشش به هه‌موان. هه‌روهک چون نه‌وه کمه‌هی که سوپاس‌گوزاره و خوای کهوره پئی دهبه‌خشیت، پیچه‌وانه‌کهشی نه‌وه که سزا و هرده‌گریت خوای گهوره نه‌وه دادگه‌ریه لی ده‌ستینیت‌نه‌وه، به‌لام نه‌گمر خه‌لکیک لهناو نه‌مانه‌دا له ههول و کوشش و خهباتدان بن بؤ ده‌سه‌لاتی نیسلامی، نه‌وا خوای گهوره رنگای کامه‌رانی نیشان دهدات و رینمونیان دهکات بؤ نیمان و نازایمته و سه‌ربره‌زیان پی دهبه‌خشیت..(وَالَّذِينَ

جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ شَبَلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُخْسِنِينَ) العنکبوت ۹۶

واتا: (به‌لام) نه‌وانه له پیناوی نیمه‌دا بؤ به‌دهست هینانی ره‌زامه‌ندی نیمه ههول و کوشش دهدهن و خویان ماندوو دهکهن، به‌راستی نه‌وانه رینمونی دهکه‌هین بؤ هه‌موو رنگای چاک و دروست (که به‌دهست هینانی ره‌زامه‌ندی نیمه‌هی له‌دواوه‌هی) بینگومان خوای په‌رو مردگار هاوهل و هاوده‌می چاکه‌کاران و چاکه‌خوازانه) دلنياتان دهکه‌مهوه کاکه شیروان و هاورنیانی فهرمانره‌هواي خوای کهوره له رووی یاساو ریساوه هه‌موو بؤ پاراستنی مرؤفه له رووی لاشه و ره‌گهز و ته‌نامه‌ت هزره‌وه هیچ نه‌ماوه به نیمه‌ی نه‌گهینیت (مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ).

واتا: لم قورنانه که سونه‌تی پیغه‌مبهربه به‌دوايدا دیت، له رووی سیسته‌مهوه

بۇ نىمە دارپىزراوه، بەلام «ھەوامشى» زۇرى بە جىئەيىشتۇرۇت بۇ ئەوهى مەرفەت بىتوانىت
لە رۇوى ئەقلەوه داھىنان بىكەت. دىيار بۇو زۇر ماندوو بوبۇ، بۆيە لەم قىسانەدابۇو
دەستى گرت بە سكىيەوه و لەسەر كورسىيەكە كەوتە خوارهوه و بەدەمدە داي
بەزهويەكەدا، ھاوارمکرد بابىبەين بۇ نەخۆشخانە!

هیوایه‌ک له ئیمانه‌وه

له دواى قسه‌کانى له گەل کاك شIROان، مامۆستا كەمال دەستى خسته سەر سكى و كەوت بەدەمدا و بەپەله سەيارەمان هىنناو خستمانه ناوى بردمان بۇ طەوارىيەكەمى سلىمانى، له وي داخلمان كرد. كاك شIROان ووتى من بەلايەوه دەمىئىنمەوه.

ماکوان: شتى وا نابىت، خۆم لاي دەمىئىنمەوه.

شIROان: كاك ماکوان ئىمە هاورىي يەكىن و بەيەكەوه پىشىمەرگە بۈوىن، بىچگە له وەدى مامۆستا كەمال بەرپىرم بۈوه وەك باوك وابووه بۆمان، تكايىه تو برو دلنىابە له تو باشتى ئاگام لىي دەبىت.

ماکوان: نا؛ هەر لىرە دەبىم له خزمەتانا، چونكە نابىت من و جەنابىيان بەيەكەوه هاتووين هەروا بەئاسانى دەستى لىبەر نادەم.

شIROان: كاكه ماکوان دلنىابە ئەزانىم دلسىزىت، بەلام بىرلا بىكە ئەوەندەي من بۇي دلسىز نىت، چونكە ئىمە له پىشىمەرگايەتىيەوه رۆحمان سپاردووه بەم خاكە. تو بىر قەسراحت بىكە بەيانى وەرە بۇ لاي، خۆ من ناتوانىم له لاي بەمىئىنمەوه، هىچ نەبىت بىر قەسوكار و دايىك و مالۇ مندالى ئاگادار بىكەرەوه بابىن بۇلاي.

ماکوان: زۇر باشه.

قەناعەتم كرد بە قسه‌کانى و بەتهكىسى چۈومەوه بۇ هەوارەبەرزە و هەوالىدايە خىزان و كەسوكارەكەى ئەوانىش بەپەله خۆيان ئامادەكرد و بەدەمەيەوه چۈون، داۋام كرد بچىم له گەلياندا، بەلام ووتىان پىويىست ناكات بەيانى دەتوانى سەردانى بىكەيت. بۇ بەيانى چۈوم بۇ نەخۆشخانە و بىننەم كاك كەمال ھۆشى هاتبۇوه بەخۆيدا و نانى دەخوارد خىزانى له تەنيشىتىيەوه بۇو كە منى بىنى ھەلساؤ دوامىرىد بەردهۋام بن لە نان خواردنەكەياندا و ئىسراحت لە خۆيان تىك نەدەن، من دەچىم دواى نانخواردنەكەيان دېمەوه.

ماموستا کەمال: ماکوان؛ پیویست ناکات بروئى لهویدا دانیشه.

ئەم شەو نارەحەتم كردن گەردنم ئازاد كە.

ماکوان: له خزمەتاندام قوربان! كاك شىروان زۆر جەختى كرد كە بىرۇم دەنە
حەزم دەكىرىد من له خزمەتاندا بۇومايە.

لەپە دكتورىك خۆى كرد بەزۈورداو لەگەل ماموستا کەمال-دا كەوتىنە فسە و
پېشىكە پىيى ووت:

كاك کەمال جەنابت دەزانىت نەخۆشىيەكەت چىيە؟
ماموستا کەمال: بەلىنى شىرپەنجهى رىخۇلەم ھەمەيە.

دكتور: راستە هيوم وايە پارىزگارى بىكەيت له ھەندىك خواردن و ماندوبون و
دانىشتىنى زۆر.

ماموستا کەمال: بە پىكەنینەوه؛ بۇ ئەوهى تۆزىك زياتر تەممەنم درىز بىت؟
دكتور: بەلىنى بەداخەوه، دەبىت ئاگات لەخۆت بىت.

خىزانى ماموستا کەمال كە ناوى شىكۆفە خان بۇو، له پېشىكە پرسى ئەم
نەخۆشىيە له ئىران چارەسەر ناڭرىت؟

دكتور: ئەگەر سەھەر سەھەر تا پىمان بىزانيايە دەبۇو چارەسەر بىكەيت، بەلام بەداخەوه
بلاًوبۇتەوه بەھەموو رىخۇلەكانىيد، تەنها دەتوانىن دەرمانى كىميايى بىدەينى تاوهەك
نەخۆشىيەكە نەگاتە ئەندامەكانى ترى.

ماموستا کەمال: زۆر باشە دكتور گىان؛ ئەتوانم بىرۇمە دەرەوه؟
دكتور: بەلىنى دەتوانىت.

لەگەللىدا ھاتمەوه بۇ مالەوه، خىرا كتىبىيکى عەلى عىزەت بىگۇفيچى دامى و
پىيى ووتىم ئەوه بخويىنەرەوه، تىبىينىيەكانت لەسەر وەرقەيەك بىنوسە و ئەوهشى پىيى
سەرسامىت لەناو كەشكۈلەكەت بىنوسە.

منىش دوو دەفتەرم ھەبۇو يەكىكىيانم ناونابۇو دەفتەرى تىبىينى، ئەوى تىريش

دەفته‌ری کەشكۆل. پرسیارو رەخنەکانم لە دەفته‌ری تىبىنى دەنوسى و سەرسامى و باشەكانىش لە كەشكۆلەكەدا دەنوسى.

بۇ ئەوهى ئەوهى رەخنەو پرسیارەكان بىنوسى و لەمىشىمدا بىئىتىھەوە، نەوهشى هەر پىيى سەرسامم لەدەستم دەرنەچىت و بىنوسىمەوە تا لەبىرمدا بىئىتىھەوە. ئەم شىوازە و پىگايە زياتر بۇ پىگەياندىن بىو بۇ ئەوهى زانستەكان لە بىرماندا بىئىت. خەرىكى چاك كەدنى كەتكەكانى مامۆستا كەمال بىووم لەمالى خۆيان لەكتەدا لەدەركا درا. خىزانى دەركاکەى كەدەوە و ووتى: كاك هيمن و كاك بىروا هاتون. منىش بەلامەوە ئاساي بىو و امزانى ھاۋپىسى گەرەك و ناسياوى خۆيان. كە هاتنه ژوورەوە لەدوای بەخىرەاتن و ھەوال پرسىن دەست كرا بەقسەكىدەن، لە قسەكاندا و دەردەكەوت كە ماوهىكى زۆر نەبىو يەكتەر دەناسن، پاسپۇرتىكىان بۇ ھىنا بىو كە بچىتە تۈركىيا لەويۇھ بۇ يەمەن.

منىش خۆم سەرقالى كەدبىو بە چاكىرىن و پىكىختىنى كەتكەكانەوە، ھەندىك لە بەرگى كەتكەكان دېابۇون بە تىپ چاكم دەكەدەوە. قسەكانيان كۆتائى هاتتو، ئەوان پۇشتىن.

ماکوان: مامۆستا كەمال سەفەر دەكەيت؟

مامۆستا كەمال: ئەرى وەللا ماکوان گيان داوايان لىكىردووم بچم بۇ يەمەن، بۇلای دكتۆر عەبدولەجىد زەنەدانى. گوايە لەۋى نەخۆشخانەيەكى ھەيە دەلىن چارەسەن نەخۆشى شىرپەنجه و ئايىزى دۆزىۋەتەوە.

ماکوان: جا ئەگەر وايە چۆن دەرمانەكانى نانىرن بۇ ولاتان و خەلگى پۇ چارەسەر بىكىت لە جىهاندا، واتا يەمەن ئەوهندە پىشىكەتىوھ لە چاو جىهاندا؟ مامۆستا كەمال: ئەم پرسىارە تۇ زۆر باشە، منىش پىش تۇ كەدومنە، بەلام چۆن وەلامى بۇ ئەدۆزىتەوە؟

ماکوان: نازانىم؛ ئەگەر چارەسەرەكە دەرمانە زۆرىك لەجىهاندا گىرۇدەي

نه خووشی ئايدز و شيرپهنجهن، خيرى دهگات ئهگەر دەرمانەكە بلاوبکاتەوه، ئهگەر پەيوەندىشى هەيە بەچارەسەرى وەرزشى نازانم وەك ئەوهى مەشق بکەن لەسەر جۇرە چالاكيەك پىويست بکات لەھى بىن، وايە؟

مامۆستا كەمال: زۇر راستە؛ گوايە چالاکى تايىبەت هەيە و خەلکىش چاك بۇتەوه، بەلگەش هەيە.

ماکوان: خۇت ئەھەت دىوه؟

مامۆستا كەمال: بەلى؛ پياوېكى دەولەمەندى مىسىريە ناوى (د. عاطف جابر). وەرە با تەماشى ۋىدۇكەي بکەين كە ناردۇيانە.

ماکوان: زۇر باشە.

كاسىتىكى ۋىدۇي لە كومىدەكەي تەنىشتى دەرھىنداو دايە دەستم بىخەمە ناو ۋىدۇكەيانەوه تەماشى بکەين. تا بەيەكەوه لە فيلمەكەدا ئەھەم بىنى كەوا پياوېك توشى شيرپەنجەمىشى بوبۇو، ئەگەر ۱۰ ووشەت پىبۇوتايە ۸ لەبىر دەچۈۋىيەوه دوودانەى لەبىر دەما. نزىك بۇو لە شەلەلەوه پزىشىكەن ناردۇوپەيانەوه مالەوه بۇ مردىن، سى بۇ شەش مانگىيان بۇ دانابۇو بۇ.

دواي ئەھەت دكتور عەبدول مەجید زەنەدانى دەيىنىت پىيى دەلىت بۇ رەشكە ناخۆيت لەگەل ھەنگۈين؟ پاشان بە رۇنى رەشكەكە سەرە قىزت چەور بکە و رۇزانە ۵۰ ئايەت قورئان بخوينە بەلگۇ باشبيت.

د. عاطف جابر دەلىت بەناچارى دەستم پىكىرد كە بروام نەبۇو چارەسەر بىت، بەلام وەك ئەھەت با ئەمەش تاقى بکەمەوه بۇ ئەھەت دل و دەرونى خۇم ئارام بکەم. بەرددوام بۇوم تا ماوهى شەش مانگ نەمردم و مامەوه و ھەستمكەر مىشىم باشتى بۇوه لەجاران. چومەوه لاي پزىشىكەكە خۇم و پشكنىنیم بۇ كرا، ئەگەر ۱۰ ووشەيان پى بۇتمايە ۷ ووشەم بىر دەچۈدە ۳ ووشەم بىر دەما. ماوهى سالىيەك بەرددوام بۇوم دواي سالەكە چوومە خزمەتى د. عەبدولمەجید زەنەدانى و باسەكەم بۇ گىپرَاوه

ئەویش داوای لىکردم كە بچم بۇ حەج و لەھە ئەنزا بکەم، بەلگو خواي گەورە

بەتەواوەتى شىفام بىدات،

بەقسەم كەد چوم بۇ حەج و لە خواردى رەشكە و ھەنگۈينەكە بەردەۋام بۇوم،
داواي حەج كەدەنەكەم نەگەرپامەوه بۇ ماوهى دوو سال لە مەكە و مەدىنە مامەوه،
داواي ئەوه پەيوەندىم كەدەوه بە دوكتۆر زەنەدانى-يەوه كە هيىشتا لە ژياندام و رۇز
بە رۇز بەرە باشتىر دەچم، بۆيە پىيى ووتىم كە زياتر قورئان بخويىنم و ھەندىك
ئايەت و سورەت لەبەر بکەم، چونكە قورئان شىفای موسولىمانانە.

ئەوکات تەمەنەم ٥٧ سال بۇو دەستم كەد بە لەبەركەدن، ئەم جارە بە هيواو
ئىرادەيەكى زۇرەوه بۇ چاك بۇون، لەبەرم دەكىردى و لەبېرم دەچوھو، بەلام من ھەر
بەردەۋام بۇوم و دوبارە لەبەرم دەكەدەوه.

ئىستا تەمەنەم ٧٢ سالە هيچ كىشەم نىيە و دەزىيم، بەلام بەردەۋامم لە خواردى
رەشكە و ھەنگۈين و لەبەركەدن و خويىنەوهى قورئان ھەمەرسالىيەك عەمەرييەكىش
دەكەم.

مامۆستا كەمال: ماڭوان دەلىتىت چى، بىرۇم؟

ماڭوان: ئەگەر ئەمە وابىت زۇر باشە، چونكە ئەوانە ھەمووى لە قورئان
و فەرمودەدا بۇونىان ھەيە، بەلگو خواي گەورە شىفای جەناپىشان بىدات و
بەسەلامەتى بگەرىيەتەوه ناومان ماوهىيەك تىپەپى ئەو دەرچوو بۇ توركىياو منىش
بەقاچاغ بۇ ئەورۇپا.

له ریگای ههنده رانه وه بُو فیربوون

گه يشتمه توركياو ماوهى چهند مانگىك لهوى مامه وه، زۆر جار كه په يوهندىم پىوه دهكرا له لايەن كه سوکاره وه له نوسينگه كانى سليمانييه وه بُو غەسلېك له توركيا كه پىشتر ئاگاداريان دەكردەمە وه و كاتيان دەستنيشان دەكىد بُو ئەوهى لهوى ئامادەبىم بُو قسە كردن له گەل كە سوکارم. ئەودەمە مۇبايل نەبوو له كوردىستان. ئاگادار كرامە وه كه په يوهندىم پىوه كراوه له سليمانييه وه منىش و امىزانى دايىكمە. چۈوم دەستم دايە تەلەفونە كە و ووتىم السلام عليكىم، بەلام درايە و دەنگە كە مامۆستا كە مال بۇو.

دواى سلاّوو هەواڭ پرسىن مامۆستا كە مال پىيى و تم كە پياوئىك له ئەستەنبولە ناوى رەئوف شەيدايم كە سىكى بە تەممەنە، پزىشك و مامۆستاي دانىشىغا بۇوه له كەندا و ئىستا خانە نشىنە، ئەم ماوهىه لە توركيا يە بىرۇ بۇلائى و بلىنى ئەو ناردوومى هەندىك شتم پى و وتوھ بُو ئەوهى بىناسىت و سودى ليپەرېگە، ژمارە دەلەفونە كەت ئەددەمى په يوهندى پىوه بکە.

ماکوان: ئەى مامۆستا وەزىعى خۇت چۈنە؟ باشتىر بۇويت كە گەرایىتە وه له يەممەن.

مامۆستا كە مال: چارەسەرم وەرگرتۇھ، بەلام ھىوا كەمە. زۆر حەزم نەكىد درېزە به قسە كانم بىدەم، چونكە پارە تەلەفون زۆر گرانبۇو له سليمانى دواى ئەوهى كە مال ئاوايامان كرد دايىخستە وھ، ئەو هەستەم بُو دروست بۇو كە مامۆستاي دىلسۆز ئەگەر ھىواي بە قوتابىيە كە بۇو ھەرگىز دەستى لىيېرنادات، من وا پەيم بىرد كە لە خەمى مندaiيە لە لايەن كە سوکاره وھ ژمارە ئەستەنبولى وەرگرتۇھ ھاوکارى ئەو رىيگايەم دەكتات، بەلام ئەوهى من بىرم لىيەدەكىدە وانە بۇو تەلەفۇنە كەت بُو مامۆستا رەئوف شەيدا و ناونىشانى دامى بچم بۇلائى، كە

چومه هوتیله‌که بانگیان کرد و جهناپیان هاته شوینی پیشوازی هوتیله‌که، پیاویکی بهته‌مهن بwoo دوای سلاوکردن و چونی و چاکی و عهرزی مامؤستا رهنوف شهیدا-م کرد که لته‌رهفی مامؤستا که‌مال-هوه هاتووم.

ئه‌ویش خوشحالی دهربپیوی فه‌رمووی باسی تؤی گردوه که ئه‌م چهند رۆزه‌ه لیره‌م پیپه‌ویکت فیر بکه‌م له میژوو و له‌ناسینی نه‌فسیتی خه‌لکه‌کان. به‌داخه‌وه ئه‌مرپه ناتوانم، به‌لام دهتوانیت له هه‌فتھی ئاینده‌وه بیت بـ لام و قهـلـم و مرفه له‌گـلـ خـوتـ بـهـیـنـهـ.

زور سوپاسم کرد، به‌لام و امزانی که چوومه لای باسی ئه‌وه دهکات که چون بچم بـ ئـهـورـوـپـاـ وـ يـارـمـهـتـیـمـ ئـهـدـاتـ. بـؤـیـهـ لـهـدـلـیـ خـۆـمـدـاـ وـوـتـمـ تـؤـ تـهـماـشـاـیـ مـامـؤـسـتـاـ کـهـمالـ نـاـکـهـیـتـ، لـیـرـهـشـ وـاـزـمـ لـیـنـاـهـیـنـیـتـ. کـنـ تـاـقـهـتـیـ هـهـیـهـ لـیـرـهـ بـخـوـیـنـیـتـ، بـهـدـمـ خـۆـمـهـوـهـ هـهـرـ بـوـلـهـ بـوـلـمـ بـوـوـ تـاـرـقـشـتـمـهـوـهـ بـوـ سـهـرـکـارـیـ خـۆـمـ. رـۆـزـ رـۆـشتـ کـاتـ هـاـتـوـچـۆـیـ دـهـکـرـدـ لهـنـیـوـانـیـ زـینـ وـ تـهـمـهـنـمـانـدـاـ، ماـوـهـیـ هـهـفـتـهـیـهـکـ بـهـهـۆـکـارـیـ ئـهـوـهـیـ کـهـ مـالـیـکـ گـرـیـ تـیـچـوـوـ نـهـمـ دـهـتوـانـیـ لـهـ وـ جـیـگـایـهـ بـخـهـوـمـ کـهـ تـیـیدـاـ دـهـزـیـامـ، چـونـکـهـ چـیـگـاـکـهـیـ خـۆـمـ دـابـوـوـ بـهـوـ کـهـسـانـهـیـ کـهـ مـالـهـکـهـیـانـ سـوـتـابـوـوـ کـهـ دـایـکـ وـ کـچـیـکـ بـوـونـ.

خـوـایـ گـهـورـهـ دـهـرـفـهـتـیـ بـوـ رـهـخـسـانـدـمـ وـ چـوـوـمـهـوـهـ بـوـ خـزـمـهـتـ مـامـؤـسـتـاـ رـهـنوـفـ شـهـیدـاـ وـ بـرـدـمـیـ بـوـ سـهـرـ کـهـنـارـیـ دـهـرـیـاـ لـهـ شـوـیـنـیـکـیـ خـوشـدـاـ دـانـیـشـتـیـنـ وـ نـانـمـانـ خـوارـدـ، پـاشـانـ دـهـسـتـیـ کـرـدـ بـهـ قـسـهـکـرـدـنـ لـهـگـهـلـمـاـ.

رـهـنوـفـ شـهـیدـاـ: کـاـکـهـ منـ مـامـؤـسـتـاـیـ مـیـژـوـومـ، مـاـوـهـیـ ۱۰ـ سـالـ لـهـ ئـیـرانـ خـوـینـدوـمـ لـهـ دـانـیـشـگـایـ تـارـانـ شـارـهـزـایـمـ پـهـیدـاـ کـرـدـوـهـ لـهـ زـانـسـتـیـ مـرـوـفـ (anthropology) نـاسـیـ، بـهـشـیـکـ لـهـ زـانـسـتـهـ کـۆـمـهـلـایـهـتـیـیـهـکـانـ وـ زـانـسـتـیـ بـهـرـیـنـ لـهـ بـوارـیـ شـرـوـقـهـکـرـدـنـیـ رـهـهـنـدـهـکـانـیـ بـوـونـیـ مـرـوـفـ، کـهـ بـوارـیـکـیـ بـهـرـیـنـ لـهـ فـهـرـهـنـگـ هـهـتاـ مـیـژـوـوـیـ گـهـشـهـ کـرـدـنـیـ مـرـوـفـ لـهـ بـهـرـ دـهـگـرـیـتـ.

رـیـشـهـیـ لـهـ زـانـسـتـهـ مـرـوـیـیـهـکـانـ، زـانـسـتـهـ سـرـوـشـتـیـیـهـکـانـ وـ زـانـسـتـهـ کـۆـمـهـلـایـهـتـیـیـهـکـانـ

دا داکوتاوه. ناوهرؤك و چۈنیهتى مروفناسى لە مىزۇو دا بەراوردىنىكى نىوان فەرھەنگەكان بۇوه لە رىيژەگەر ايى فەرھەنگى، بىنەمايەكى سەرەكى لە شىوازى لېكۆلىئەوهى مروفناسى بۇوه.

مرۆڤناسى زانسته، بۆیە توانايى روونکردنەوە و داھاتوو بىنی و كۆنترۆلى پیوهندى نەگۆری نیوان هیماكانى بوارى فەرھەنگى تاك يان فەرھەنگى كۆمەلگای .

ماکوان: ئەو سەرددەمە كە ئەم قىسانەي بۇ كىرمەنچە وەك ئەوه وابۇو گۈزىم بۇ بىزمىرىت، هىچ تىنەگەيىشتىم، روشم نەدەھات باويشىك بىدەم مامۆستا پەئۇف شەيدا بەرددەۋام بۇو لە قىسەكانى و فەرمۇسى: تو لەچوار بەش تەنها بەشىكىيات پېيىسىتە كە شارەزابىت تىيىدا. ئەويش بەشى مەرۆڤناسى و رۇشنىرىيە كە باس لە مىلالەت و گەلە سەرتايىەكان و لىكۆلىنەوەيە لە داھات و دەزگا و چەك و شىوهى ژيان و نىشتەجىتى گەلان و ئەدەب و ھونەرو پېكەوه ژيانى ژيارو شارستانىيەتى و خورافىيات و ھەموو ئەو دەرھاوايشتانە كە مەرۆف لە رۇوى مادى و مەعنەوەيەوە يەدەستى ھىناوە.

پاشان وردبوونه‌وهیه له پهیوهندی نیوان گهلان و خویندنه‌وهی ناخی تاک و کۆمه‌لگاو دروستبونی دهسه‌لات و فیکری سیاسی و گهشه‌ی شارستانیهت. بهتايبةت له دواى جهنجی جیهانی دووهم و لیکولینه‌وه له ژیانی دیهات و شار له ولاته پیشکه‌تتوو و دواگه‌توه‌کاندا.

که وای ووت خه ریک بwoo راکه، به لام عه رزی ماموستا پهنوف-م کرد بیزه حمهت
نهمه چهند سالی دهويت له خزمه تاندا بیخويينم؟
پهنوف شهيدا: دهستي کرد به پيکه نين؛ ببوره من کاتم نيه تا بلليم لاي من

سید علی

رەئوف شەيدا: دەستى كرد بە جەنتاكەيدا ھەندىيەك وەرقەي دەرهىندا كە ھەمووی نەخشە بۇو بە عەربى و ئىنگلەيزى و كوردى لەسەرى نوسراپۇو، ھىچ تىنەگەيىشتم پېكھاتبۇو لە ٥ وەرقەي كە ھەريەكەيان دوو ئەوندەي وەرقەيەكى ئەي فۇر دەبۇون.

رەئوف شەيدا: ھەر رۆزە و وەرقەيەكى دەخويىنин و دواي ئەوه دەست نىشانى كتىبەكانىت بۇ دەكەم.

ماکوان: بەلام لىرە من كار دەكەم، ناكرىت بە كەمتر بخويىنرىت؟

رەئوف شەيدا: بۇ نا؛ ئەگەر تاقەتت بۇو بە ۳ رۆز تەواوى دەكەين.

ماکوان: زۇر باشە

ئەو سى رۆزە لە خزمەتىدا بۇوم ئەوهى فير بۇوم و لىيى تىيگەيىشتم لەوانەيە لە ۳۰٪ باسەكە بۇوبىت. ئەوي ترى ھەر نەمزانى باسى چى دەكات.

رەئوف شەيدا: دەزانم زۇربەي تىنەگەيت، بەلام بە گۈرەي رەوش و گەورە بۇونت لە تەمەن و فراوان بۇونى مىشك و گەيىشتىت بەروش ئەوانەي تر تىدەگەيت و زياپىر فير دەبىت، بەلام با ئەم سەرتايەت لابىت.

ماکوان: باشە؛ مائۇايمان لەيەك كردو ئىتىر ئەو پىاوه بەرپىزەم نەبىنىيەوە، پىىدەچىت لەزىياندا نەماباتىت بەھەر حال خواي گەورە بىخاتە بەھەشت زۇر سودم لىيەرگەرت لەماوهى ئەو چەند رۆزەدا بۇ ژيانم و پاشان بە ھەموو تەمەنم لەگەلەدا ھاتووه تا ساتەوەختى ئەم كتىبەش.

لە تۈركىيا دەرچۈوم بەرەو يۈنان، كە گەيىشتمە يۈنان لە شارى سالۇنىك گىرام مانگى رەمەزان بۇو من و چەند كەسىكى تر نويزمان دەكىد و بەرپۇزۇو دەبۇوين، كەسىكى لىبۇو خەلگى كەركوك بۇو ئەوپىش كىرا بۇو. ئاگام لىبۇو تەشويشى دروست دەكىد و خەلگى سارد دەكىدەوە لە دىن، جىنپىو و قىسەي زۇر ناشرىنى دەكىد رووبەرپۇمان.

بانگم کرد پیم ووت کاک فریاد تو زور پیاویکی بەریزی فسەکانیش تارادهیه ک
باشه، بەلام بۆ له بەرچاوی ئیمەدا که نویژو و رۆژ و دەگەین کوفر دەگەيت و فسە
بەخوا پىغەمبەرى ئیمە دەلیت؟

فریاد: من ئازادم؛ لەداخى ئىسلام هاتووم و دەربەدەر بووم. ھىشتا ئەتەۋىت
بەئارەزوی دلى خۆم قسە نەكەم.

زور بە ناشرينى و بە تۈرەپپەوه وەلامى دامەوه.

ماکوان: ئازادى لەوەى کە دىزى ئىسلامى، بەلام جىنۇدان و كوفىركىدت لەبەرچاوى
ئیمە ھەمووی بەئیمە ئەدەپت.

فریاد: نا؛ من پىزم ھەيە بۇ ئىووه، ئىووهش ئازادن، بەلام مافى خۆمە رەخنە
بىگرم.

ماکوان: رەخنە بىگرە سەرچاۋ و سەر سەرم، بەلام جىنۇ مەدە. جەنابت جىاوازى
نېوان جىنۇ و رەخنە ناكەيت.

فریاد: من دانىشگام تەواو كردوه، تکايە تو من فېرمەكە.

ماکوان: کاک فریادى بەریز، (پەنجهى ئىشارەتم بۇ چەند كەسىك پاکىشا كە
سەر بە پارتى بۇون و ھەروەها بۇ چەند كەسىكى تر كە سەربە يەكتى بۇون)
ئەتوانىن بچىنە لای ئەو كەسانە كە پارتىن قسە بە مەلا مۇستەفا و بارزانى و
مەسعودى كورى و ھەموو پارتى بلىين؟

فریاد: نا؛ بەس دەتوانىن رەخنە بىگرىن.

ماکوان: راستە دەتوانىن، بەلام دەتوانىن جىنۇ بەدەين بە كەسايەتىيەكاني ناو
پارتى بۇ نمونە رەمزەكانيان، وەك ئەوە نىيە جىنۇ بەدەين بەو كەسانە كە پارتىن،
ياخود بىرۇينە لای يەكتىيەكان قسە بلىين بە تالەبانى و كۆسرەت نەوشىروان..ھەتىد،
ئايانا وەك ئەوهنىيە قسەمان بەو رەفيقانە خۆمان ووتبيت؟

فریاد: نا؛ تو شتەكە وا لىيمەكە دىن ج پەيوەندى ھەيە بە حىزبايەتىيەوە؟

ماکوان: هەر يەكىكە كاك فرياد، چونكە ئەگەر منو جەنابت يەكىتى و پارتىمان قبول نەبىت لە ئىستادا قسە بە يەكىتى و پارتى بلىن وەك جنىو لەبەرچاوى ئەو كورانەدا كەيەكىتى و پارتىن واتا جنىومان بەوانداوه. بپوانكەم ليمان قبول بكمۇن و دەست بەجى پەلامارمان ئەدەن، وايە؟

فرياد: نا؛ وانىيە ئەوه دووشتى جىاوازان.

ماکوان: تۆ كە بپرات بەدين نىيە، بۇ جنىوي پى ئەدەيت؟

فرياد: من جنىو نادەم، بەلكو رەخنە دەگرم.

ماکوان: بە پىغەمبەر ﷺ دەلىيەت مەندال باز و پاشان بە خىزانەكەمى دەلىيەت داۋىن پىس و بە ھاودلەكانى دەلىيەت پىن پەتى و دەشتەكى، ھەموويان بە نەزان و دواڭەوتۇ شوئىنگەوتۈھەكانى بە گىل حساب دەكەيت، چەندىن قسەي زۇر ناشرىن تر كە من رومنایە بىكەم و تەرىق دەبىمەوه ئاييا ئەمە رەخنەيە يان جنىووه؟

فرياد: ئەمە رەخنەيە؟

ماکوان: ئاخىر ئەو رەخنە نىيە كاك فرياد، رەخنە ئەوھەيە كە بلېيەت قورئان دەست نوسى محمدە يان ئايىن لەلائى خواوه نەھاتووه، ياخود خوا بۇونى نىيە، يان بەھەشت و جەھەنم ھىچ مانايدىكى نىيە، فريشىتەكان راست نىن، ئەمانە رەخنەن نەك ئەوانەرى جەنابت.

فرياد: ئەوانەشى كە تۆ دەيلەيەت رەخنەن، ئەوھەشى كە باسى دەكەين هەر رەخنەن، مەگەر محمد وانەبووه؟ يان ئەوانەلى لەگەلى بۇون ھەمووى چەتهو دز نەبوون؟
ماکوان: نا وانەبوون، بەلكو تۆ دزو بى ئەخلاق و ھەتىوبازو بىگە حىزىش بۇويت.

فرياد: ئاگات لەدەمت بىت، با ھەلنىسم بۆت دەمت شكىنم.

ماکوان: تۆ بەقسەكەى من تورە بۇويت، بەلام ئەتەويت بەقسەكانى تۆ تورە نەبىم؟

فریاد: جاتوره ده بیت که یعنی خوته!
قسهی زور ناشرینی ووت به خواو پیغامبر ﷺ،
هیچ ته حه مولم نه ماو همتا هیزم تیابوو یه ک که لام کیشابه ناوده میدا و به
بؤکس کم و ته مه گیانی، خوین به سه رو چاویا دهه اته خواره و دهست و ده موجاوی
منیش خوینی نه او پیوه بwoo.

نازادییه کانی مرۆڤ و ئەزمۇنیّىك لە زىندان

لە زىنداندا لەگەل فریاد لەسەر ئاینى پېرۋىزى ئىسلام بۇو بەشەرم و دەستماندا يە ئىخەى يەكترى. من دەستم وەشاندو بەگەلە كىشام بەدەمیداو لەبەردەستمدا كەوت و لەئىر دەستياب دەرىھىنام. گویىزانم پېبوو وويسىتم بە گویىزانەكە عەيبارى بکەم، سوپاس بۇ خوا نەيانھىشت دوور خراينەوه لەيەكترى. هاوارم كرد يەك جارى تر قسە بە ئىسلام بلىتىت بەو گویىزانە هەلا ھەلات دەگەم.

بىن حورمەتى نواند و قسەى بە خوا و پىغەمبەر ﷺ ووت. ئەو كەسەى كە جىاي كردىنەوه ناوى لوقمان بۇو ھەتا توانى كىشاي بەدەمیدا.

ئىنجا خەلکى تر چوون لە ژىر دەستى لوقمان دەريان ھىئنا.

پياوېتكى بەته مەنمان لەگەل بۇو بە ناوى كاك عومەر بۇو، چوو بۇلاي پىيى ووت كاكە بۇ ھەموومان دەكەيتە دوزمنى خوت، نويىز ناكەيت مەيىكە، بەلام بۇ جىنپە بە ئىسلام ئەدھىت؟ وەك جەرسەت لىھاتووه ھەر كەس ھەلدىسىت لىت ئەدات، وامەكە بىروات بەدين نىيە فەرمۇو ئازادىبە و ئىسراھەتى خوت وەرگەر، كەس بەزۇر نويىزى پىكىردىت؟ ماڭوان ووتويەتى دەبىت نويىز بکەيت؟

فرىاد: من ئازادم چى دەلىم و چى دەكەم.

كاك عومەر: زۇر راستە ئازادى، ئەو گەنجانەش ئازادىن چىت لىدەكەن لەسەر ئەو قسانە. كاكى خۆم من نويىز ناكەم مەشروب دەخۆم، بەلام رىزو ئىحترامى ئەو خەلکەش دەگەرم. بىانە رۆزىك ماڭوان ھات بلىت كاكە بۇ كۈرانى دەلىن بۇ مەشروب دەخۆن بۇ بەراز دەخۆن؟

فرىاد: ئەمانە ئىزعاچىان كەدووين لەكاتى نويىزدا با ئەوانىش دەنگ بەرز نەكەنەوه و بانگ نەدەن.

کاک عومه‌ر: له‌گه‌ل ماقوان و جه‌ماعه‌ته‌که‌ی قسه‌ده‌که‌م که نیز عاجت نه‌که‌ن.
دوایی کاک عومه‌ر ئه‌م قسانه‌ی بؤ گیپامه‌وه که خزمی خۆم بwoo، به‌لام له‌زینداندا
من و جه‌نابیان باوک کور بwooین، من به‌وم ده‌ووت خاله عومه‌ر و ئه‌ویش به‌منی
ده‌ووت مه‌لا گیان.

ماکوان: خاله عومه‌ر گیان درو ده‌کات؛ ئه‌وه بیانو ده‌گریت. جه‌نابت گویت
له‌دهنگی ئیمه بwoo که نویز ده‌که‌ین، که‌سمان نیز عاج نه‌کردوه خوت ئاگاداری بانگی
بیانیشمان و هستاند له‌بهر ئه‌وه‌ی له‌ناو زیندانه‌که‌دا خه‌لکی تری تیدایه، بؤ ئه‌وه‌ی
خه‌به‌ریان نه‌بیت‌هه‌وه. رۆزی جومعه‌ش خوت ده‌زانی هه‌مووی ناکاته نیوسه‌عات،
ئه‌وه‌لکه به‌ئاگایه و که‌س نه‌خوت‌ووه، ئیتر له‌کوی نیز عاجمان کردوه؟
خاله عومه‌ر: مه‌لا گیان ته‌کلیفیکت لید‌که‌م و هره ئاشتی بکه‌ره‌وه با له‌م سه‌ر
ئیشیه رزگارمان بیت.

ماکوان: خاله عومه‌ر گیان؛ به‌تامه‌ی ئه‌وه مه‌به، چونکه ئه‌گه‌ر قسه‌ی به‌خۆم
بوتایه لیی خوش ده‌بloom، به‌لام قسه‌ی به‌خوا و پیغه‌مبه‌ر گیپامه‌وه ووت‌وه بقیه نیازم
هه‌یه ئه‌م شه‌و له‌خه‌ودا لییده‌م و به‌گوییزان هه‌لاهه‌لای ده‌که‌م و چاوی ده‌دیئنم، یان
ئه‌وه‌تا دوای لیبوردن ده‌کات، یان ئه‌وه‌تا ناهیلم بخه‌وه‌یت.

خاله عومه‌ر چووبوو بؤ گیپامه‌وه، که شه‌و ماکوان نیازی هه‌یه لیت بدات.
منیش هه‌ر بؤ ئه‌وه‌ی پیی بگات‌هه‌وه وام ووت به خاله عومه‌ر. ئه‌وه‌هه‌وه من نه‌خه‌وتم
بؤ ئه‌وه‌ی قسه‌ی خۆم به‌رمه سه‌ر به‌دهوری جیگاو شوینی خه‌وه‌که‌یدا ده‌سورامه‌وه،
ئاگام لیبوو توشی بواریکی ده‌رونی زۆر ناره‌حه‌ت بوبوو.

هه‌ستم کرد زه‌لیل بwoo شه‌وان له ترسی من خه‌وی لیناکه‌وه‌یت به‌مزهیم پیا
ده‌هات‌هه‌وه. له‌لایه‌کیش‌هه‌وه که بیرم له‌وه ده‌کردوه ئه‌و جنیوانه‌ی داوه و دواي
لیبوردنیش ناکات ئه‌وه‌نده‌ی تر رق ئه‌ستور ده‌bloom، به‌لام ئاگام لیی بwoo شه‌وان
ته‌کلیفی ده‌کرد له‌خاله عومه‌ر که نه‌هیلیت له‌خه‌ودا پیایدا بکیش.

رۆزیک لەبەردەم دەرگای زیندانەکە وەستابووم ئەوەندەم زانى لە پشى
منەوە بۇو بەشەر، سەيرم كرد چوار ئەلبانى فرياد يان ناوهتە ژىر، بە پەلە
رەمكىد فريادم دەرهىنداو خستەمە پشى خۇم. كە ئەلبانىيەكان زانيان من
دىفاسى لىدەكەم ئىتر دەستىيان لىينەكردەوە، پېزىان لە من دەگرت لە زينداندا،
چونكە وەك ئىمامىيەك تەماشايان دەكىرم كە پىش نويىزىم دەگرد. كورىكىيان
دەناسى دەھاتە ناو رېزى نويىزخويتنانەوە لەزىنداندا لە ھۆلەكەي ئىمەدا
بە كورە ئەلبانىيەكە ناوى (ئەدرىان) ووت بۇ شەرى لەگەل دەكەن؟
ئەدرىان: دزى كردەوە پاكەتىك جەڭەرە دزىوە لەو ھاورييەمان.
ماکوان: من پارەكەي ئەدەم وازى لىپىن.

كۆتاى بەشەر ھاتوو هيچم بە فرياد نەووت، هەرباسىشەم نەكىد نەمەيشت هيچكام
لە كوردەكان بىزانن. ئەلبانىيەكان پارەكەشيان لە من وەرنەگرت.
كاتى تەراوىح بۇو لەگەل كۆمەللىك خەرىكى نويىزى تەراوىح بويىن، ھاتە نزىكى
شويىنەكەمان منىش بانگم كرد ھا- فرياد چىت دەۋىت؟
لەدلى خۇمدا وامدانابۇو كە بىھەۋىت لە كاتى سوچىدا دەست بوشىنىت.
فرياد: داواى لىبوردن دەكەم، لەو شتانەي كەروويانداوە.
ماکوان: ئاسايىيە خالە فرياد، گىنگ ئەوهىيە نەھىللىن دووبارە بىتەوە.
رۇيىشتهوە بۇ جىڭىاي خۇى و ئىمەش تەروايمەن تەواو كردو نىيەتمان ھىنايەوە
بۇ رۇزو بۇ رۇزىكى نوى.

لە رۇز بويەوە ھاتن ووتىيان پىمان ئازادەن لەزىندان دەتوانن بىرۇن. خالە عومەر
و من ھاتىن بەرەو ئەسپىنا، پاش ماوهىيەك لە ئەسپىنا مامەوە گەيشتە ئىتاليا،
هاورىيەكى زىندانىم بەناوى لوقمان بىنېھەوە لە ئىتاليا و لەرپىگادا خوشكىيى و
زاوايىيەكى لوقمانم ناسىيىبۇو، چوين بۇ لاي بۇ ھوتىل تەماشا دەكەم فرياد لەگەل
لوقمان-دايىە، بەكوردەيەكەي خۇممان چەورە لوقمان بۇو خەرىكى كارى قاچاخ

چىتىن.

شەۋىك لە هوتىل لە اوورەكەى فرياد مامەوھ، ئەو شەوه باسى دىنى زۇر
لىپرسىم منىش وەلامى زۇربەيم دايەوھ.

فرياد: باشە كاكە بەس تورە مەبە پرسىيارى كۆتاي دەكەم.

ماكوان: دىلىابە ئەگەر قىسىمى معقول بکەى تورە نابم.

فرياد: ئاخىر نازانم لای تو مەعقولە يان نا، بەلام هەر دەيکەم. كاكە ئەمەۋىت
تىېگەم.

ماكوان: فەرمۇو..

فرياد: باشە ئەگەر محمد پېغەمبەرە بۇچى خىزانەكەى خيانەتى لىدەكتات
بەناوى عائىشە لە رووداوى ئىفيك-دا، دىارە بەزۇر ھىناوېتى

ماكوان: باشە من چىرۇكەكت بۇ دەگىرەمەوھ، بەلام پىش ئەوھ پىم بلى تو چى
لەو بابەتە دەزانىت؟

فرياد: لە مىزۇوى تەبەرى و ھەممۇ مىزۇھكانى تردا باسکراوه و خوئندومانەتەوھ.

ماكوان: باشە تۆزۈكىم بۇ باس بکە.

فرياد: من پرسىيات لىدەكەم تو وەلام بىدەوھ، گريمان من نايزانم.

ماكوان: باشە مادام پرسىيار دەكەبت بە ئەدەبەوھ گوئىگەرە تا باسەكت بۇ تەواو
دەكەم رازىت؟

فرياد: چۈزۈم

دەستم كرد بە قىسىمدا و باسى رووداودەكەم بۇ كرد، ئەوھشم بۇ رۇون كردىوھ
كەوا ئەو رووداوه لە مىزۇودا ناسراوه بە ئىفك.

بە كورتى كاتىك دەلىيىن گومان ياخود شوبەھ واتا بەرامبەرەكت بخەيتە
گومانەوھ لە كارىك يان چۈزۈك كە ئەسلى رواداوهكە وانەبىت يان شىۋىتنرا بىت،
روداوى ئىفك-يىش وەك باقى گومانەكانى ترى عەلمانىيەكان دەيکەنە گومان لەسەر

ئیسلامی مەزن و دەیانەویت شیواندن لە باسەکەدا بکەن.

فریاد: چۆن؟

ماکوان: سەرەتا پیویستە بچىنهوه بەو مىزۋەدا ھەتاودىكىمەن و ناراستى دۇھ ئیسلام بىزانىن لەو مەسەلە پەدا، كاتى پەدانى ئەو رواداوه دەگەرېتەوه بۇ كاتى (غزوة بنى المصطلق)، پیویستە ئەوه بىزانىن كە پىغەمبەر ﷺ لە كاتى رۇيىشتىنى بۇ ھەرجەنگىك يەكىك لە خىزانەكانى لەگەل خۆى دەبرد بە كىرىدى قورىخە لە نىوانىاندا و بۇ ئەم غەزوه دايىكمان عائىشە - رەزاي خواى لىبىت - دەرچوو تا لە كەل رسول الله ﷺ بچىت بۇ (غزوة بنى المصطلق لە ۲ شەعبانى سالى ۶ كۆچىدا، ھەندىك دەلىن پىنجى كۆچى).

سەرەتاي رووداوهكە دەگەرېتەوه بۇ دواى كوتاي هاتنى جەنگەكە كە بە ھەلھاتنى بىنى المصطلق كوتاي هات، دوابەدواى ھەلھاتنى بىنى المصطلق قافلەي پىغەمبەرى خوا ﷺ لە جىڭايەك لاددهن بۇ پشۇودان لە كاتى وەستانى كاروانى ھىزىكەدا، دايىكمان عائىشە رەزاي خواى لىبىت لە كەزاوهكە دادەبەزىت كە بەسەر ووشترەوه بۇوه، پیویستىبە حاجات يان بە دەست بەئاو دەبىت و بەھۆى زۇرى قافلەكەوه دايىكمان عائىشە - رەزاي خواى لىبىت - دوردەكەوېتەوه لە قافلەكە دواى گەرانەوهى بۇ نىو كەزاوهكە دەبىنېت ئەو ملوانكەيە كە خوشكەكە بۇى دروست كردۇھ بەسەنگىيەوه نەماوه و لىيى كەوتۈوه، هەر بەو ھۆيەوه بە ھەمان پىكادا دەگەرېتەوه كە لىوهى رۇيىشتبوو

ھەتاکو ئەو ملوانكە بىدۇزىتەوه، بەلام دايىكمان عائىشە بە جى دەمەنېت لە قافلەكە بەھۆى ئەوهى ئەوانەى كە كەزاوهكەيان ھەلگرتبوو وايان زانىبۇو دايىكمان عائىشە ھەر لەنیو كەزاوهكەدایە، چونكە يەكەم جار بىنېبۇويان كە گەراوەتەوه، ئافرەتان بەسروشتى خۆيان كىشىيان كەمترە لەپىاوان بەگشتى دايىكمان عائىشە - رەزاي خواى لىبىت - لە وکەسانە بۇوه كە كىشى كەم بۇوه.

هههر بهو ههؤييه كه زاوه دهكه ويته پئى. دوابهه دواى رۇيىشتىنى قافلەكە و جىئەيىشتىنى دايىكمان عائىشە هههر لە شويىنى خۆى ماوه هەتا ماندو بىوو خەوى لېكەوت. لېرەدا پېيىستە شتىك بزانىن كە پېيغەمبەرى خوا ئەلە لە هەممو غەزۈدە كەلا پېيش قافلەكە كەسانىكى دادەنا بۇ ئاگادار كردنەوە لە پېيىشەتەكان و كەمىنى سەرىيگا، بە هەمان شىوه لە پېشى قافلەكە و كاروانى هيىزەكە يەوە كەسى ترى دادەنا بۇ ھەل گرتەوە ئەوكەلو پەلانەي كە لە قافلەكە بەجى بىمايە وە ئەو صحابىيە كە لەو غەزووه دا كرابۇوه مؤخەرە واتا كۆتاي سوپاکە كەسىك بىووه بەناوى صفوان بن المuttle - رەزامەندى خواي لېبىت - دواى گەيىشتىنى صفوان بە شويىنى وەستانى قافلەكە دەبىنېت دايىكمان عائىشە بەجىماوه و هەر لەگەل بىينىنى دايىكمان عائىشە صفوان رەزاي خواي لېبىت دەلىت (إنا لله و إنا إلیه راجعون) و بەدايىما عائىشە دەلىت: كە سوارى و شترەكەي ئەو دەبىت و تا دەگەنهوھ نىيۇ مەدينە و ئەم روداوه زۇر شتىكى ئاسايى دەبىت لەلای خەلکى مەدينە ئەسالەن ئەگەر نىيەتىيان خراب بوايىھە و كارى خراپىيان كردىبا نعذ باالله قەت پېيکەوە نەدەگەر انەوە بەوشىۋە سادەيىھە،

وايىھە فرياد؟

فرياد: قىسىمەكەي راستە

ماكوان: راستە لەلای موسولمانان تەنانەت لای خودى پېيغەمبەرىش ئەلە شتىكى ئاسايى بىوو، بەلام لەنىيۇ مسولمانان مونافيق بىوونى هەبىووه، ئەوكەسەي ئەم تانە و تەشەر و بوختانەي جوڭاند يەكتىك بىوو لەوانەي كە دەستى كەورەي هەبىوو لە ئەو بوختانەدا (عبدالله بن ابى بن سلول) بىوو، كە دەيىوت عائىشە بەسەلامەت لەدەستى صفوان دەرنەچۈوه.

ئەم باسە لەنىيۇ مەدينەدا بىلەن بەرەنە دەنەنەت واي لېھات كە پېيغەمبەر ئەلە زۇر بېتاقەت بىوو، بۆيە رسول الله ئەلە رۇيىشت بۇلای على كورى ئەبى تالىب و ئۇسامەي كورى زەيد - رەزاي خواپىان لېبىت - تا راۋىيژيان پېيىكەت وە على - رەزاي خواي لەسەر

بیت- رهئى وابوو كەله جارييەكەي خاتو عائيشە بېرسىت تا بىزانىت كە هيچى لە

دایكمان عائيشە بىنیوھ؟

پىغەمبەرى خوا دواتر لە خزمەتكارەكەي عائيشە دەپرسىت: كە عائيشە ت
چۈن بىنیوھو ناسىوھ و ئەو خزمەتكارە شاھىدى پاكى دايكمان دەدات و دەلىت: كە
دۇورە لە ھەموو بوهتانيكەوە دواتر رسول اللە دەچىتە لاي ابوبكرى باوکى
عائيشە - رەزاي خواي لەسەر بىت- و رسول اللە خۆي تەحقيق لەو مەسىلە
دەكتە كەبۇي دەردەكەويت كە عائيشە پاكەو ئەوە تەنها بوهتانيكا و دواتر رسول
الله دەچىتە سەر مىنبەر و دەفرمۇيت كە ئەمە بوهتانە و عبدالله بن ابي
سلول ئەو بوهتانەي كردووھ.

ئەزانى حىكەمەت چىبۇو لەوھى كە پىغەمبەر وەك ئەو خەڭىھ كەوتە
گومانەوھ؟

فرياد: نا؛ نازامم ھۆكار چى بۇوھ.

ماڭوان: ھۆكارەكەي ئەوھبۇو، كە خواي گەورە پىمان دەلىت تەنانەت محمد
كە پىغەمبەر لە شتە غەيپىيات و پەنهانىيەكان نازانىت، مەگەر ئىمە ئاگادارى
بىكەينەوھ بە وەھى.

پاشان بابچىنەوھ ناو قۇلاي باسەكە و هەر بەھۆى ئەم باسەوھ مقومقۇ لەنیو
مزگەوتى رسول اللە دروست دەبىت لەنیوان ئەوس و خەزىزە جدا، بەلام پىغەمبەر
زۇر بەدانايى ئەو شەپە دەمە قالەيە دادەمركىنىتەوھو ناھىلىت شەر بىكەويتە
نیوانيان ئوسمەيدى كورى حوضىرو سعدى كورى عبادە.

دواي ئەوھ مانگىك تىپەپىرى بەسەر ئەو قىسە و قىسەلۇكانەدا دايكمان عائيشە
ئاگادارى ئەو مەسىلەيە نەبۇوھ بەھىج شىۋەيەك. رۇزىك دايكمان عائيشە
دەچىتە دەرەوە لەگەل ئافرەتىكدا لەكاتى رۇيىشتىدا دەكەويت وھ ئەو ئافرەتەي
كە لەگەل ئىدایە وەكى تەعن پىسى دەلىت ناشىت كارەكە كارىگەرى ليىركىدىتى؟

دایکامان عائیشه داوای لىدەکات مەوزووەکەی بۆ شى بکاتەوە دوابەدوای ئەم فسە
ئەوجا دایکمان عائیشه بە باسەکە دەزانىت و توشى بارىتى دەرونى ناخوش دەبىت
و بە گريانەوە دەگەرپىتەوە بۇمالەوە و داوا لە پېيغەمبەر ﷺ دەکات كە ئىزنى بىات
تا بگەرپىتەوە مالى باوکى، لەكاتى بىرىنەوە دا بۆ مالى ئەبوبكرى باوکى رسول الله
ﷺ بە عائیشه دەفەرمۇیت: ئەگەر ئەو کارەت كردۇ دەۋا تەۋبەي لەسەر بکە دانان
بەتاواندا دەبىتە ھۆکارى لىخۇشىبون خواي پەروەدگار مىھەربانە لىت خۇشىدەبىت
وە ئەگەر ئەوکارەيشت نەكىدۇ دەۋا خوا بەرائەتت دەرددەخات.

ئەمەش ئەوەمان بۇدەرددەخات كە رسول الله ﷺ عىلەمى غەيىبى نەزانىيە وەك
عەرمىز كىرىدى مامە فرياد گيان، دوابەدوای ئەوەى كەپېيغەمبەر ﷺ ئەوقسە بە خاتو
عائیشه دەلىت عائیشه زۆر بىتاقەت دەبىت و زۆر دەگرى و لە حالتى دەرونى زۆر
قورسدا دەزى دەلىت باوکە، دايىكە گۈيتان لىيە رسول الله ﷺ چى دەلىت: ئىيە دەلىن
چى ئەوانىش بىدەنگ دەبن، چونكە فيتنەكە زۆر گەورەيە ھەموانى ناپەحەت كردۇ
لەوكاتەدا خواى گەورە وەھى دەکات بۆ رسول الله ﷺ و بەرائەتى خاتو عائیشه
بەدەرددەكەۋىت لەگەل ئەوەيشدا ئەوانەى كە بوھتانيان پىكىردىبوو ھەرييەكەيان ٨٠
جەلدىان لىدرا كەزماھيائىان سى كەس بۇون لەناسراوترىنيان حەسانى كورى سابت
بۇو، بەلام مونافىقەكان ئەوجهەلدىان لىنەدرا، چونكە ئىنكاريان لەتاوانى خۆيان
دەكىد.

فرىاد: ئەى مونافىقەكان بۆ لىيان نەدرا؟

ماڭوان: لەبەر ئەوەى مونافىق بۇون ووتىان ئىمەشتى وامان نەووتۇھ، بەلام
موسۇلمانە راستەكە ناتوانىت درۇ بکات.

فرىاد: باشە مامە ماڭوان با بخەوين بەيانى جەنابت دەرددەچىت بۆ ئەلمانىا.

له‌گه‌ل شیخیکی بن زیندا

نهو شمهوه له هوتیل لای فریاد رۆزم کردوه بۆ دوای نیوه‌رۆکهی به‌ریکه و تم به‌رهو
نه‌لمانیا، به‌داخهوه به‌هۆکاری ئه‌وهی له نه‌مسا هه‌ندیک که‌رهسته و شتمه‌کمان کپری
بۆ ریگا له نه‌لمانیا گیراین، بهو هۆکاره زانیان له نه‌مساوه هاتووین ناردیانمهوه بۆ
نه‌مسا، له‌می مانگیک زیندانی کرام له فیهنا.

ئه‌و مانگه بۆ من زور گرنگ بwoo، له زیندانا په‌یوه‌ندیم له‌گه‌ل عه‌رمبه‌کاندا
همبوو بمتایبەت عه‌رمبه‌کانی خەلکی لیبیا به‌شیکی زوری زمانی عه‌رمبی لهو
زیندانهوه فیربووم.

دوای مانگه‌که ئازادکرام چوومهوه بۆ نه‌لمانیا و ماوهیهک له‌می بووم، په‌نجه
مۆرم ئاشکرا بwoo يەکسەر ن نیزدرامهوه بۆ تورکیا.

ئای کەبیزار بووم مارو په‌یژەش به‌حالم نه‌بیت. نه‌شمھیشت کەمس بزانیت له
کەسوکارو مالى خۆمان، له تورکیاوه که قسەم له‌گه‌ل دایکم دەکرد هەردهمۇوت له
نه‌لمانیام.

خوای گەورە کاری بۆ ریکخستم، چونکە ئومىدم له‌دەست نه‌دابوو بەزۈوتىرىن
کات لەریکاي شاحينهوه گەيشتە نەرويج.

ھەمموو جاریک دەمۇوت

لافاويك نوحى نەبرى

ئاگریک ئىبراھىمى نەسۋتاند

چەقۇيەك ئىسماعىلى نەبرى

دەريايەك موساي نەخنكاند

سوبايەك عيسىي بۆ له‌ناونەبرا تۆ ماکوان بەم چىرۇكانە نه‌گەيشتۇوى بە قەزاو
قەدەرى خواي گەيشتۇوى.

دواي نهوهيله نهروويچ خوم ته سليمك رد ناردميانه كه مپ و له گه ل چهند
كورديك به يه كه وه بوروين. شه ويک له ژووري دانيشته نه كه مان كه خه ل گي كه مپه كه
له ويکدا كوده بوينه وه بؤ ته ماشاي ته له فزيون و ياري بليارديشمان ده گرد.

كه سيکي ليبوو ناوي شيخ طاليب بولو، پياويکي به ته مهن بولو له چاو ته مهن
ئيمه دا ئه ودهمه. پيده چوو له دهورى پهنجا سالدا بيت له و كه مپه دا خهريکي قسهى
فورو مي بازى و پيکه نين بولو.

شهوانيس دههات بؤ نا و ئيمه كه گهنج بوروين داده نيشت باسى شتى قورى
ده گرد، هه ميشه باسى پاشو پيشى ژن و پياوى ده گرد. ئه و شه وه زور پهست بولوم
لىي و ووتىم: ئه رئ كاكه تؤ ته مهنت گهوره يه و ووك باوکي ئيمه وايت توزيک شهرم
بکه له خوت، له جياتى ئه وه دووقسهى پياوانه و ئاموزگاري مان بکه ييت خهريکي ئه م
قسه قورانه، ئه رئ شهرم ناكه ييت له خوت؟

كورىكم له گه ل بولو ناوي كاروان بولو ناسرابوو به (كاره گوج) به ره حه مت بيت.
ئه و سه رده مه كاروانيس مه شروبى ده خوارده وه و ئه و شستانه هه بولو هه رچه نده لم
دواياندا پيش ئه وه ته قه ل يېكەن له سليمانى و بکوژریت، سوپاس بؤ خوا زور
ديندارو خواناسى ليدهر چوو بولو. له سليمانى يه و يه كترمان ده ناسى له بەر ئه وه
كۆنه رهفيق و كورى گمراهك بولو.

كاروان خهريک بولو په لاماري بادات نه مهنيشت، ووتىم كاكه حالمان زور جوان نيه
باليرش خومان نه ناسى يىنин. ئه و شه وه كوتاي هات، باش بولو توشى شهر نه بوروين
له گه ل شيخ طاليب.

ئيواره يه كيان كاروان له ژوره كه من بولو به يه كه وه گوراني مان ده دوت، به
ته خته سيسه مه كه ته پللى لىئه داو گوراني كه ده روئش عه بدو لامان ده دوت وه،
نه و گوراني كه به ناوابانگه به ياخوا هه ل گه يايى شه مائى.. ودى لى وھ لى
به ل گو نه و هه ورھ راماليت.. وھ لى وھ لى

زوریک له کوردەکانی کەمپەکە هاتنە ژوورەکەوە لامان دانیشتبوون حەزیان بە دەنگی کاروان بwoo، شیخ طالیبیش هاتبوو رەقسى دەکرد.
کاتى نويزى مەغريب هات ووتەم کاره گیان کاتى نويزى ھەلسا چوو بۇ ژورەکەی خۆى، من و چەند کورپىکى تر نويزمان دابەست، بەلام کاک شیخ طالیب مايەوە لهژورەکەدا. چایم خستبوھ سەر له چىشتخانەی کەمپەکە بەھۆوم ووت ئاگات لىببىت کاک شیخ تا نويزەکەمان دەكەين، بۇ ئەوهى بە فۆريەکەوە نەيېھەن، چونکە لەکەمپەکە دزى دەكرا.

نويزەکەمان تەواو بwoo شیخ طالیب چاکەی بۇ ھینايىن، خولىم كرد كە لەكەلماندا دابىنيشىت. دانىشت تۈۋ دەستى گردىھەقسە كردن و ويستى ئامۇزگارىممان بکات، بەلام ئامۇزگارى شەيتانانە.

شیخ طالیب: ماکوان گیان ھەرجەندە ئەو رۆزە قسەئى ناشرىيەت بەرانبەرم كرد، بەلام ھەر خوشە ويستى کورپىکى روح سوك و قسە خوشى ماکوان: کاک شیخ گیان، جىاوازى كەسايەتى ماکوان و ئوسلوبىم بکە. كەسايەتىم ماکوانە، خۆمم و كەسى ترم لەگەل نىيە، بەلام ئوسلوب و ھەلسوكەوەم تۆيت بۇم دروست دەكەيت.

شیخ طالیب: كىشە نىيە کاک ماکوان، بەلام ئىيە بهم گەنجىتىيە خۆتان بۇ وا خۆتان پېركىدوھ، كاكە گیان بىرۇن بۇ خۆتان پابويىن، كى ئەلىت خوا ھەيە، كى دەلىت زىندىو دەبىنەوە؟

ماکوان: ئەى كى نالىت ھەيە، ئەى ئەگەر ھەبwoo کاک شیخ چۈن روومان بىت سەربەرز بکەينەوە؟

شیخ طالیب: ئەگەر ھەبwoo خوا ئەرەم و راحىمىنە، ئەى وانىيە؟
ماکوان: بىروا ناكەم بەھو ئاسانىيە دەربچىن دەلىن شىدید العقاب-ھ، وايە؟
شیخ طالیب: كاكە دىن و شتى وا ھەمووی بەدەستى خۆمان دروستمان كردوھ

هیج نهسلی نیه، به پیکهنهینهوه.

ماکوان: نه رئی به راست جه نابت شیخی؟ وا هه مهو ده لین کاک شیخ طالیب، به پیکهنهینهوه.

شیخ طالیب: به خوا باوکم و نهوان ده لین له نه ولادی پیغه مبهرن.

ماکوان: نه ری جه نابت له نه ولادی شهیطانی؟ به پیکهنهینهوه.
هه ستم کرد پیی ناخوش بwoo.

شیخ طالیب: نا کاکه واز لهو فسانه بینه، با جدی قسه بکهین.
تؤ ده زانی محمد سه فهاری کردوه به ملا ولادا و لهو سه فهارنه یدا فیری زور شت بwoo!
هه مهووی له خه لکه کانی ترهوه و هریگرتوه، ئینجا زور بسیه زوری له جوله کمه و
مه سیحیه کانی و مرگرتوه. جه نابت ده زانی کاکه ماکوان قورئان شتی نویی تیدانیه و
هه مهو دووباره کراوهی تمهارت و ئینجیله.

ماکوان: خوم وانیشاندا هیج نازانم، نه ری نه گهر وانه بwoo.

شیخ طالیب: چون وانیه، من کوره شیخم هه مهووی ده زانم.
زور خوی هه لنا ژوره کمهش زیاد له ۱۰ گمنجی لى دانیشتبوون.

ماکوان: کاک شیخ به ئیجازه با ههندیک قسه بکهیم ئینجا جه نابتان چیان همیه
بیلین، باشه؟

شیخ طالیب: باشه؛ فه رموو کاکه ماکوان.

ماکوان: زانایانی کۆمەلناسی ده لین مرؤف له ته مهنه ۲۰ بۇ ۳۵ سالی حمزی به
زورترین قسه و چالاکییه، حمز ده کات له هه مهوو شتیک زانیاری هه بیت و قسه بکات،
بەلام که ته مهنه گەیشته ۴۰ سال ههست به ویقار و هیمن بونه وهی چالاکییه کانی
ده کات، ئیتر لهو ساتھو زور به وریایی ئاخافتن ده کات و رهفتارو ئاکاره کانی خوی
ئەم سەرسەر ده کات و حساب بۇ زور شت ده کات که پیشتر نه یکردوه.

شیخ طالیب: جا ئەمە پەیوهندی چیه بە سەر باسە کانی ئىمەوه؟

ماکوان: کاک شیخ عهزمکردى با فسهه کانم ته و او بکەم نه و کات ده زانى دەلیم
چى پەله مەکە، لە فسەگردن باشە قوربان.

شیخ طالیب: ببۇرۇھە ئەرمۇو!

ماکوان: مەرۆف لە تەمەنی ٢٠ سالى تا ٣٠ سالىش گوئى بە زۆر شت نادات،
خۇ ئەگەر ھەلەشى كرد كاتى لە بەر دەمدايە بۇ بونىاد نانە وە خۆى، بەلام
بۇ ٤٠ سالى ئاستەمە ئەگەر مەرۆف ئەگەر رەپەنە كەسايەتىيە وە، زۆر قورسە
بتوانىت بونىادى كەسايەتى بکاتەو، چۈنكە كاتى ئە وەنە لە بەر دەستدا نىيە بۇ
دروستكىرنە وە خۆى.

لېرەدا مەبەستم بۇو كە بە خۆيدا بچىتە وە ئەم باسەش پەيوەندى ھەمە بە
پىغەمبەرى خوا وە.

ماکوان: لېرەدە باسە كەم و لېور دې بونە وە بکە لە فسە کانم جەنابت پياویكى ئاقلى.
شیخ طالیب: فەرمۇو!

ماکوان: محمد ھەمەنەن تەمەنی چەند سە فەریتى كرد وە، دوو سە فەرى بۇ
جىگای دوور كىردوھە هىچ كاتىكىش بە تەنها نە بۇوە.

لە تەمەنی ١٥ سالىيە وە كە لە رۇودا وە كانى قورپەيشىدا بۇونى ھە بۇوە تاڭو
تەمەنی ٤٠ سالى لە هىچ مىز و وىيەك يان سەرچا و وىيەك ياخود دىكۆمەن تىك، يان
يەكىك لە قورىش نە يووت وە محمد باسى چىرۇكىك ياخود شىعەتىك يان باسەتىكى
سەرسۇرمانى بۇ خەلگى گىرپابىتە وە لەو لەو سەر دەمەدا لە هىچ جىگا يە كدا تۆمار
نە كراوه، تۇ ھىچت بىنۇھە کاک شیخ؟

شیخ طالیب: نە خىر.

ماکوان: زۆر باشە؛ كەواتا زيانىكى زۆر سادە ھە بۇوە، بىيىگە لە وە كە ئەم
كاسايەتىيە لە ناوشارى مەككەدا تەنها لە رۇوي پەوشە وە سەرنجى خەلگى مەككە
رەككىشاوه، پىشتر لە هىچ بوارىكدا ناوى نە بۇوە هىچ كام لە قورپەيش بە دۆست و يار

و نهياريهوه نهيووتوه محمد ﷺ خوييندهوار بوروه يان شاعير بوروه ياخود توانايهكى ههبوو بيت له زانستى ئهنساب يان هەر باسيك ياخود حەكيم بورو بيت، وەك ئاماژەم پىدا تەمهنى ٢٠ سال بۇ ٢٥ سال زۆر كەس تواناكانى خۆي نيشان ئەدات و لهويوه ئىتر تواناكانى سەرچاوه دەگرىت و خەلکى دەيناسىت، بەلام نەم كەسايەتىيە كە پىغەمبەر ﷺ لە تەمهنى چىل سالىيەوه دەكەويتە كۆمەللىك باس، كە عەرەب و تەنانەت خەلکانى ئەو سەردەمەش نەيانزانىيە، بەلگۇ محمد ﷺ بۇي ئاشكرا كردوون، پاشان زانستى نوى پەيى پىبردووه.

شىخ طالىب: چۈن و وەك چى؟

ماڭوان: لەوانە كە زۆر گرنگە بىزانىن شارى مەككە ١٠٠ھەزاركەسى تىدا ژياوه ۳
ھەزار مال بۇون يەك تاكە خىزانى جولەكە و مەسيحى تىدا نەبۇوه، ئەزانى بۆچى؟
چونكە قورھىش بت پەرسەت بۇون، ئەو ئايىنانەت تر تىكەل نەدەبۇون لەگەل
قورھىش بهو پىيەتى ئەوان ئايىنى ئاسمانىن و ئەمانىش بت پەرسەتن.
موعجيزە گەورەكە ئەۋەيە بۇ ئەۋەي جەنابىت بىزانىت ھەرجى ئايەتىك كە
چىرۇك و باسى بەنى ئىسرائىل و موسا و فيرۇعەون و ھامان و قارونە لە شارى
مككە ھاتۆتە خوارەوە، ھەرجى باسى ژيانى پىغەمبەرانى بەنى ئىسرائىلە به
فەرمودەكانىشەوە ھەمووى لە شارى مەككە ھاتۆتە خوارەوە، تەنها ئەحكامى ئەھلى
زىمەو جولەكە نەبىت لە مەدىنە ھاتووە باقى ھەمووى مەككى يە.

لەوانەتى كە باس كراون بىرىتىيە:

ئىسحاق، يەعقوب، يوسف، موسا، داود، سولەيمان، يونس و عيسا -سەلامى خوا
لە ھەموويان بىت- ئەوانى ترىش وەك فەرمودە يوشى كورى نون، دانىال.. تاد
ياخود شارستانىتى فيرۇعەون، لە رۇوى سەربازى ھامان، لە رۇوى ئابورى قارون،
شارستانىتى عادو ئەمود كە لە ھىچ كام لە كتىبە ئاسمانىيەكاندا باس نەكراوه.
پرسىyar ئەۋەيە لە كام كتىب لەسەردەمى محمد ﷺ يەك تاكە

عهرب لەم باسانەی گردبیت یان کتیبکی عەرەبی نەم باسانەی یاداشت گردبیت؟

نەم پرسیارە بۆ جەنابت و نەیارەکانی ئىسلام تا رۆزى قیامەت بەجى دىلەم بە

تەھەداوه!

بۆ نەوەی نەو پېگایەش بگرم بلەن لە تەورات و ئىنجىلدا باس گراوه راستە باس گراوه، بەلام وەك ووتمان لە مەككەدا بۇونى نەبووه، لەگەل نەوشدا بەزمانى عەرەبى نەبووه، بەلكو نەو دوو ئايىنە بە زمانى سريالى و عىبرى بۇون. كە عەرب شارەزاي نەو دووزمانە نەبوون، بە پىچەوانەوە نەو نەتهوانەي تر شارەزاي زمانى عەرەبى بۇون.

بۆ نەو چى دەلىت ياشىخ؟

شىخ طالىپ بىدەنگ بۇو، ھەستم دەكىد حەزى بەقسەكان ھەيە بۆيە بەردەوام بۇوم لە قسەكردن بۆ مەجلىسەكە و شىخ طالب.

لەرووی شارستانىيەتەوە عەرب شارستانىيەتىكى بچوکيان ھەبوو لە دواي نوح (عليه السلام) كە شارەستانىيەتى عاد و نەمود-ە، كەھىج كتىبىكى مىزۈوۈي باسى نەكىدوھ، ھەرچەندە لە ماوهى رابوردا لە سالەكانى ٦٠ شىعرىكىان دروست گردبۇو بەناوى نەمرە قىس، دواي لىكۈلەنەوە دەرچۇو تەزویرە گوايە نەو باسى عادو نەمود-ى كىدوھ راستە چەند شاعيرىك باسيان كىدوھ لە سەردىمى قورۇش و پىش ھاتنى پىغەمبەرایەتى محمد ﷺ، بەلام ھەرودك ناو ھاتووه ناوجەكەيان نەك وەك روونكىرنەوەي شارستانىيەت و شىۋىدى مەرۆف و تەنانەت جۆرى خان و بالەخانەكانىشيان. لىرەدا پرسىيار نەويىھە محمد ﷺ لە كوى زانى كەلانىك ھەبوون بەناوى عاد و نەمود؟ لە كام سەرچاوهى مىزۈوۈ و شىعردا باسکراوه لە پىغەمبەرەكانىيان، كە كەلانىك ھەبوون بەناوى عادو نەمود؟ چۆن محمد ﷺ زانى ئەمانە ئەسلىيان عەرب بۇون، پاشان لافاوى نوح، لەكتىكدا عەرب شتىكى نەزانىيە بەناوى لافاوى نوح تا ھاتنى ئىسلام، وەھەرودە.

زۇرى تر لەو باسانە كە جىڭكاي تىرامانە دەبىت بە كتىپ لەسەرى بنوسرىت،
بۇ ئەمانە چى دەلىت؟

شىخ طالىب: ئەم زانىاريانە بۇ من نوييە ماکوان گيان!
زانيم قسەى پى نىيە و مەجلىسەكەش گوئىيان بۇ من گرتۇوه دام لەوەتەرەكە و
نمونە ترم ھىنایەوە.

بۇ نمونە باسى عوزىز يان ھاوهلەنى ئەشكەوت(الصحاب الکھف)، ياخود
شارستانىيەتى سەبەء.. هتد ئەمانە لەكام جىڭاوه عمرەب زانىوييەتى؟

ھەموو ئەم باسانە لە قورئاندا ھاتۇوه،
ئاھىر لە ھەمووى موعجىزە تر ئەۋەيە ئەم ئايىنە لە ژىنگەيەكدا ھاتۇوه كە
سالانى خۆيان ناوناوه بە جاھىلى، كەچى قورنائى ئەم پىغەمبەرە باس لە تەقىنەوەي
ئاسمان دەكتات كە لەم سالانە دوايدا ناونراوه بە بىگبان وەك نمونە
أَوْلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَّقْنَاهُمَا ۗ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ
كُلًّا شَيْءٍ حَيٌّ ۖ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ (٣٠) الأنبياء
واتا: بۇ تەماشاي ئاسمان و زەھى ناكەن لە كاتىكدا يەك پارەچە بۇون
تەفاندماňەوە.

ژيانى زىندەوەران پەيوەستە بە ئاو.
كى محمد ﷺ فيرى بىردىزى بىگبان كىرىد؟ كام تلىسكوب و دانىشگا فىتىرى محمد ﷺ كىرىد؟
تەماشاي ئەم موعجىزەيە بىكە كە خواى گەورە لە قورئاندا بە محمد ﷺ چى
دەھەرمۇت:

تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا
فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ (٤٩) هود
واتا: ئەم باسانە بۇمان كىرىد لە ھەوالە نادىيارەكانە، نە تو دەتزانى و نە ھۆزو
نەتەوەكەشت پىش ئەم باسەى ئىمە، خۆگرو بە ئارامبە پاشەرۇز بۇ خواناسان و

پاریزکارانه.

جا گیانی من کاکه شیخ پیویسته جهنا بت، ئەو تەمەنەی کە ماوته له خزمەت
دینى خوا خەرجى كەيت، تو کە له بنه مالەيەكى دىندارو خواناسىت عەيىبە بۇ
بەپرېزت بە ئىمە بلىتىت کە واز له ئايىنى باووبابيرانمان بھىنن، ئەى وا گريمان
بەقسەمان كردى وا زمان هىينا چى بکەين؟

مهشروب بخۆين؟

زىنا بکەين؟

دزى بکەين؟

پىبا بخۆين؟

شیخ طالیب: نا وانالىم؛ دەستان خوش بىت شەو درنگە بەيانى قسە دەكەينەوە
با بىرقىن بخەوين

ماکوان: ئاسايىھ مامە شیخ دانىشتىووين نە دەۋاممان ھەيە بەيانى و نە دەچىنە
سەر كارىش، تا بەيانى لە خزمەت تىداين ئىمە ناخەوين تا نويزى بەيانى.

شیخ طالیب: ماکوان گيان من پىر بۈوم دەبىت بىرۇم ئىسراحت بکەم.

ماکوان: فەرمۇو قوربان، بەلام لەم ماکوان-ھى برات ئەم قسەيە وەرگەر بۇ
زانىيارى ئەوهى دوو پۇوه خاوهەن رۇشنبىرى نىيە!

شیخ طالیب: مەبەستت چىيە؟

ماکوان: مەبەستم كەس نىيە بەس بىر لەو قسەيە بکەرەوە بەيانى قسە
دەكەينەوە شەو شاد ياشىخ.

ئەوەی دوو رووه هەرگیز خاوهنى رۆشنبىرىي نىيە؟

شەو ئەو قىسىم لەبەرددەم شىخ طالىب-دا كرد، ووتم هەرگەس دوورپۇو بىت
ھەرگیز رۆشنبىر نىيە مەبەستىشم لەو قىسىم لەو ئەو بۇو، ياخود ئەو مەرۋانەي
كە وەك ئەو وان، ئەم مەرۋانەي لە كوردىستانەوە دىن بۇ ھەندەران رەخنە لەدین
دەگرن دوورپۇون، بەو پېيە سەرتا بەمۇسۇلمان خۆيان دەناسىئىن و پاشان رەخنە
دەگرن و دواى دەلىن زانىيارىمان زۇرە لەسەر دىن و كە دەمىشيان دەكەنەوە هيچ
نازانى؟

بۇ بەيانى لە بەرددەم حانوتەكەدا وەستابووين بۇ ھەرگىتنى نانى بەيانى گۈيم
لىبۇو لەگەل ھەندىيەك كورپى تردا قىسىم دەكىد و دەيىوت ئىمە خاوهنى زمان نىن
بۇيە نەبووين بەدەولەت، ئىسلام هات زمانى ئىمە داگىركرد ئىتىر ھىچمان نەبوو
بە هيچ، تەماشاي ئەم دەولەتانا بکە كە كافرن و بزانە چۈن مۇسۇلمانان بەسەرە
وەستاون بۇ خواردن ھەرگىتن.

قىسىمانى دىياربۇو تانەو تەشەربىو لە من و لە ھاورييكانم، كورەكان كە فىسى بۇ
دەكىدن كەسيان گۈييان پېينەدا.

نزيك مىزەكەي ئەو دانىشتىم و روومىكىردى براادەرىيكم ناوى ئىدرىيس بۇو،
ووتم تەماشاكە ئەوانەي كورد پەروەرن و نىشتىمانى خۆيان خۇش دەۋىت چۈن
رپايانكىردوه بۇ ئەوروپا وەك سوالىڭەر لەبەرددەم حانوتىيەكدا نان وەرددەگىت، وەك
قەرەج راوەستاوه باسى خۇشەويىستى نىشتىمانىش دەكات.

براادەركەم ووتى كى باسى كوردىايەتى كردوه؟ جىنپەيەكى دا بە كورد و كوردىستان.
چاۋىيەك لىداگىرت كە مەبەستىم كەسىكى ترە.

ئىدرىيس: چىي بۇوه مامە ماكوان؟

ماكوان: هيچ مامە ئىدرىيس گىان، هەر قىسىمەك بۇو گەيانىم.

ئىدرىيس؛ بەدەنگى بەرزا جىنپۇيىكى دا بەوهى كەرقى لە منه.
دەستم كرد بە پىكەنین و ووتى مەزۇھە كاكە خۇنەمە سەر ٤٠
مەترييەكە نىيە، دانىشە نانەكەت بخۇ.

دواى ئەوهى چوين بۇ بلىارد كردن، ئەم پىياوه بە دواى منهوه بۇو وەك ئەوهى
داخى لە دل دا بىت يان دەيوسىت تىېگات، بە باشى بۆم نەدەخويىنرايەوه.
دواى ئەوهى چوينه ژورى بلىارد و لەكەل براادەرىيکم سەرەمانگرتبوو بۇ يارى
كردن، هاتە تەنىشت منهوه دانىشىت و ووتى كاكە مەلا گيان چۈنى؟
ماڭوان: سەرچاو شىيخ طالىب، بەس من مەلا نىم كەسىكى موسولمانم بۇ
زانىيارىت.

شىيخ طالىب: بۇ پىت ناخۇشە پىت بلىيم مەلا؟
ماڭوان: نەوهەللا جىيگاي شەرەفه بۇ من، بەلام مەلا نىم نەكەيشتومەتە ئەو
پلهىيە.

شىيخ طالىب: كورى باش لەسەر نان خواردنەكەش تەعليقىيكتى لىدىاين.
ئىتر لەو كاتەوه دەزانم كە ئەو كەسانەي بىدىين و قسە بە دىن دەلىن، بوارى
دەرونيان زۆر رۇخاوه. لەراستدا ئىسلام نىيە كە ئەو قسەي پى دەلىت، داخى دلى
خۆيەتى بە ئىسلامى دەرىزىت، يان شتىكى لەدەست داوه و بۇي ناگەرەتەوه، ياخود
برىندارىيەكى تىدايە لەروو كۆمەلەيەتى و خىزانىيەوه، دوورە لە ھەموو بوارىيە
فيكىرى.

ماڭوان: كاك شىيخ من قىسم بۇ مامە ئىدرىيس-ى ھاۋىتىم كرد زۆر باسى
كوردايەتى دەگرد، جا من بىرۇام وايە ھەر كەس زۆر باسى كوردايەتى بکات لە
خۆمەوه بەجاشى دەزانم، چونكە ھەست دەكەم پەنیيکى داوه.

شىيخ تالىب قسەي نەكەد لەسەر ئەو باسە، بەلام ووتى ئىسلام زمانى كوردى
تىك داوه بۇيە ولاتمان بۇ دروستنەكراوه.

خۆی لى بوبوو بە ژان ژاک رفسو!

ماکوان: وەللا ئەمە زانیاریەکى نوییە بۇ من، (وویسەتم پى رابویىرم تۆزىك
چونكە فسەگەي زۆر ئەحمەقانە بۇو).

نادهی چون بومان باسکه مامه شیخ مادام وايه ئىسلام دوزمنى ھەموومانە،
كاكە بۇ زوو قىسىت نەكىردوه تۆ شەقىك ھەلەدە لەم شىيخا يەتىيە خۇت. كەواتا توش
لە داگىركەنەكانى شىخ خاك و ولاتى ئىئمەيان تىكداوه.

رووم تیکردوو ووتم کاکه بۇ واتان کردوه له زمانه و وولاتھى ئېیمه ده کاکه
برۇنەوه بۇ زىتىد و مەلەپەندى خۇستان.

شیخ طالیب: به خوا به جدیمه، تو مهیکه به رایواردن.

ماکوان: کام خوا؟ خوا تؤ یان هي من؟

شیخ طالیب: من بروام به خوانیه همراه دهم راهاتووه!

ماکوان: چیتر شیخ طالیب؟

شیخ طالیب: ولاتمان داگیرکراوه پارچه پاره چه کراوین.

ماکوان: جا نیمه له سه رده‌می سایکس بیکو و نیستعمار پارچه پارچه کراوین
کام دهله‌تی نیسلامی نیمه‌ی پارچه پارچه کردوه؟

شیخ طالیب: کاکه زمان و خاکمان داگیر کراوه، ئیسلام داگیری کردوین برو
بیکه کاکه ماکوان.

ماکوان: ئەزانى ئەو قىسىمەت زۇر گالىتە جارىيە ياشىخ، يەكەم كەس كە فە، هەنگ، دانادەمەلا و بىاۋىتكى دىنى يۈوه، دەزانى؟

شیخ طالب: دیسان رادھوپیری، نہو کھسے کی بوو؟

ماکوان: پیاویکی موسویانی زانای نهم ئىسلامه بwoo ناوی شیخ مارفى
نۇ دىيىه باوکى كاك نەحمدى شىخە - رەحمةتى خوا لەھەردوگىان
بېت، نەو يەكەم كەس بwoo فەرھەنگى كوردى داناوه بەناوی نەحمدەدى

به نسلوبیکی زور راقی و پیشکه توانهی له سه‌ر وهن و قافیه‌ی شیعریه.

که واتا کورد ده بیت مه‌نونی زانايانی ئەم ئىسلامه بن وايە؟

شيخ طالب: جا ئەوه فەرھەنگە هىچ پەيوەندى نىه بەزمانەوە.

ماکوان: باشه تۆ بۇ خوت شارەزايىت ھەئە لە زمانى كوردى؟

شيخ طالب: ئەی چۈن من ھەر پېشەرگە بۇوم بۇ پاراستنى ئەم زمانە.

ماکوان: وەلامى پرسىارەكەي منت نەداوه بەس قەينا ئىحراجت ناكەم.

ئەی كاك شىخ پېيت چۈنە دوو مەلا و زاناي ئەم ئىسلامه رېكخەرى شىكارى و

خالبەندى زمانى كوردىن لەم سەردەمەي نويىماندا؟

شيخ طالب: كىن؟

ماکوان: شىخ محمدى خال و مامۆستا عەلانەدین سوجادى، دامەز زىنەرى كۆپى زانىارى كوردىشىن.

باشه ئىستا من پرسىاريڭ دەكەم

ئادەت تۆ ناوى يەك كەسم پېيلى لە ھاوفىكرەكانى خوت كە خزمەتى كردىت

بە زمانى كورد؟

شيخ طالب: شىركۇ بىكەس

ماکوان: ئەو شاعيرە، ئەگەر من پىوەرى شاعير بىكەم بەرانبەر بە شىركۇ بىكەس،

تۆ دەبىت دوو گەلابە ناوى تر بەيىنەت، چونكە من لە بابەتايەرى ھەممەدانىيەوە

دەستپىيدەكەم تا دىتە سەر نالى و مەحوى و مەولەوى و سالم.. تاد. ئەوكاتە شىركۇ

بىكەس دەبىت بەزەپبىن بەۋزىتەوە لەچاوش شاعيرانى كوردى موسولماندا.

دەسەلاتى عەلمانى ئىتمە لە سالى ۱۹۹۱ خۇمان وەك كورد فەرماندارى دەكەين،

دوو حىزبى عەلمانى حوكىمدارن، كەچى تا ئىستا نەيانتوانىوە زمانى ناو

كۆمپىيەر بىكەن بەكوردى، فەرھەنگىكى ستاندار يان نىه كورد سودى لېببىنەت.

تا ئىستاش ئەنجومەنى نىشتىمانى بەھەلە نوسراوه.

شیخ طالیب: کاکه من مه به ستم يه کیتی و پارتی نیه، مه به ستم ئه و هیه زمانی
کوردیمان تیک چووه بؤیه ناتوانین ببینه دهولهت.
ماکوان: جا شیخ طالیب زمان حه قی چیه به سه ر دهولهته وه، ئینجا وهره بزانم
مه گهه ئیمه خاوهنی زمانی تایبەتى خۆمان نین ئەم قسەی جەنابت مانای چیيە؟
شیخ طالیب: چۆن نیه تى کاکه ئیمه پیویسته گرنگی بدەین بەزمانی کوردى واز
له عەرەب و فارس بھەنین.

ماکوان: کاکه عەبیبە بهم تەممەنەوە ئەم قسە مندالانه يه دەگەيت، دەیان ولات
ھەیه خاوهنی ولاتەو زمانی خوشى نیه، نمونه چەند دهولهتىكت بۇ باس بکەم؟
شیخ طالیب: ئادەی وەك كوى؟

ماکوان: ئەرجەنتین، بەرزايىل، شىلى، ولاتە يەگىرتۈھەكانى ئەمرىكا، كەندا،
ئۈستۈراليا، نیوزلەندا، بەلجيکا، ئىسپانيا، پرتوقال ئەمانە ھەموو خاوهنی ولاتن و
ھىچى زمانی خوشىان نیه، ھەشىان خاوهنی خاكىش نین بۇون بە دهولهت.
توركىيا خاوهنی زمان نیه و خاوهنی خاكىش نیه كە چى ئەو دهولهتە گەورەيەى
دروست كردۇ.

ئاگام لىبۇو جەنابى شیخ رەنگى زەرد بوبۇو.
پىم ووت كۆتا فىمت بۇ دەگەم و دەرۇم، ئەويش ئەوەيە ئەدەبىياتى زمانی کوردى
لەسەر شاعير و نوسەرەكان دەوەستىتەوە، كەزۆربەيان مامۆستا و خەلگى ئايىنин
پەرەردەي ئەم ئىسلامەن لە حوجره و مزگەتكانەوە ھاتوون، پاشان لەسەرەدەمى
عەلمانىدا، کورد خاوهنی يەك دهولهت بۇو ئەويش ۱۱ مانگ فەرماندارى كرد دواى
ئەو بەدەستى عەلمانى رووخا، تەنها خەلافەتى ئىسلامى بۇو لە پەيمانى سېقەردا
بە ئاماذهبوونى دەسەلاتى خىلافەت كە ئىمزاى كرد كورد بېتىتە خاوهن دهولەت،
لە پەيمانى لۇزان عەلمانىيەكانى لاي جەنابت و ھاوھىكەنەت ھەليان وەشاندەوە.

خوات لەگەل

هەلسام بېرۇم تەماشى ناوهكەم بىكەم بىزام كەمپى هەميشەيم بۇ دەرنەچۈوه،
چونكە لە كەمپى كاتى بۇوم، چۈوم بۇ پرسگەي كەمپەكە تەماشى ناوهكەنام دەكىد
لە تەنىيەتەمەوە كورىيەكەنەت ووتى كاك ماکوان شتىكەت پىيدەلىم بەس ناوم مەبە، لە
ژۈورى بلىاردەكە ئاگام لەقسەكانت بۇو، من ئەو شىخ طالىب-ھ دەناسەم ئەوە بىرائى
شىخ (ع.س) مۇستەشارە! ئەوانە بەشدار بۇون لە ئەنفالەكان و تىكىدانى سەدان
دىيھاتى كوردىستاندا.

كەواى ووت شىت بۇوم، كەرامەوە بۇ ژۈرى بلىاردەكە لەوى نەما بۇو، پاشان ئىيوارە
چۈومەوە بۇ ژۈورى تەلەفزىيۇن خەلکىي زۇر لەوى دانىشتىبون. سلاۇم لېكىدىن
ئەوانىشۇرەلەميان دايەوە و دانىشتم ئەودەمە هەموو تەماشى كەنالىكى ميسىرمان
دەكىد زنجىرەيەكى درامى بۇو، لەۋاتەدا بانگى عىشاي دا كەنالەكە دراما كەنە لابىد
و بانگىدا، گويملى بۇو شىخ طالىب لەناو خەلکەدا بەشىوھەيەكى ناشرين ووتى ئەو
بانگە لابەن، بەم شىوھەيە ووتى (ئەم سەرە سەرە) لابەن. پەنا دەگرم بەخوا (نوسمە)
كەواى ووت ئىتر من چاوم رەشاي تىدا نەما ھەموو سېپى بۇو.

ئەوهى بەدەمدا هات پىيم ووت، زۇر تۈرە بۇوم ھەرچەندە بەخراپ بەسەرمەدا
شكايدە، چونكە جىنۇي زۇر ناشرينم پىدا، بەلام ئاشكرامكىد كە جاش و خۆفرۇش
بەدېھىشت بۇون. تۈرە بونەكەم نەيەيىشت قسەكەنام بەباشى بگات، دووجار وىستىم
پەلامارى بىدم ھەردۇو جارەكە نەيانھىشت، لەگەل ئەوهشدا خەلک زۇر سەرزەنلىقى
منيان كىد، بەلام كە ئاشكرا بۇو جاشە سەرى شۇرە كردوو رۇشت لەناو مەجلىسىكە،
بەلام بەداخەوە ھىچ وەلەمى نەدامەوە. تەمەنەكەي و بىيدەنگىيەكەي ئەوي بەھېزىكىد
خۆمدانى بۇ بەيانى لىنى دەم و كەرامەتى بشكىيەم.

بهرهو مولحید بوونی خۆم

لەدواي ئەوهى لەگەل شىخ طالىبدا بۇوه شەرم و قسەى زۆرم پىووت و چەند
جار ويستم پەلامارى بىدم، بەلام شەپ روينهدا، بؤىھ خۆم ئاماده كرد بۇ بهيانى
لەجىگايەكدا بىگرم، يان سەروچاوى دەشكىنم يان ئەو هينى من دەيشكىنت.
ئەو بىدەنگى هەلبزارد، تەممەنەكەى و هيمنى و لەسەر خۆيەكەى منى لاوازكىد،
حەق لای من بۇو، بەلام من بە تورەيەوە گەياندەم زۆر گوئى پىنهدرا بەقسەكانم.
وەك كورد دەلىت: ئەويش وەك بەرزەكى بانان بۇي دەرچوو.
ئەو شەوه خەوم لىنەكەوت، ئاواتم بۇو زۇو رۆز بىتەوە بۇ ئەوهى بىانويەكى
پىبگرم.

رۆز بۇوه لەبەر ئەوهى من درەنگ خەوتەم ئەو بهيانىه درەنگ خەبەرم بۇوه،
كە لە خەو هەستام ئىسراخەتم كردىبوو باشبوو هيمن بوبومەوه، هاتمه دەرەوه
لەبەردىم كەمپەكەدا جەگەرەيەكم داگىرساند و چاوهرىي براذرانى خۆمم دەكىد
لە دوامەوه شىخ طالىب ئامادە بۇو. دلى خۆمدا ووتەم خوا ناردى دەرنەچىت لەبەر
دەستىمدا، بە چىچكانەوه دانىشتىبوم كە بىنیم هەلسامەوه تا هەتا ھىزم تىدايە پىيدا
كىشىم، بەلام ئەو باوهشى بۇ كردىمەوه و باوهشى پىيا كردىم و نەملاۋلائى ماج كردىم.
منىش ئىحراج بۇوم و هيچم نەكىد بەس هەر ئەوهندە نەمەيىشىت دەستى بگاتەوه
بە پېشىمدا، چونكە ترسام لەوهى دەست بۇھشىنەت كە زانى ناھىيەم ئىتەن ماجى
كردىم و ووتى ئەزانم توپەم كردى من داواي ليبوردن دەكەم، ئىتەن موناقەشە ناكەين.
ناھىيەم هەتكىشىاو جەڭەركەم فرىدا و ووتەم: كاك شىخ ئەزانى مەرۆفى دوورروو
خاوهنى رۇشنبىرى نىيە، چۈومەوه بۇ ژورەكەى خۆم و جىيمەيىشىت
كاتزمىر ۱۱ نىيەر بۇو، ھاۋىتەكانم ھاتن بۇلام و ھەوالىيان دامى كە ناومان

دەرچوھ بۇ كەمپى ھەميشەيى جىڭىر دەبىن لەۋى تا جواب وەردەگرین، شەش كورد
بۇوين بەيەكەوه ناومان دەرچووبۇو بۇ شارىك لە نەرويج كە لوتكەئى نەو ولاتە يە
ناوى ھامەرفىيەت-5.

مانگى ۵ بۇ دوو فرۇكەمان گۇرى تا كەيشتىنە ئەو شارە، كەچۈوبىنە شارى
ھامەرفىيەت ھەموو شتىك بۇ من نوئى بۇو، زمان و دىالىكتىيان بۇ من زۇر ناخوش
بۇو، شارەكە تا بلىيەت ناخوش بۇو، ئەو ماودىيە شەو رۇزى نەبۇو، ھەمموسى رۇز بۇو
سەھعات ۱۲ ئى شەو رۇز بەئاسمانەوە بۇو، دلەم خەرەك بۇو ئەتەقى، جارى واهەبۇو
بە دوو شەو دوو رۇز خەموم لىنىمەدەكەوت. بەنايلۇنى رېش شەھەم دروست كردىبوو.

پەنجەرەكانم گرتىبوو

ژيانىكى ئاسايىم دەبرىدە سەھر كۆمەللىك ھاوريى باشم دروست كرد، ماودى نۇ
مانگ لە كەمپ دابۇوم سوپاس بۇ خوا ئىقامەم وەرگرت. مزگەوتىكىشمان دروست
كىرىد لە لوتكەيەدا لەگەل ھاوريىكانم، بەلەم كەسىك نەبۇو مامۆستام بىت پاخود
بىتوانم رۇشنبىرى و زانستى خۆم زياڭىز بىكەم. ئەوانەي دەمناسىن زانستيان لە خۆم
كەمتر بۇو، بەمانى ئەوهى ھەمموسى خەلگى ئاسايى بۇون.

ئىتىر وورده وورده لەپۇو ئىمانىيەوە بەرەو خوار دەھاتم شەو نويژم نەمابۇو،
رۇزى سوننەتم نەمابۇو، قورئان خويىندىم نەمابۇو، دلىكى زۇر رقم ھەبۇو. سالى
۲۰۰۰ زۇر رووخابۇوم لە رووى ئىمانىيەوە، ھىوايەتم شەھىر كردن بۇو. ھەميشە گويم
دەگرتەوە لە گۇرانى ماملى و حەسەن زىرەك و لەو بابەتانە.

لەگەل ئەوهىدا سوپاس بۇ خوا نويژەكانم بەرددوام بۇو، بەلەم نويژىكى مردوو!
ھەستم بە دىندارى نەدەگرد، ئىنجا گويم نەئەدا بە ئادابى ئىسلامى لەگەل ئەوانە
دادەنىشتەم كە ئەيانخواردەوە منىش گۇرانىم لەگەلدا ئەوتۇ قىسەئى خۆش و گالتە
و گەپ، بەلەم ھەر ئىحترامى دىندارىيەكەي منيان دەگرت و نەدەھاتنە ژورى من
بەسەرخۆشى لەبەر ئەوهى قورئانى تىدابۇو وە نويژم تىدا دەگرد.

به لام ديندار يه که م زور هيج بwoo، له رووي ئيمانه وه مردبووم، له جياتى قورئان
هه ميشه خهريکي شيعره کانى نزار قهبانى بووم، تنهها گوييم له کاظم ساهيرو جورج
وسوف دهگرت. ژيانىكى زور ناموسولمانانه دهزيام تنهها نويزېكى تەقلیديم دهگرد،
رمه زانه کان تۈزۈك باش دهبووم، به لام دواي رەمىزان وەك خۆمم لىدەھاتەوه.
زورجار رقم له خۆمم بwoo زورجار له تاو بى ئيلتىزامى بۇ دين و ژينم دهگريام.

سالى ۲۰۰۱ هاتمه ئۆسلاق پايتەختى نه روچى، دەستمكرد به کارگردن يەكم کار
كە كردم له دوكانىكدا بwoo بەناوى جۆكەر بwoo، دواي چەند ھەفتەيەك له و دوكانهدا
كچىكىم ناسى بەناوى (كاترينە) ئەوندە جوان بwoo شەويش له خەودا له بەرچاوم
لانەدەچوو. بؤيە حەزم له کارگردن بwoo، چونكە ئەويلىبwoo وە له بەرخاترى ئەو
خۆم فيرى زمانى نه روچى كرد، ھەموو شەويك قاموسىكىم له بەر دەستادا بwoo فسەم
بۇ له بەر دەگرد. جاري وا ھەبwoo له گەلەمدا كە کارى دەگرد پىيم گوناح بwoo ماندوو
بىت ئىشى ئەويشىم دەگرد، ئەم كچە ئەوندە خۆشەويستىم بۇ دەربىرى دەيزانى
خۆشم دەۋىت، به لام سەرى له و سۈرەما بwoo كە هيچ نالىيم، چونكە ئاسان بwoo
ھەرچىم بويستايىھ رازى دەبwoo. بەناوى حەفلەيەكەوه چوون بۇ ديسكۆيەك يان ھەر
بيانويەكى تر دەمتوانى ئەوهى كە خوا پىيى ناخوشە له گەلەيدابكەم، سوپاس بۇ خوا
غېرەتىكى ئىسلامەتى و مەلايەتىيەكەم تىدا ما بwoo، له گەل ئەوهشدا زور جار ترسى
خوا له دلمادا نەبwoo له قسەي خەلک دەترسام. خەريک بwoo ببەمە شىخى سەنغان!
كەت رۆشت من رۆز بەرۆز خراپتەر دەبwoo، دوور كە تۈممەوه له ھەموو ھاوريەكانم.

كاترينە تواناي نەماو ووتى: ماڭوان بچىن بۇ ديسكۆ؟

ماڭوان: بە پىكەن ئىنەوه من نايىمە ديسكۆ، چونكە موسولمانم.

كاترينە: ديسكۆ پېرىھتى له موسولمان، پاکستانى، فارس، عەرەب و كورد.. تاد.

ماڭوان: ئاھر من له ژيانمدا ديسكۆم نەدىيە نەچووم.

كاترينە: زور خۆشە، سەما دەگەين پىلس (جۇرىكە له بىرە) دەخۆينەوه.

شهویش دهیکهینه شهوی ناههنگ یان وده بولای من، یان دیم بولای تو.

لهمه خوشتر دروست نابیتهوه بوم، چی بکه منه یهاوار؟

له دلی خومدا ووتم کوره خو کهس ئاگای لینیه، هەرچى شتە تاقیت کردۇتهوه

ئەممەش تاقى بکەرهوھ ماکوان.

بىريارماندا شهوی يەك شەممە من و كاترينە و لهگەل دوو كەسى نەرويچى تردا

بچىن بول ديسكۆ.

ئەو كاتەی كە بىريارماندا چوار شەممە بۇو، لەراستىدا له خۆم تەرىق دەبۈومەوه،

لهگەل ئەوهشدا نەفس و شەيتان خوتوكەی ئەدام و پىيان دەووتم کوره گەنجى

و پارەت پىيە و كچان لهگەلدان و ژيان خوشە بىرۇپ رابوئىرە، ئەم مەلايە چىيە

خستوتەتە دواي خوت، بىرۇپ ھاوريكانت ھەموو له ديسكۆدان، ئەم ختوکەي شەيتان

و نەفسە ھەميشه بەردىوام بۇو.

كاترينە-ش دەيزانى كە من موسولمانم و ترسىكى ئىسلامەتى له دلمايمەو

ھەموو جارىك قىسىم بول دەكرەم و دەيىووت دىن كلتورە بىرىلىمە كەرەمەوە.

ئەو كاتە پرسىيارى لىدەكەرم دەيىووت ماکوان بول بە خوا نالىيەت بولۇچى دروستى

كردوين؟

بولۇچى ئەوهندە ئەو خوايە ماندومان دەگات دەبىت نويزى بول بکەين بەندايەتى

بکەين، ئەگەر پىويستى نىيە ئەي بول دەبىت بىكەين؟

ئەگەر خوا ھەيە بول خۆي لىشادوينەتەوه، بەلای كەمەوه له خەودا له بەلگەيەكى

دىكۆمېنتىدا بىناسىن و بىتە لامان تا بىرۋاي پىېكەين.

نەخواي ئىسلام و نە يەسۈع و نە ئەو خوايەي يەھودى ھىچى بۇونى نىيە،

ھەموو خۆمان دروستمان گردووه.

منىش ھەولەم ئەدا وەلامى بىدەمەوه، چونكە خۆم كەوزا بۇوم له تاوان و دوور

لە ئىمان بۇوم وەلامەكانم ھىچ تامىكى نەبۇو، قەناعەتى نەدەكەرد.

له‌سهر کار پرسیاریکی لیکردم له‌راستیدا ده‌مزانی وه‌لام بدهمهوه، به‌لام تاوان
دهمی گرتبووم. قسه له‌دل و میشکمدا په‌نگی خواردبووه، به‌لام نه‌هاته سهر دهم.
نه‌وهنده تاوانم هه‌بوو جه‌سته و دل و میشکم هاورا نه‌بوون له‌گه‌ل کردارو گوفتارمدا،
بؤیه له‌وكاته وه ده‌زانم مرؤف له‌کاتیکدا تاوانی کرد زور ناسته‌مه بتوانیت بانگه‌واز
بؤ دینی خوا بکات، هیچ که‌س لیی و هرناگریت.

روز به‌روز خراب ترده‌بووم به‌جوریک نویژه‌کانیشم زور لاواز بوو، جاری واهه‌بوو
نه‌مدگرد جاری واهه‌بوو جه‌معم ده‌کرد، نه‌گه‌ر له‌به‌ر نه‌هه دوو کوره نه‌بوایه
که‌له‌گه‌لیاندا ده‌زیام هه‌لنه‌ده‌سام بؤ نویژی به‌یانیانیش. نه‌هه سه‌رده‌مه کاک هاوپی
و پشتیوان جیگه‌یان کردبوومهوه چونکه شاره‌زای نوسلو نه‌بووم نه‌وان یه‌که‌م جار
هاوکاریان کردم.

هاوپی به‌ته‌واودتی هه‌ستی پیکرده‌بووم، به‌لام روویان نه‌ده‌هات هیچم پی بلین،
چونکه نوسلوبی قسم گوپابوو وه نه‌ده‌چووم بؤ مزگه‌وت و دایمه خه‌ریکی گورانی
ووتن بووم، جگه‌ره له‌سهر جگه‌ره دامده‌گیرساند. هاوپی موسو‌لماهه‌کانم که‌متر
بوبوه وه هه‌مووی ره‌فیقی خراب و نه‌هله دیسکو و مه‌شروب بوون. جلویه‌رگم
کوپابوو، قژ داهینانم گوپابوو، زور کاریگه‌ری خراپی له‌سهر ژیانم دروستکرده‌بوو
نه‌ههند مانگه‌ی که له‌گه‌ل نه‌هه کچه‌دا کارم ده‌کرد.

چاومپوانی رۆزی یه‌ک شه‌ممهم ده‌کرد بؤ نه‌وهی بچم بؤ دیسکو، ئیواره‌که‌ی
کاترینه ته‌له‌فونی بؤ کردم ووتی ماکوان وهره بؤ لای من نان بخۆ توتیلینی-م
(خواردنیکی ئیتالیه) بؤ دروستکردویت، ده‌یزانی من حه‌زم له‌هه جوپه خواردنی‌یه،
ووتم باش‌هه نه‌هه ماوهیه که له‌گه‌ل نه‌هه دوو که‌س‌ههدا ده‌زیام له‌یه‌ک خانودا هه‌موو
یه‌ک شه‌ممانتیک بپیارمان دابوو که به‌یه‌که‌وه نان بخوین و له‌سهر سفره‌یه‌ک
کوچه‌بوینه‌وه. رۆزه‌کانی تر به‌هه‌کاری کارگردن نه‌مان ده‌توانی به‌یه‌که‌وه دانیشین،
چونکه کاتی کاره‌کانمان جیاواز بوو.

ئەو يەك شەممەيە كە بىريارە من بچم بۇ ديسکۆ وەعدم دابونى كە تەپسىيان
بۇ دروست بىكم دواي لىبوردىنم كرد لە كاك ھاوارىٽ و كاك پشتىوان و پىيم ووتى
ئىشم ھەمەيە دەبىت بىرۇم ھەفتەي داھاتتوو حەقتان بۇ دەكەممەوه،
ئەوانىش ئاساي وەريانگرت.

خۆم گۇرى و جىلەم دا لەقزم و كابۇى تەسكم كرده پىيم و پىلاڭىزى بن بەرز و
پاك پىش و سەمەلەم تاشى بۇو، لوس لە كۆسۈفۈى و روسي دەچۈوم.
پشتىوان: مەلا گىان ئەوه بۇ كوى دەچىت؟

ماكوان: دەچم بۇ جەھەنم.

پشتىوان بەپىكەنинەوه: ئەگەر ئاوا بۇي دەرۋىيت منىش دىيم، ئەوه خۇ
ئامادەكردنە بۇ بەھەشت.

ماكوان: پىكەنیم ووتىم دەچم بۇ مالى كەمالى حەمە عېراقى ئامۇزام لەۋى دەعوەتم.
هاوارىٽ ھەلدايىه لەولۇو پىكەنинەوه: ئىمەش حەزمان دەكىد خزمىكىمان ھەبوايى
لىرىھ.

ديسکۆ لەسەعات ۱۱ شەھەدە دەستت پىىدەكتەن، من لە ئىتارەكەيەوه كاتژمۇر چوار
خۆم حازر كردىبوو بۇ ديسکۆ.

چۈوم بۇ لاي كورپىكى ھاوارپىم ووتىم وەرە فېيرم بىكە بىزانم چۈن سەما بىكم.
خۇي تۆزۈك بايا و ووتى ئەمە سەماي (سالسا)يەو ئەمەيان (پالىيە) و نازانم
ئەمەيان چېيە.

ماكوان: من لە كوردستان ھەلپەركى فيئر نەبۈوم نۆبەي ئەمەيە، كاتژمۇر بۇو
بە ۶:۳۰ ئى ئىتارە بۇو تەلەفونىكىم بۇ ھات تەماشا دەكەم كاك ئەحمد سەر سېيە.
كاك ئەحمد سەرسېي پىاوىتكى خواناسى پىشىمەركەي كۆنى حەرەكە بۇوە، تا
بلىيەت قىسە رەق بۇو وە هەتا بلىيەت پىاوىتكى دىيندار و خواناس و سادەش بۇو عىلەغا
نەبۈو، بەلام ئىمانى زانستى بۇ دروست كردىبوو.

دواى سه‌لام کردن پرسى: ئەوه له‌کوييٽ؟

ماکوان: له‌دەرهەد، دەچم بۇ مالى ئەو كورەي خزمم.

كاك ئەحمدە سەرسپى: مەرۇ بۇ هيچ جىڭايەك نىشم پىتە ئىستا دېم بۇ مالىتان.

ماکوان: ئاخىر من له پاسدام دەرۈم بەرەو ئەو مالە.

كاك ئەحمدە سەرسپى: له وىستگە يەكدا دابەزە و ناوى وىستگە كەم پى بلن خۆم

بە سەيارەوە دېم بەشويىنتا.

ماکوان: نا مەيە من دېمەوە بۇ سەنتەرى شار. له‌دللى خۆمدا ووتىم چى روويدا بىت، تۇ بلتى زانىبىتى دەچم بۇ دىسکۆ؟ زۇر ترسام! بىريشىم دەكردەوە خۇ لاي كەس قىسم نەكىردوھ.

له‌دللى خۆمدا ووتىم بلتى سامالل پىتى وتبىت چووم بۇ لاي پرسىيارى سەمامام لىتكىردوھ؟ دوايسى زانىم كە كاك ئەحمدە، ئەو هەر ناناسىت زۇر شەرمەم لە خۆم دەكرد. چوومە سەنتەرى شار كاك ئەحمدە-م بىنى له‌گەللى سەركەوتم دەست بەجى لىم تورە بۇو، ووتى ئەوه دەمۇچاوى ئەھلى ئىسلام و موسولمانە، كوا رېشىو سەمىلت؟ ئەوه جلوبەرگى موسولمانە له‌بەرتا؟

له‌خوا بىترسە ئاوا پېشىمەرگەي بىزۇتنەوە بۇویت؟

زۇرى پېكىردىم منىش سەرم داخستبوو هيچم نەدەووت.

لە پىر ووتى ئەوا جەماعەت بەتهمان حىزبى نوى دروست بىكەن، ھەموومان لەمەودوا دەبىن بە جەماعەيەكى ئىسلامى بۇ ئەوهى ئاگادار بىت.

من خەيالىم لاي كىچ و دىسکۆيە، ئەميش هاتوھ راپۇرتى حىزبايەتىم بۇ دەخويىنەتەوە، تۆزىك ئىمانم بەرزبۇھوھ، بەلام بە باسى حىزبايەتىيەكە ھاتمەوە ئۇر سفر.

ماکوان: باشە كاك ئەحمدە گيان چى بەمن دەكريت له‌خزمەتانا دام.

كاك ئەحمدە سەرسپى: ئەى بۇ نايەيت بۇ مزگەوت بۇ دەرسەكان؟

ماکوان؛ به سه رجاو دیم.

خوا خوام بwoo نه جاتم بیت له دهستی.

کاک نه حمهد رویشت و گهرامهوه بهرهو مالی کاترینه.

ناگام له خوام نه بwoo، نه وندنده نارهزو مهند بووم برپوم بو دیسکو، چونکه له زیاندا

نه مدیبوو نینجا له گهله کیش بچم بو نه و جیگایه کاترینه که دهمو چاوی دره خشانی

جوانی بwoo، وورده وورده که وتمه ری بهرهو مالی کاترینه.

هۆشەاتنەوە بە خۇدا

كەوتىمە رى بەرەو مالى كاترينى، زۇرم نەماپۇو بگەمە بەدەركاى مالىان، دىيسان تەلەفونەكەم لىيىدايەوە. نەمجارە مامۆستا هېيەن عەبدولعەزىز بۇو، ووتى: كاك ماڭوان بەرەو لاي تو دىتىن.

ماڭوان: زۇر خۆشحالىم دەكەن.

ماوهىيەكى زۇر نەبۇو مامۆستا هېيەن م دەناسى، بەلام پياوىتكى بەرىزۇ خۆشەویست بۇو لەلام.

لە رووى بىرۇباومەرەوە نەدەكرا مىوانم بىت موسۇلمان بىت بەجىى بىتلەم لەبەر خاترى نافرەتىك.

تەلەفونىم كەرد بۇ كاترينى: بېبورە ناتوانم بىتمە لات، چۈنكە مىوانم هاتووە دەبىت بەگەرپىمەوە. بە دەنگىدا زانىم پىيى ناخوشە، بەلام گۈيم پىنەدا.

كەرامەوە بۇ مالەوە بىرادەران نانىيان دروست كردىبوو نانىيان خوارد بۇو منىش بىرسىم بۇو نزىكى كاتزمىر ۸ بۇو، بىرم كەوتەوە كە نويىزى عيشا بکەم. نويىزەكەم كەرەم بۇو كەرەم بۇون نويىزىان نەدەكەرەم، بەلام كەسى باش بۇون سوپاس بۇ خوا ئىستا هەردوگىيان نويىز دەكەن.

كاك هېيەن هات زۇر خۆشحالىم دەربىرى و ھاۋىيەكى ترى لەگەلدا بۇو بەناوى كاك مەلا نەكەرم، ئەويش پىشىمەرگەي كۆنى بىزۇتنەوە بۇو. دواى قەيرەتكەن لەدانىشتن مامۆستا هېيەن فەرمۇوى: كاك ماڭوان لەلاي كاك نەكەرم جىڭام بۇ دۇزىيۇتەوە بىرۇ لەگەل ئەو بىرایانە بىزى.

سبحان الله - كاك نەحمدە سەرسپى ئەو پىشىيارەي كردىبوو بۇ كاك مەلا نەكەرم و كاك هېيەن وەك ئەوهى دلى لىيدابىت كە شتىك بەسەرمندا دىت.

منیش جله‌کانم پینچایه و خوا حافیزم کرد له کاک هاوری و کاک پشتیوان،
چونکه جیگاکه م جیگیر نهبوو پیشتر ناگادار کرابوومه و که شوینه که بچوکه و
جیگای کمسی تریشه بهم نزیکانه دهگه ریته و.

چووم بو شوفه کاک مهلا نهکرم و نه و برایانه زور دلنيانیم چهند کمس
بوون، بهلام ۷ کمس له ژوریکدا دهخه و تین ژوره که ش آبه ۴ مهتر بwoo.

شه و ودک ماسی قوتو دهخه و تین، همه مووی به یه که و بهلام جه ویکی نیمانی
زور عه جیب بwoo، شه و نویز، جه ماعه ت، نه دهی فسه کردن، به یه که و چوون بو
مزکومت سوپاس بو خوا دیسانه و هاتمه و سه رباری جاران له خزمت نه و برا
بهریزانه دا بووم.

زور گرنگه مرؤف له هاوری و کۆمه لى باش دانه بربت، چونکه نه گمر دابربت
شەيتان زەفرى پىدەبات. نه وە لام گرنگه رايىگە يەنم بە خويىنەر نه وە يە كه
تمهای و دوورى له خەلکى نیماندار با زانستى جىهانش قوت بدھىت، بهلام ناگەتە
نه وە لەناو کۆمه لى موسولماناندا بىتو هاورييەتى خەلکى موسولمان و ديندار
بكمىت.

برايانى كرمانچ لە نۆسلاۋ مزگە و تىكىان هە بwoo، هەمومان زياتر لە وى
كۆدبىونە و. مزگە و تە كە بەناوى بە دىبع و زەمان بwoo، نزىك بwoo لە پە كە كە، يان
جوانتى بلىم سەر بە پە كە كە بwoo!

ماوهى سالىك بەوشىوھى بىردىمان سەر، بەھۆكارى بىن ئىقامەي و ڙن ھىنان
لە يەك ترازا يىن، نەو مالەي كە هە بwoo بو منيان جىھىشىت منیش دوو هاوري
بەرىزى خۇمم لە باكورى نەرويجه و هىنایە خواره و بۆ كارىردن لە گەلمىدا دەزىان
لە و شوقە يە دا.

كۆتاپى سالى ۲۰۰۲ بwoo زور حەزم بە كەرانە و بwoo بۆ كوردستان، ۴۵ هەزار كرۇن
ئامادە كرد بۆ كەرانە و نزىكەي ۷۰ وەرقەي دەكىد نەو سەرددە.

بليتم بري دهمزاني پاسپورتهكه بـ نوى ناکرتهوه، چونكه بـ بـ يارـ يـ لـ هو
بارـ هـ يـ هـ يـ وـ دـ هـ چـ وـ بـ وـ، زـ وـ رـ بـ هـ كـ وـ دـ هـ كـانـ نـ يـ قـ اـ مـ هـ يـ مـ وـ قـ هـ تـ مـ انـ هـ بـ وـ لـ هـ نـ هـ روـ يـ،
بـ يـارـ يـ دـ تـ تـ هـ وـ چـ هـ نـ دـ مـ اـ نـ گـ هـ يـ تـ يـ دـ اـ ماـ وـ سـ هـ فـ هـ رـ يـ بـ كـ هـ مـ.

بـ ليـتـ هـ كـ هـ مـ بـ دـ يـ مـ هـ شـ قـ بـ وـ، چـ وـ وـ مـ نـ هـ وـ بـ مـ سـ اـ كـ يـ بـ سـ هـ زـ، كـ وـ دـ هـ كـانـ لـ هو
جـ يـ گـ اـ يـ كـ وـ دـ هـ بـ وـ وـ نـ هـ وـ، گـ هـ يـ شـ تـ هـ لـ اـ يـ كـ وـ مـ هـ لـ يـ كـ هـ اوـ رـ يـ خـ وـ لـ دـ يـ مـ هـ شـ لـ اـ يـ لـ اـ
ماـ مـ هـ وـ. كـ هـ سـ يـ كـ يـ نـ اـ سـ رـ اـ وـ مـ هـ بـ وـ لـ هـ وـ بـ هـ نـ هـ بـ وـ نـ هـ حـ مـ هـ دـ خـ لـ كـ يـ قـ ا~ مـ يـ شـ لـ وـ بـ وـ
خـاـ وـ هـ نـ تـ هـ كـ سـ يـ بـ وـ.

سـالـ ۲۰۰۰ گـ هـ رـ اـ بـ وـ وـ مـ هـ وـ بـ وـ سـ لـ يـ مـ اـ نـ لـ هـ سـ وـ رـ يـ اـ يـ وـ، نـ هـ مـ دـ وـ وـ مـ سـ هـ فـ هـ رـ مـ بـ وـ
بـ وـ يـ لـ هـ شـ اـ مـ خـ لـ كـ دـ هـ نـ اـ سـ، جـارـ يـ يـ هـ كـ هـ مـ كـاكـ نـ اـ سـ وـ عـ وـ مـ رـ سـ وـ اـ رـ لـ هـ نـ يـ لـ اـ قـ اـ تـيـ
يـ هـ كـ يـ تـيـ بـ وـ زـ وـ رـ هـ او~ كـارـ مـ بـ وـ هـ مـ وـ دـ يـ مـ هـ شـ قـ گـ هـ رـ اـ نـ دـ لـ هـ گـ هـ رـ اـ نـ هـ وـ دـ مـ دـ اـ كـاكـ نـ هـ بـ وـ
نـ هـ حـ مـ هـ دـ مـ نـ اـ سـ

تـ هـ لـ هـ فـ وـ نـ كـ رـ دـ بـ وـ نـ هـ بـ وـ نـ هـ حـ مـ هـ دـ هـ اـ تـ بـ لـ اـ مـ دـ هـ گـ هـ رـ اـ مـ بـ هـ هـ مـ وـ جـ يـ گـ اـ مـ يـ زـ وـ وـ يـ هـ كـ اـ نـ دـ اـ
لـ هـ وـ چـ وـ مـ سـ هـ گـ وـ رـ سـ هـ لـ اـ حـ دـ يـ، مـ زـ گـ وـ تـىـ نـ هـ مـ هـ وـ، مـ الـىـ نـورـ دـ يـ مـ حـ مـ مـ دـ،
خـ سـ تـ هـ خـ اـ نـ زـ هـ نـ كـىـ، مـ وـ زـ هـ خـ اـ نـ هـ يـ نـ يـ شـ تـ يـ مـ اـ نـ دـ يـ مـ هـ شـ قـ وـ كـ تـ يـ بـ خـ اـ نـ هـ يـ كـهـ
شـ يـ خـ يـ نـ هـ لـ بـ اـ نـ لـ يـ بـ وـ وـ. چـ وـ مـ بـ لـ اـ لـ يـ بـ وـ وـ. چـ وـ مـ بـ لـ اـ لـ يـ بـ وـ وـ بوـ طـ.
نـ هـ بـ وـ نـ هـ حـ مـ هـ دـ؛ ماـ كـو~انـ نـ هـ زـ ا~ نـ يـ بـ وـ كـهـ دـ او~ ا~ مـ لـ يـ دـ كـهـ يـ بـ جـيـتـ بـ وـ نـ دـ
جيـ گـ يـ آـ يـ آ~.

ماـ كـو~انـ: بـ وـ؟

نـ هـ بـ وـ نـ هـ حـ مـ هـ دـ؛ نـ هـ وـ هـ كـورـ دـ يـ باـ شـورـهـ هـاتـو~ونـ بـ وـ ئـ يـ رـ زـ وـ رـ بـ هـ يـ بـ هـ دـو~ايـ دـيـسـكـو~كـانـ
وـ شـتـيـ خـراـپـهـ وـ بـ وـونـ.

ماـ كـو~انـ: لـ هـ وـانـ هـ يـ لـ هـ كـهـ لـ تـ وـ خـ لـ كـىـ باـشـ سـ هـ كـهـ وـ تـيـتـ، خـ لـ كـيـشـ هـمـ يـ كـهـ
تـاقـمـتـيـ نـ هـ وـ كـارـانـهـ يـ نـ يـهـ.

برـسيـمـ بـ وـ بـ نـ هـ بـ وـ نـ هـ حـ مـ هـ دـ وـ وـتـ بـابـچـينـ نـانـ بـخـوـينـ، چـونـ بـ وـ جـيـ گـ يـ آـ يـ آ~ بـ تـيـانـ

دھوت جمبھل لہ شام، لھوی لھجیاتی برنج حھزیان بھے فھرہ خھرمان بوو، پنیان

دھوٽ فھریک، زورم حمز لیبوو بؤیه چووین بو خواردنی فھرەخھرمان

لەو جىشتىخانە يەدا، برايەكى مامۇستا كەمال-م بىنى دانىشتبولۇ.

ھوٽام جو وہ لیان و ھہوالی مامؤستا کہ مال-م پرسی۔

جهه‌ها؛ مامهستا که مال لیرهیه.

ماکوان: به راست؟

جهه‌مال: به‌لئی؛ له مهساکن به‌رژه‌یه به‌یانی ده‌چین بو لوبنان لموئ کاتی دكتوری

ماکوان: باشه یا نیستا بچین بولایان، له خوشیدا نانم بُو نه خورا.

چووین ههندیک شتم کرپی لهگه‌ل دهستم بردم بوی، باوهشم کرد به ماموستا
كه‌مال-دا و زور خوشحال بoom، نه‌ویش خوشحالی خوی دهبری، به‌لام له رووی
جه‌سته‌بیه به‌ته‌واهقی دارمابوو.

همستم کرد دوله‌مندی جارانیشیان نه ماوه، سه‌یاره‌یه‌کی زور خرابی گرتبوو
بؤ بیروت بؤ نه‌وهی به‌یانی بیانبات مامه‌له‌ی له‌گهله‌ل دهکرد به چهند سه‌د
لیره‌یه‌ک خوی دهبوو له لوبنان بمایه‌ته‌وه، به‌لام له‌بهر نه‌بوونی و گرانی لوبنان
هاتبوونه‌وه بؤ دیمشق. بیروت و دیمشق زور دوور نین ناگاته سه‌عاتیک ریگا.

ماموستا کەمال: بەیانی دەھیت يو ھامیشاو؟

ماکوان: نهودلّا له گهٔن چه نایت دیم یو یه بیروت.

ماموستا که مال: نا پیویست بهو عه زیته ناکات، بگه ریزرهوه جه مالم لمه له.

ماکوان: منیش هر جه مال-م، حمز دهکم لوینان بیین.

ماموستا که مال پیکمنی و ودک گول گه شایه و ه. ته لمهونم کرد بُو یه ک دوو

هاوریم که به یانی سه پاره هی کی حی نیم سه هم بی ناماده بکمن یو بمهروت.

جوینه لوینان و بیز پشکنهی بانگ ک دع من عورت مهکوم له کاک چهمال-ی

برای باستر بwoo، هئی ووتم: ئەم پیاوه بەزۇوتىرىن كات دەمرىت.
منىش بە گرنگ وەرمنەگرت، چۈنكە لە سالى ۱۹۹۵ وە پزىشىككان ھەر دەلىن
دەمرىت ئەوە كۆتايى سالى ۲۰۰۲ سوپاس بۇ خوا ھەر ماوه. ئەم قىسىم بۇ
پزىشىككە كرد بەلايەوە سەير بwoo.

عەرزى مامۇستا كەمال-م كرد ئەوە دەلىت دەمرىت!
دەستى كرد بە پىكەنин و رووى كرده پزىشىككە، خوا خەلگى دەمرىتىت.
دكتور: من باسى زانست دەكەم، زانستەكەي من وادەلىت.
مامۇستا كەمال: زانستەكەي جەنابت تەجروبە و پىوەر و تىۋەر، بەلام خواى
گەورە منى دروست كىدوھ ئەويش من دەمرىتىت، جارى كاتم تەواو نەبۇه.
زۇر رۆحىيەت و نەفسىتىيکى گەورە و سەرسۈرەتىنەرى ھەبۇو مامۇستا كەمال.
گەپاينەوە بۇ دىمەشق، لەرىگادا مامۇستا كەمال باسى ئەوهى بۇ كىرمە كە سېھى
شەو پىش ئەوهى بگەپتىنەوە دەچىن بۇلای كەسىتكى سعودى ھاتووه بوبەيروت زۇر
زىرەكە و ھاوريتە كۆرىتكى ھەمە لە يەكتىك لەباخەكانى لوپىنان.
ماکوان: كىيە قوربان؟

مامۇستا كەمال: ناوى پروفېسۇر د. طارق حەبىب- ٥
ماکوان: تايىبەتمەندى چىيە؟
مامۇستا كەمال: لە نەمەركا دكتۈزۈرەتىنەوە لە نەخۇشىيە دەرونىيەكان و بوارى
سايکۆلۈزى شارەزايە و فوتابى شىيخ عوسىمەن بۇوه.
كەچۈن ئەو پىاوه بىنى و پىنى ناسىندىم لەراستىدا سەراپا نور بwoo، قىسىمانى
ھەمووى نور بwoo ئاواتىمە ھەمووكەس بىناسىت.
ئەوكاتەي كەچۈن ئەنالى ئاسمانى راستەوخۇ كۆرەكەيان دەگواستەوە،
زانستى شەپۇلى ئەدا.
لەدوايدا ھاتە لاي مامۇستا كەمال و تەعاروفى كرد لەكەلماندا ناونىشانى دايە

ماموستا که مال که بچیت بولای له هوتیل میریدیان له بهیروت.

د. طارق حبیب، خوشحال دهیم بینه لام.

نهو کاته‌ی که دیاری کرد بومان چوینه لای، نهونده قسه‌کانی خوش و نیمانی
بوو من وام زانی چهند چرگه‌یه که له خزمتیداین، بهداخه‌وه به‌هؤکاری سمرقالی
نهیتوانی زور له‌گه‌ل‌ماندا بمینیته‌وه، مالتاوا ایمان کرد.

نهو شوه له‌گه‌ل جهناپی ماموستا که مال مامه‌وه له بهیروت، باسی ژیانی خۆم
بۆ کرد نه‌ویش باسی ژیانی خۆی بۆ کردم که چهنده نازاری چهشتوه و لەدوای
رۆشتني من بۆ نه‌وروپا و باسی چونی بۆ یه‌مهن و زور باسی ترمان کرد. نه‌وشنی
با‌سکرد که زور قه‌رزاره و خمه‌تی ده‌خوارد به‌قهرزاریه‌که‌ی.

له‌کوتایدا داوای لیکردم که هه‌چیم گردوه ده‌بیت ژن بهینم، ته‌مه‌نم پیکه‌بیشته
کاتی ژن هینانمه.

په‌یمان‌مدادیه که گه‌رامه‌وه بۆ نه‌رویج بیر له پروفسه‌ی ژنه‌ینان به‌ته‌واهه‌تی
بکه‌مه‌وه.

هاتینه‌وه بۆ شام، لەریگادا من بپارمدا نه‌چمه‌وه کورستان همندیک دیاریم
کرپی بۆ دایکم و براو خوشکه‌کانم بھوا ناردمه‌وه و نه‌و پاره‌یه که پیم بوو دامی
بۆ نه‌وهی قه‌رزه‌کانی بداته‌وه، چونکه نه‌و زور له‌وه زیاتر منی فی‌رکردبوو، که
نه‌گه‌ر هه‌موو ته‌مه‌نیش بنه‌ندی بومایه تا نیستاش نه‌مدحتوانی چاکه‌ی بدنه‌وه،
زور به‌کورتی و به پوختی نی‌سلامی فی‌رکردم.

گه‌رامه‌وه بۆ نه‌رویج، هه‌شت رۆز داوای گمراهه‌وه‌کم هه‌والیان دامن ماموستا
که مال کؤچی داوای گردوه.

زور گریام بۆی، به‌لام هه‌ستم به ئارامیه‌ک ده‌کرد له دلی خۆمدا نازانم بۆ.

دۆزىنه‌وهى وون بۇوهكان

كە هاوارپىكانم زانيان كە بۇ كۆچى مامۇستا كەممال زۇر بىتاقەت بۇوم ھەمووپيان
ئەو شەوه لەدەورم كۆبۈنەوه.

هاورييەكىم لە ناو مەجلىسىم كەدا نساوى كاك جوتىار بۇو كە تازە يەكتىرمان
ناسىبۇو، ووتى كاك ماکوان ئەو كەسە چى جەنابته، وا ئەوەندە خەمبارى؟
ماکوان: تەنها مامۇستام بۇودا؟

جوتىار: بەراستە، ئەوەندە كارىگەرى ھەبۇو لەسەرت؟
ماکوان: بەلى؛ بەدىنىيائەوه.

جوتىار: باشە كاك ماکوان شتىيکى ئەو مامۇستايەتمان بۇ باس بىكە كەئەوەندە
سەرسامى كردوویت.

ماکوان: ئەم مامۇستايە بۇ من كەسىكى ئاسايى نەبۇوه، من لە ژيانمدا نەدایك
نەباولك نە باپىر كەسيان پېيان نەتۈوم نويىز بىكە، رۆزۈ بىگە يان كىتىبىك بخويىنەرەوە،
بەلام ئەو فىرى كىرم كە دىندار بىم، كە خويىنەر بىم كە چۈن زانست وەرگرم،..
ھەتى.

جوتىار: ئەوەى سەرسامى كردوویت لە مامۇستايەدا چى بۇوه؟
ماکوان: ھەستم بە فراسەتى دەكىرد، پياوىتكى خواناس بۇو. ئەوكاتەى كە من
پىويسىتم پىي بوايىه ئاماذه دەبۇو دواى ئەوەشى لىي دوركەوتەمەوه ھەر نزىك
بۇولىم. دلىنابە ئەوكاتەى كە پىويسىتم پىي بۇو ھەر دەچۈمەوه خزمەتى.

جوتىار: تىنالىڭەم، قىسەكانت روون نىيە؟
ماکوان: كاكە جوتىار خواى گەورە مەرۋەلى لە سى بەش دروستكىردوه؛ ئەقلى و
لاشەو رېچ ھەرييەكتىك لەمانە پىداویىستى و خۇراكى خۇرى ھەمە بۇ تىير بۇون، بۇ

نمونه نه قل، پیویستی به بیروباوده. لاشه؛ پیویستی به شهریعته. رفح؛ پیویستی
به نیحسانه.

جوتیار: ببوره هیچ تیناگهم، مه بهستم نه ودهیه چون نه و په یوهندیه دروست بتو
له نیوانی جهناخت و مامؤستاکه تدا؟ نه وه پرسیاره که منه.
ماکوان: وویستم نه ودت بتو روون بکه مه وه، به لام دیساره کاک جوتیار جهناخت
زانیاری قولت نیه له سه رئیس‌سلام وایه؟

جوتیار: به لی وایه که سیکی ساده م بیرم زورله ناین نه گردوتنه وه.
ماکوان: پیغه مبه ری خوا ~~نه~~ دفه رمیت؛ روحه کان سهربازی خوا په رودگارن،
همیشه له په یوهندی و یه کتر ناسیندا، نه وهی خوشت ده دیت ناگایه کی روحیتان
له یه ک ده بیت، نه وهشی رقی لبیه نه شیت نه م دوو روحه له یه ک جیابنمه وه. (الارواح
جنود مجندة، ما تعارف منها ائتلاف، وما تنافر منها اختلف).

بتو نه وهی زیاتر بتو روون بکه مه وه کاتیک ده بینی له ماوهیه کی که مدا له بینگای
نه واه په یوهندیه کی پادیویی له نیوان چهند که سیکدا دروست ده بیت، ده نگه که به
ملیون کیلومتر ده گواز ریته وه، یاخود ره نگه کان یاخود په یوهندی ته لامفونی، نه
ماده روحه ش پیده چیت وابیت له نیوان نازیزان و خوشه ویستاندا و همسه که
ده گواز ریته وه، بتو نمونه دایک ههست به مند الله که ده کات که نازاری همیه یاخود
که برسیه تی، نه و همسانه ههستی روحی و خوشه ویستیه، جا ههستی من و
مامؤستاکه م به و شیوه هیه بتووه.

شتیکی سهیرت بتو ده گیتمه وه کاک جوتیار
جوتیار، فهرمومو؟

ماکوان: له ماودی را بر دودا له رwooی نیمانیه وه زور لاواز بسووم، که چوومه
دیمه شق به خزمتی مامؤستاکه م گمیشتم، پیوی وتم؛ ماکوان نه زانی کوڑاوی.
بینه وهی من هیچ بلیم نه م ناموزگاریانه کردم و ده نه وهی ناگای له همو وزیانه

بیت، خو عیلمی غمیبی نهدهزانی که سیش عیلمی غمیب نازانیت، به لکو همسه
روحیه که بwoo!

پی ووت ماکوان ناگات له خوت بیت له دهرهوهی ولات، همولبده دانه بریت له
هاوریکانت.

مه بهستی هاوری خواناسه کانم بwoo، نابیت هیچ کات بن ماموستا بیت تا
نه وکاتهی دهمربیت!

باسی نهوهی کرد همرچیم کردوه ده بیت هاسه رکبری بکم و خاوهنی مال و
خیزان و دروستکردنی مندال بم.

لیم پرسی بو؟

لهوه لامداووتی؛ چونکه مروف که به تنها بwoo بیری خراب ده کاته وه، نه گهر
ئیمه به تنهاش بین هر به جمع دلیین؛ ایاک نعبد واياک نستعین- چونکه
به کوچه شهیتان دور ده که ویته وه. بونی خیزان و میحوه ری هاوشه ری و باوکایه تی
به پرسیاریتی دروست ده کات و دوورت ده خاته وه له تاوان.

کاک جوتیار نه گهر وورد ته ماشای قسه کانی بکهیت له گهله ناخی مندا قسمی
کردوه، راسته ووت کانی هه م Woo گشتین، به لام خو ده کرا بیوتایه ماکوان نیشی زور
بکه، پاره پیکه وه بنی یاخود شتی تر، به لام نه و گرنگی دایه وه به لایه نی نیمان و
په روهدی من.

جوتیار، ودک خوت فه رمoot له وانه یه قسی گشتین!
ماکوان، نا؛ کتیرانه و کهی وا یه، به لام چونکه له گهله مندا نه زیاویت قسه کانی
نه وت لاساده یه، ئاسایه جه نابت وا تیکه بیت.
بؤ نمونه له کاتی چونمان بؤ به بیروت نهوهی فیرکردم که ده مه ده من له گهله
بیدین و مولحید دا نه که م تا ته و هری باس دیاری نه کات مولحیده که.
دهیفه رمoo مولحید حمز به موناقه شهی ئیسلامی ده کات، چونکه کردن نه وهی

میشکی مولحید به کلیل نیسلامه، لەبەر نەوه ھەمۆل بىدە قىسەكانت بە زانستى بىت لەگەلياندا. بەزمانى خۆيان وەلاميان بىدەرەوە بۇ نەوهى بىيانوھەستىنیت، چونكە بىزانن لوازى لەررووی دەروننى و لەررووی ھېزى كەسايەتى و فىزىيكتىپەوە دەتتۇن، بەلام مەھىلە دەمەدەمى دروست بىت، سىنور دابىنى بۇ قىسەكانت و قىسەكانى.

جوتىيار: كاك ماکوان من مولحيد نيم؟

ماکوان بە پىكەنینەوە: جا قوربان كى ووتويەتى جەنابت مولحيدى؟

جوتىيار: وامزانى مەبەستت منه.

ماکوان: نا، گيانى من مەبەستم بۇو قىسەكانى ئەوت بۇ باسکەم كەبزانىت من زۇر دەمە دەمەتىم دەكىرد لەگەل بىدىن و مولحيدەكان.

جوتىyar: بەلنى، بەلنى.. بەس دەكىرىت بىزانم چىترى ووتوه لەسەر مولحيد.

ماکوان: بەسەرچاۋ؛ نەو زىاتر دەروننى ئەوانى بۇ شى دەكىرمەوە دەيىفەرمۇو: مولحيدو بىباوەر زۇر خەلکىكى بەخىل و حەسودن بە موسولىمانان، لەوانىيە لاتان سەير بىت ئەم قىسىمەيى كىردوه.

جوتىyar: بەلنى

ماکوان: وەرن بە ئەقلى بىر بىكەنەوە، نەوېش دەيىفەرمۇو بەلۇزىكى خۆيان قىسە بىكەين.

ئىمە خاونەن ئىسلامىن و دىنەكەمان دىيارەوەمەنەن ئاشكراي، نەوان ناتوانن بىرلەباوەرلى خۆيان دەربخەن لەھەمبەر ئىسلامدا.

تەماشاي مولحيد بىكەن نە كەس دەزانىت خاونەنچى ج بەرنامەيەكە، نە يەكجار بەراوردىيەكى ئىسلام لەگەل مولحيد بۇونى خۆيىدا ناكات.

لە جىنيو زىاتر و لە قىسى بەتال و بىن واتا زىاتر ھىچى ترى پىننە، ئىستىفزا زۇر باش دەزانن.

جوتىyar: راستە زۇر جار بىنۇمە ئىستىفزاو جىنيو نەدەن.

ماکوان: بەلى؟ بەدلىيەوه.

لە ھەموو گرنگىر و داماوييىان نەوهىيە بەخىلن بە نىسلام، چونكە خۆيان
شىتكىيان نىيە وەك چارەكە لەتىكى نىسلام بىت! دەنە مىشكىيان دەبردىن.
حەسەدون بە نىسلام و موسولمانان، چونكە باشتريان نىيە لەوهى ئىتمە، ناچار
حەسەويمان پىدەبەن نەمە چىرۇكى ھەموو مولھىدىكە، نەگەر دەلىن وانىيە وەلامى
ئەم پرسىيارانە بەدەنهوه.

كوا مەبدەنۇ بىرۇ بۆچۈنپان؟

كوا جىهان بىنيان؟

كوا بەراوردى مەبدەنى ئەوان. مەبەستم مولھىدە بە نىسلام.
ناپىنن كاتتىك رەخنە دەگىن خاودەن بەدىل نىن بەس قىسە فرى نەدەن و توانىي
رووبەر و بۇنەوشىيان نىيە.

ئىنجا لە ھەموو سەپىرۇ سەممەرە تر ھەموو مولھىدەكان سەرەيىان گىرتۇھ قىسە
يەكتىر دووبار مەتكەنەوە كە لە كۆمەتىك ووشە و باس دەرناجىن. ھەموويمان لەبەر
كىدووھ وەلامىش دراونەتەوە.

يەكەم: ماقى ئافرەت

دۇوەم: نىسلام بۇ عەرەب ھاتووھ

سىيەم: خىزانەكانى محمد

چوارەم: بەرگىرەن لە جولەكە، بەنى قورھىزە و خەمير.. هەت
پىنچەم: شەرھى ئايىت و فەرمۇدە بە ئەقلى خۇزى و بىن نەوهى لە دەقەكە
گەيشتىتىلا (ئەو سەردەمە ھېشتا ۱۱ سىپتەمبەر رۇوی نەدابۇو كەمس باسى جىهاد و
ئىرهاپى نەدەكىردى و باسى كۆپلەو كەنیزەكىش لە ئارادا نەبۇو).

جوتىيار: كاك ماکوان ھەست ناكمەيت ئەو پرسىيارانە جىدىن؟

ماکوان: كاك جوتىيار ھەست ناكمەيت تۈش مولھىدى؟

جوتيار: نا، من بروام به خوا همه يه، به لام بروام به نيسلام نيه.

ماکوان: دياره برا له خزمه تام ده توانيت هر پرسيا رىكت هه بيت له خزمه تدا بيز.

جوتيار: من بروام به نه قل و بيركردنوه همه يه.

ماکوان: باشه؟ جي واي گردوه که وابير بکه يتهوه؟

له كاتيکدا نيسلام رىگاي لهم فسميهي جهنا بت نه گرتوه

جوتيار: ههست ناكه بيت ليره خه لك زيره هكترن؟

ماکوان: زور جار خه لكانistik وا پهی ده بمن که زيره کي له که سيکه وه بؤ کمسىكى
تر ده گورىت.

له راستيدا من واي ده بىنم که زيره کي نيعمه تىكى گشتىه خواي گمورد
به خشيويمتىه هه م Woo مرؤفيك، به سى پلهي زور به هيز - مامناوهند - ئاسايو، واتا
هه م Woo کەس خاوهنى زيره کي يه.

به لام نه وى که مرؤفه كان تىيىدا جياوازن بيركردنوه وىه که پله كه ديارى
ناكريت.

جوتيار: چون تىناغەم؟

ماکوان: زيره کي ودك جورى نوتوم بىلائىكى موديل نوييە، بيركردنوه ود
شۇقىرىھكمى وايە واتا بيركردنوه زيره کي يه که سەركىدا يەتى دەكەت.

نمونه يەكى تر بؤ نه وى باشتير روون بېيىتەوە كاتيک (ريپن ديكارت) له رىگاي
شكەوە گەيشت بە بۇنى خوا گەيشت بە بە دىھىنەرەتكى نەم بۇونە نه وش له رىگاي
سەركىدا يەتىه کى گوماناوى بيركردنوه بۇوا

کە ووتى مادام من بۇنم هەيە كەواتا بير دەكەمەوە، کە مادام بير دەكەمەوە واتا
وجودم هەيە كە مادام خاوهن وجودم كەواتا دروستكار يەكم هەيە نەويش خوايەكە کە
دروستى كردو، هەرجەن ديكارت بە پله بەندىيەكى فىكىريدا هىنايەتى تاگەيشتۇتە
نه و نەنچامە.

جوتیار: تیناگەم مەبەستت چيیە؟

ماکوان: خۆی کىشەی مولعیدى كوردى ئەوهىه كە تیناگەن، ئىتمە و مانان نازانىن بە ج زمانىك بدوين لەگەلتاندا كە باسى زانستىش دەكريت مالىان ئاوابىت زمان درېز دەكەن خۆيان بە زانستى دەزانن و هيچيش نازان.

جوتیار: وەلامى پرسىيارەكەي من نىيە.

ماکوان: ئەمەويت تىتبىگە يەنم زىرەكى و بىركردنەوە دووشتى جىاوازان، لەراستىدا پرسىيارەكەي جەنابت قەبەيە و خۇرتت تىوەكلانىدۇھ بۇيە لە شىكاركىيە كەمشى تىناگەيت. زىرەكى دىارييەكى خوايىيە بەخشىيەتىيە هەموان، بەلام ئەوهى من لەسەرىيەلەلىيەت دەكەم جۇرى بىركردنەوەمانە، قورئان فىرمان دەكەت چۈن بىر بىكەينەوە. فىرمان دەكەت بەگەرەن و تىرامان و وەرگىرنى زانست و پاشان لە رىڭايى دەزگاكانى مەرۆف خۆيەوە بىر بىكەتەوە تا دەگەيىنە ئەو نەنچامەي دەيەويت، سەربارى هەمووى بەلگەيە كە داواكارييەكى راستەمەخۆي بىركردنەوەي قورئانىيە. مەرج نىيە هەموو زىرەكىيەك بىركردنەوەي باشى ھەبىت، بۇ نمونە فەيلەسۇفتىكى وەك تۆناسى فىلەر ۸۰ سال دۈزايەتى بۇونى خوايى كرد بە ھەزارەها خەلگى مولعىد كرد، لە دواي ۸۰ سال كىتىپتەن نوسى تىيدا دەلىت: خوا بۇونى ھەيە!

واتا زىرەكى تۆناسى وجودى ھەبۇوە، بەلام بىركردنەوە لەواز بۇوە، راستە تۆناسى موسۇلمان نەبۇو بىرپاى بەھىچ ئايىنېك نەبۇو، بەلام لە ژيانى خۆيدا سەلماندى كە خوا بۇونى ھەيە. بىركردنەوەي من وا لىرەوە دەست پىدەكەت كە بەلگەكەي تۆناسى بەكار بەتىن لەبەرانبەر ئەو كەمسانەي كە بىروايىان بە خوا نىيە، چۈنكە لىرەدا گىرنى ھەيە بۇ بىركردنەوە. جوتیار: من بىرپاام بە خوا ھەيە.

ماکوان: راستە بىرپاات بە خوا ھەيە، بەلام بىرپاات وايە كە خوايەك لەئاسمانە و

ھىچ پەيمۇندى بەتۇۋە نىيە.

جوتیار: بەلى وايە.

ماکوان، نىمەئى نىماندار بەخوا پېيۈستەمان بە وەرزشىرىدىنى بىرگەرنەوەمانە نەك زىرەكى.

زۇرتىك لە زانايىان و بىرمەندان زىرەكىن لە بوارى فەزاو گەردون و فىزىياو. هەر، بەلام مانگا دەپەرسىتن، بىتىكى بوزاي دەپەرسىتن، ياخود ھەممۇ شىتىك دەپەرسىتن تەنها پەروردىگار نەبىت، ئايا نەمە ماناي وايە كە پەرسىنەكەيان حەقە؟ جوتىيار، بىنگومان نەخىر؛ بەلام ماناي واش نىيە، كە زانستى فىزىياو گەردوناسى و كىمياكەشيان ھەلەيە.

ماکوان، ئەم قىسەيە زۇر راستە، بەلام خوا و زانستى مەرۆيى دوو شتى جىاوازن، ئىستا دېمەوه سەر باسەكەي جەنابت كە يەكەم جار پەرسىارت لەبارەيەوە كرد نەويش نەوەيە زىرەكى و جىاوازە لەكەل بىرگەرنەوە. دەمەويت بلىم ھەممۇ راستىيەك بۇ مەرۆفدا دەرناكەويت، بەلكو ھەممۇ مەرۆفيت دەتوانىت راستى پىادە بکات، لە نەنجامى پىادەكەي حەق و راستى دەرددەكەويت و مەرۆفەكەي پىدەناسىرىتەوە نەك بىچەوانە بە مەرۆفەوە حەق بىناسىن. جەنابت سەرەتا دەتۋىست بلىت ئايا ئەمەيى بىرواي بەئىسلام نەبىت ھەلەيە؟ جوتىyar: بەلىن وابوو، ھەر نەوهشم مەبەست بۇو.

ماکوان، وەلامەكەم دايىتەوە، ئىستا دەركەوت زىرەكى مەرۆف ناكەيەنیت بەخوا و بە ئىسلام، بەلكو بىرگەرنەوەدى دروست و تەندىروست مەرۆف دەگەيەنیت بەخوا ئىسلام و بە پەيامەنەرەكەي كە مۇحەممەد ﷺ، پاشان ھەمۆلەنى زىرەكى مەرۆف بۇ بىرگەرنەوە تەنها بە مامۆستا دەكىنت، شارىڭا بۇونى مامۆستايە بۇ زىرەكەكان، واتا كەسىك كە زانستەكمەت بۇ شىبكەتەوە بەواتايەكى تر دەبىت مامۆستا زانستەكە بکاتە پارو باپۇلە و بۇ نەوهى ھوتابىيەكانى بە حازرى بچىتە بەردەستىيان و ئىنچا ئەوانىش بىرگەرنەوە خۇيان فراوان بىمەن بە ھۆكاري زىرەكەيەكەيان. ھۆكاري نەوەيە كە ئەم شەو تو لەلای منىت و منىش كەيل و بىتىزام بۇ مامۆستاكەم و خۆشەويىستى نەوه ناواي لىكىردووم بۇي بىرىم، چونكە زۇرى فىرگەرم كەواتا پېيۈستەمان بە مامۆستايە.

له مه يدانه وه بُو ناو تورى كۆمەلایه تى

له دواي تهواو بۇونى قىسە كانمان له گەنل كاك جوتىار، كمىتىك بەناوى كاك
نهوشىروان ووتى كاك ماکوان بُو نايته پالتالك قىسە بكمىت؟

ماکوان: بەو خوايە نازانم چىيە؟

نهوشىروان: جىڭايەكە كوردىكان قىسە تىدا دەكمىن و ھەمۇو
جوڭە خەلگىكى تىدايە، نەتوانىت لهۇتۇھ زىاتر خزمەت بكمىت.

ماکوان: بەو خوايە كاك نەوشىروان من لهوشىان نازانم، نىستاش خەرىكى
نىشوكارم زۇر سەرم ناپەرژىتە سەر نەو كارانە.

نهوشىروان: سېھى شەو بەيەكەم ووه تەماشى دەكمىن وەرە بۇلائى من لەمۇى
بەيەكەم دەچىنە ئەو تۈرە كۆمەلایتىه.

ماکوان: زۇر باشە، نەگەر دەرفەت بۇو دېمە خزمەتان. شوفەكەي كاك نەوشىروان
و من لەيەك بىينادا بۇونى تەنها نەۋەمەكمان نىيان بۇو.

میوانەكانم رۇشتىن و بُو بەيانى ئىوارەكەي كاك نەوشىروان هات بُو لام ووتى
وەرە بابرۇين بُو لاي من تەماشى پالتالك دەكمىن.

كەچۈومە پالتالك يەكەم كەم كۆئىم لە نەھرۇي جەلال شىرە بۇو قىسە دەكىرد،
لە گەنل كورىكدا بەناوى دەوەن باسى پېشىمەرگا يەتىان دەكىرد، منىش زۇر حەزم بەو
قىسانە نەبۇو ووتى لايىھە.

پاشان بىردى بُو ژورىك بەناوى چەپى سەربەخۇ كەچىكى لىبۇو بەناوى نەشمەيل
كۈرانىيەكى خىستبۇوه سەر لە گەنل ئەپەپتەوە، تۈزۈكىتىرى پېچۇو كمىتىك بەناوى
گەرمىانى قىسە كەردىنەكەي لە خولە چەخماخە دەچۇو، نەدەمەن ئۆزۈرەكە بۇو ووتى
بەرنامەكانمان دەست پىددەكتات، نەم شەو باسى نەمە دەكمىن خوا بُو مەرۆفى دروست
كەردىوە؟ گەرمىانى بەردىوام بۇو لە قىسە كانى دەپپەت، موسۇلمانەكان دەلىن خوا

پىوېستى بە عىبادەت نىيە، كەچى مرۇقىشى بۇ بەندايەتى دروستكىردو، نەمە
قسە قۇرە.

كەوتى نەمە قسە قۇرە زۇرم پىناخۇش بۇو، ووتم كاك نەوشىروان لايىھە نەم
ھىج و پوجە با بىتاقەتمان نەگات.

نەوشىروان، نەگەر حەز دەكەيت وەلامى بىدەرەوە.

ماڭوان: نەتوانم؟

نەوشىروان: بەلى؛ يەك دەقە با دەست بەرزا بکەمەوه داواي مايك دەكەم، وەلامى
بىدەرەوە.

كاك نەوشىروان بۇي شىكىردىمەوه جۈنھە جۈن بەكار دىت.
نەو بەردەوام بۇو لەقسە بىيىماناكانى خۆى.

دەيوووت، الله كەيى محمد مەلائىكەت و جنۇكەو ئىنسانى دروست كىردو، بۇ پەرسىتن،
كەچى خواكەش پىوېستى بىن نىيە، لەم وەتەرە دەسپۇرایەوه بەردەوام لىتى نەدا.
مايك درايە دەست من منىش دواي سلاۋو كىردن ووتم تكايە كاتم بىدەنلى با وەلامى
پىرسىارى ئەو ھەتىوھ پىسە بىدەمەوه، كە ناوى گەرمىيانىيە.

وەلا ھەر وام ووت مايىم لى وەركىرا و گەرمىيانى پېرى جەتىوی كىردى، من نەمزانى
دەسەلاتى ھەمە بەسەر مندلا!

نەوشىروان، كاك نەو زۇر دەمى پىسە، ھەول بىدە قسە كانى خۇت بکەو نەم
ئىيەمال بکە جونكە پەكسەر سورت دەگات نەو خاوهنى نەو ژورەمە، ناھىلىت قسە
بىكمىت.

ماڭوان، زۇر باشە؛ بىيىخە بە.

مايك درايەوه دەستىم، بەلام خاوهنى ژۇرەكە بەناوى گەرمىيانى پىش وەخت
بە منى ووت ھەر قسە يەكى قۇر بکەيت سورت دەكەم واتا ناھىلىت قسە بکەم
ماڭوان، نەوندەتى تر تۈر بوبوم خۇم بۇ نەگىرا، منىش نەمجارە بە ھېمىنى شۇرۇم

وامکرد له خه لکی ژوره که نه و کابرايه ئیحراج بکمن به دلی خوم نمهوهی ویستم پیم
ووت، خه لکی ژوره که شم کرده شاهید به سه ریوه نه م نازادی خوازه ناهیلت قسه بکم.
نینجا دهستم کرد به شیکاری لم سه کانی نه و، به لام شیوازی پال تالکم
نمدهزانی چونه بؤ فسه کردن نه و سه ردمه، همروک موسولمانیکی ناسایی
قسه کرد و به ردھوام بووم قسه کانم ناراسته نه و خه لکه به ریزه کرد که:
**(خواي گهوره سى جوره مه خلوقه بؤ بهندایه‌تى دروستکردو، واتا نه م سى جوره
خواي گهوره تنهها بؤ بهندایه‌تى دروستى کردوون.**
دروستکراوى خويه‌تى بهندایه‌تىان گردۇته نەركى سەرشان، به لام ھەرىھەكمىان
جياوازن له جورى کردن بهندایه‌تىكە.

يەكەم: فريشته (مه لانىكەت): نەم جوره مه خلوقه ھىچ جوره شەھوەت و
شوبهانىكىان نىيە، تنهها لە فەرمانى خواي گهورەدان بؤ بهندایه‌تى، جورىان زوره
نۇمنەي جورەكانىيان ھەيانە تنهها له سو جەدايە بؤ پەروردگار ياخود له رکوع
دايە..تاد

دووەم: پەرى (جن): نەم مه خلوقه بؤ بهندایه‌تى دروست بوون، خواي گهوره
ئازادى کردوون له ژيانياندا واتا خويان ھەلىدەبىزىرن بهندایه‌تى بکەن يان سەرپەتچى
بکمن، سروشى نەم مه خلوقه وايە كە باندایه‌تى کرد وەك فريشته دەيكەت كە
خراپەشى کرد دەبىتە شەيتان، نېبلىس لەم جوره مه خلوقە كە پېشتر وەك
فريشته بهندایه‌تى دەگردو خواي گهوره پلهى بەرز كردىمۇوه لە پلهى فريشته كاندا
بوو، واتا نېوەندىگىريان نىيە.

سييەم: مرۆف (ئينسان): نەم جوره مه خلوقه بەریزترىن جورى دروستکراوى
خواي گهورەن و ئازادى رەهابان پىدراؤه لە كردارياندا، نەگەر ژيانيان لە بهندایه‌تىدا
بەكار ھىتىنا لە پلهى فريشته كان بەرزىتە بەو مەرجەي ژيانى لە بهندایه‌تىدا بىت،
نەگەر ژيانى لە خراپەكارىدا بەكار ھىتىنا وەك نازەن ھەزمار دەگرىت، نەو كەسانەي

که نامانجیان نیه له ژیانیاندا و واهمست دهکنه بیهوده دروست بوون کاریان نیه و
بهندایه‌تی ناکمن نهود و دک نازه‌لکان دهزین بؤ نمونه: نازه‌ل دهخوات و دهخویت
و حمزی سیکسی همه و نازه‌ل خیزانیش دروست دهکات له کوتایدا دهمن هیچ

نامانجیکیان نیه.

که واتا زور به‌ساده‌بی بؤ به‌مرزکردنه‌وهی نیمتیازی مرؤفه‌کان خویانه بؤیه
بهندایه‌تی دهکنه، تا له پیگای نه و بهندایه‌تیه و پله‌ی خویان به‌مرز بکنه‌نهوه تا
خوای گهوره جینگاو نیمتیازی زیاتریان پیببه‌خشیت و نزیکتر دهبنه‌وه له خوای
پهروهردگاریان که خوای گهوره مرؤفه بؤ بهندایه‌تی دروستکردوه نازادی کردوه
واتا خوا مرؤفه خوش دهويت، دووباره‌ی دهکه‌مهوه واتا خوا مرؤفه خوشده‌ویتی
گهرمیانی: مایکی لیوهرگرت؛ خو نیمه دار و به‌ردنین، تؤ و دک مهلا قسه‌مان بؤ
بکمهیت و نیمهش قسه‌ی خومان همه.

نهیهیشت قسه‌کانم ته‌واو بکه‌م، زانی وه‌لامی پرسیاره‌که‌ی نه و نهدریته‌وه
هاواری کرد به مایک کیی تر مایک دهويت با بیده‌منی؟
که‌س نهیویست هه‌موو نه و خه‌لکه داوایان دهکرد که ماکوان قسه بکات، ناچار
ههر به‌دهستی خوی بانگی کردموه.

گهرمیانی: فهرموو ماکوان قسه‌کانت بکه به‌س به‌کورتی، به‌لام با پرسیاره‌ک بکه‌م؟
ناها خوا مرؤفه دروست کردوه لمسه‌ر نه‌م زه‌ویه‌دا بؤ بهندایه‌تی هیچی تر نابیت
بکات؟

ماکوان: هیچم نه‌ووت لمسه‌ر نه‌وهی که مایکی لی و مرگرت، تعنها سوپاسی نه و
خه‌لکه‌م کرد که به‌و شیوه‌یه حمزیان به‌قسه‌کانی من بووه نه و زورهیان پر کردبوو له
گول و ناوی ماکوان، هه‌رجی بیدین و مولحیده‌کانیش بوو خه‌ریک بوون نه‌ته‌قینه‌وه!
به‌رده‌وام بووم له قسه‌کانم که گهرمیانی نه‌هیهیشت قسه‌کانم ته‌واوه بکه‌م، به‌لام
نه‌وهی که من دهمه‌ویت لیره‌دا باسی بکه‌م نه‌وهیه (خوای گهوره که نیمه‌ی لمسه‌ر

نهم زهويه داناوه، نهم کارانهی پيپاردوين و هک موسولمان دهبيت بيکهين کردمان
مرؤفین نهمانکرد ئازهلىن، به دهقى قورئان ئاماژه‌ي بىۋاوه.

یەکەم: بەندایەتى؟ ئەم بەندایەتىيە شەمولى يە واتا گشتىگىرە، ھەممۇ ناكارو
پەفتارەكانى ژيان دەگرىتەوە كە لەچاکەدا بەكارى بەھىنەت و لە ناو نايىنەكەدا
وەك نەرك و فەرمانەكانى نويڭىز و رۆزۈ زەكتە حەج...هەتى، نەممەش لايەنېنىكى ترى
بەندایەتى يە.

دوروهه: ناؤهدانکردنوه؛ که پیکھاتهه زیار و شارستانیهه، له سئ توخم پیاک

دیت:

آ- رهشت

ب- بیروباوہر

ت- داھیںان

سییه‌م: زانست؛ له ئىسلامدا كه خواي گهوره مرؤوفى دروستكردوه، ناتوانىت بهندايەتى بکات و ئاودانى سەر زەوهى بکات تەنها بەزانست نەبىت. ئەمەش دوو جۈرە زانستەكان كە فەرزە لەسەر ھەممۇ موسولمانان بە پىاو و ڙەنەوە.

آ- زانست شەرعىي: وەك تىڭەپشتن له عەقىدە، قورئان، شەريعەت و فيقەي

فیضان

- زانست، زبان، بیزیشکی، هندسه، فیزیا، کیمیا و گردون ناسی. تاد

حوار دم: یانگه واژ؛ مروف که بو بهندایه‌تی دروست بوو پاشان ببوه خه لیقه

له سه ر زهوي و زانست فتيربوو گرنگه دهستي خيرى همه ميشه بهر دهوا م بيت بو
 نه و هي زانسته كه بگه يه نيت كه ودك و وتمان پيکاهاته دوو به شه، ئەم زانسته
 سەرتاكەي يەك سەرچاودىيە واتا (وهحدەتى مەصدەرە) كه قورئان و سوننەتە
 لە هەر دوو به شە كەدا. ماناي وانىيە لە قورئاندا باسى فيزيا و كيميا و پزشىكى
 بەتەواوەتى كرابىت، لە كۆلىزەكاندا بخويىزىت، نە خىر- مە به سەت پىي ئە وھيە كە

نهو لهویاتسی دیاری گردوه له وهی ج زانستیک حه لاله خزمت به مرؤف دهکات،
یاخود جو حه رامه له زانست که مرؤف له فیطرهتی لانه دات.

پینجهم: نارام گرتن (صب)، بُو لیزهدا خوای گهوره نارامگری لهم زیانه دا
گردوتنه نهوله ویات؟ لمبه رانبهه نهوهی له به رانبهه نهه پینچ کارهی مرؤف که زیانی
له سهه دامهزراوه و پاداشته کهی به هه شتی نه به دییه، لمبه رانبهه ریدا پینچ جمهه
تر ههیه که دژایهتی نهه پینچ سه نگهه دهی موسولمان دهکات.

یه که م: شهیتان؛ بهدوو شیوه شهه دهکات له گهه سه ربا زه کانیدا.

آ- سه ربا زی شهه هوهتی ههیه

ب - سه ربا زی شوبوهاتی ههیه

دووهم: نهفس پالنهری خرابهیه له ناخی مرؤف خویدا.

سییه م: نیعمه ته کانی زیان لهم دنیایه دا که خوای گهوره به خشیویه تی ده بیته
جه بیهه دژی موسولمان.

چواره م: هاویتی خرابه.

پینجهم: دونیا.

گمرمیانی: دیسان مایکی لئ و مرگرتمهوه و نههیشت قسه کانم بکه م؛ نهه قسه
تقرانه کمس لئی تیناگات.

دهستی گرد به جنیودان به خواو پیغه مبهه و پاشان ووتی به حسابی نهه
ماکوان-ه بیت هورنیان زانسته و موعجیزه تیدایه، پیمان نالیت کامه معجیزه
فورنیان؟

خوی بانگی گردمهوه و مایکی دایه وه بیم، چونکه کمس قسه نهده گرد
نه مووی دهینوسی بُو مایکی لیوهر دهگریت ماکوان لوی کردوون. چهند کمسیکی
تر دهستیان بمرز کردهوه هه موویان دهیانووت سه ره که مان بُو ماکوان، نیتر نهویش
شیت بیو بیو!

مایک درایه‌وه دهستم کاک نهوشیروان-یش له دوامه‌وه خهربیکی نان دروست
کردن بwoo له‌گهله بیاویکی به‌رقیزی تر به‌ناوی کاک شیخ ته‌ها، مالیان ناوا بیت زوو
زوو ناو و چایان بو دههینام منیش قسم دهکرد.

ماکوان؛ مایکم گرتنه‌وه و وه‌لامی پرسیاره‌کهی نهوم دایه‌وه به ناراسته‌وه خویی؛
زور له میزه‌وه دهمویست نهム باسه بخمه به‌ردام هه‌مولوایه‌ک، به‌لام نه‌مدهزانی
چون باسه‌که بکه‌مه‌وه. تا خوای کردگار کردی پرسیاریکم لیکرا له لایمن بی
دینتکه‌وه (مولحید) که بروای به هیچ ناینیک نه‌بwoo. لم‌استیدا باسه‌که‌م په‌یوندی
نیه به باسی نه‌هو مولحیده‌وه، به‌لکو راسته‌خو په‌یوندی هم‌بwoo به مانشیتی
پرسیاره‌کهی نه‌وه‌وه.

(خوم ده‌پرسم نایا قورئان زانسته؟ واتا نه‌هو زانسته حهتمیه که خه‌لکی باسی
دهکات و بؤته معهیفه‌ی چهقیو و کونکریتس داریژراوه واتا ودک ماتماتیک و
هاوکیشه‌کان و زانسته حهتمیه‌کان ودک ده‌لین؛ نه‌وه‌نده جار نه‌وه‌نده نیتر یه‌کسانه
به‌وهی که ده‌ردچیت، نه‌مه زانستی حهتمیه‌وه سه‌لمینراوه. نایا قورئان نه‌م زانسته
حهتمیه مرؤفانه‌یه که نیستا بوونی هه‌یه؟
به دل‌نیاییه‌وه نه‌خیتر.

پرسیاریک تر نایا قورئان فیکره واتا زاده‌ی تمکیری مرؤفه؟ لمسه‌ر نه‌مه
دریز ناکه‌مه‌وه پرسیاره‌که دیاره که به‌دل‌نیاییه‌وه نه‌خیتر- سروشه له لایمن خوای
په‌روه‌ردگاره‌وه.

نه‌ی نایا قورئان فه‌لس‌مفهیه؟ واتا گه‌رانه به دوای نهینیه‌کانی زیان و شیکاری
گمردوون و لیوردبونه‌وهی حیکه‌مه‌ت و جوانکاری و ریکخستنی نه‌م گمردوون و
بوونه‌یه؟ به‌دل‌نیاییه‌وه نیمه‌ی موسولمان ده‌لین؛ نه‌خیتر فه‌لس‌مفهش نیه.
که‌واتا قورئان چیه؟

قورئان فه‌رموده‌ی خوای موته‌عاله له به‌رزیه‌وه دایبهزاندوه بو مرؤف تا بتوانن

همو نه و باسانه که کردمان تیدا هلبینجی و له دواشدا مرؤفه کان که
پهیامه که یان بؤ هاتووه خویان بؤ زیانی خویان برهوی پیبدن و بتوانن زیانی خویان
له سهر نه و گشتگیریهی فورثان به بهشی جیاجیا لیدروست بکهن له رههندگانی
زیان، نمونه‌ی سیاست، شهربیعت، بیروباوم، کومه‌لناسی، نابوری، جیهانبینی،
دهیان و سه‌دان ھوتاخانه له سهر منهجهی نه م پهیامه خواییه دروست بکریت که
دنه جینگیره کان کونکریتی خوی دارشته و دک نایه‌ت «مه حکمه‌کانی» که دیاره و
تفسیر هه‌لناگریت، نه‌وشنی تفسیری جیاواز هه‌لندگریت و اتا نایه‌ت «موتاشابیه»
که‌سانی پسپورو شارهزا و زاناکان تفسیری دهکهن، که‌واتا دهمه‌ویت کورت و پوخت
بلیم فورثان گشتگیره، به‌لام جوزئیات و تایبه‌تمهندی (تخصوص) لای خه‌لکه‌که‌یه،
نه‌وان له‌بواره‌کاندا دانیشمهد دهبن له‌بهر روشنای فورثان.

با زیاتر شیکاری بؤ بکه‌م؛ زؤر جار له م همساره‌ی نیمه‌دا هه‌ندیک پرسیار
همیه زانست ناتوانیت وه‌لامی بداعه‌وه، زانستیش بؤ خوی نیسبیه. نه‌مرؤ شتیک
حه‌تمیه و سه‌لمیتر او، سبه‌ینچ دانیشگا و نه‌کادیمیاکان لئی په‌شیمان دهبنه‌وه، و دک
تیؤری داروینزم، که تا سه‌دهکانی را بورد و زانست بwoo نیستا له دوای دوزینه‌وه
(دی نین نه) بوه به میژوو، ته‌نها و دک میژوو له دانیشگاکاندا ده‌خوینریت و
به‌زانست هه‌زمار ناکریت، که‌وا بوه که دهسته‌واژه‌یهک یاخود بیردوزیک زانست
نه‌یتوانی وه‌لامی بداعه‌وه، نه‌و کات فیکر له زانست گه‌ورهتر ته‌ماشای دهکات
و بیرمه‌ندو زاناکانی سه‌ردم جینگای بؤ دابین دهکهن و وه‌لامی حه‌تمیه‌ت‌که‌ی
نه‌دهنه‌وه که له مارکسیزمدا پییده‌وتیریت نه‌دهبی جه‌دهلی، له نیسلامدا نه‌شیت
پیسی بوتریت نیجتیهاد، نه‌ی نه‌گه‌ر زانیايان و بیرمه‌ندان نه‌یانتوانی وه‌لامی بؤ
دهسته‌بهر بکهن، نه‌وه به‌دلنیایه‌وه فهیله‌سوهان نه‌یدهن له قالبی فه‌لسه‌فه و به سه
گریمانی مه‌عريفی وه‌لامی بؤ دهست نیشان دهکهن که لای نه‌رستو و نه‌فلاتون به
«حیکه‌ممت» ناسراوه، لای غمزالی به «حدود» و اتا به سنور دهست نیشان کراوه،

لای شىيخى ئىسلام ئىبىنۇ تەييمىيە بە قىسى بىيمانا واتا نامە عقولىزم پىيچە وانەكمى لە سەرددەمى نوىدا لە لىپرالىزىمدا ناونراوە بە مە عقولىزم، لای ئىبىنۇ روشد بەلۇزىك..
هەندى.

بەم دەرئەنجامە نەوهەمان بۇ رۇون دەبىتەوە، زۇر جار لە ناو قورئاندا خەلگانىك
بەماندوبۇنى خۆيان دەكەونە ناو دەقەكان و دەيانەۋىت لەگەل زانستى نوىدا
بىسەلمىنن كە دەقەكان لەگەل زانستى سەرددەم يە كانگىرن.

لەپاستىدا ماناي وانىيە سەلمانىنى قورئان لەگەل زانستىدا ئىتىر نەوهەمانى
نەوهەيە كە قورئان گەورە نىشان ئەدەيت، نەخىتر - چونكە قورئان كەلامى خوايى
و زانستىش دەستتىرىدى حەتمىيەتى مەرۆفە و هەرگىز قورئان شوينكەوتوى زانستى
مەرۆف نىيە، بەلكو بە دەلىيايىيەوە زانست شوينكەوتوى حەتمەيەتى فەرمۇودەي خوايى
پەروەردگارە، وەك نۇمنەي زانىيائى نەحو و صرف دەلىن؛ با بىنەما كە نەشاز بىت
لە نەحودا، بەلام شوينكەوتوى قورئان دەبىت لەو حالەتىدا، چونكە نەصل لە
قورئانەوە نەحو صرفەكە وەرگىراوە زادەي بىرى قوتابخانە نەحويەكانى مەرۆفە نەك
قورئان شوين زانستى مەرۆفەكە بکەۋىت كە لە بىنەپەتىدا لە قورئانىيىشەوە وەرگىراوە.
لېرەوە نەوهە رۇشىن بويەوە كە وەلامى هەر سى باسەكمى كە كردم لە قورئان و
سۈننەتدا دەست دەكەۋىت وەلامى هەمۇوى داوهەتەوە نەم نايىنە بە بەلگەي (ألا لە
الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين) كەمادام پەيامەكە لە لايەن كەردگارەمە هاتووە
بە دەلىيايىيەوە لە هەمۇوى بەھىزىرە، وەلامەكەنەشى دەستەبەر كەردو. گەورە ئىسلام
لەمەدا دەرددەكەۋىت نەك بچۈكى بکەينەوە بۇ زانست و فيكرو فەلسەفە، بەلكو نايىنە
لەلايەن خواوه هاتووە واتا كەلامى خوايى كەردگارە.

كە واتا دەيمەوە سەر نە و باسەي زۇر جار خەلگانىك موسولمانن و خۆشىان
دەخەنە تەنگەزەيەكەوە بە سەلمانىدى ھەندىك حەتمەيەتى زانستى كە لە پاستىدا
قورئان پەيوهندى بەو باسەوە نىيە، چونكە قورئان پەيامى ئايىنى ئاسمانى خوايىيە

بۇ سەر زەھى نە كەتەلۆكى جىلۇچى و بايەلۆجى فىزىيەي.. هەند.

نەم ووتەمى كە ناماژەم پېيداوه ماناي وانىيە كە دەيان بىردىزى كشتى لە قورئاندا بۇونى نىيە، بەلكو سەدان بىردىز سەرچاوهى گرتوه لەسەر گەردۇن و مەرفىي و تەنانەت كۆمەلایەتى و ياساي.. هەند يان جوانتر بلەيم ھەموو فەرھەنگو رەھەندەكانى زىيان قىسە و باسىتكى لەسەر كراوه لە قورئاندا پاشان لە سوننەتدا، بەلام نەبۇتە دانىشگايەكى نەكادىمى زانستى كە ئىتىر سەرچاوهى ھەموو زانست فىزىيا و كىيمىا و ئەندازە و جەبر.. تاد بىت، ئەمە خواى گەورە بە جىيى هيشتە بۇ زادەو بىرى مەرقۇيەتى، نەگەر وا نەبىت زىيان ھىچ مانايەكى نىيە، كەواتا ئىمە وەرزىش بە ئەقلىمان ناكەين داهىنامان نابىت، خواى گەورە سروشتنى مەرقۇي وادروست كردوه كە تواناي بىرگىردنەوە بەرەو پېيش چۈونى ھەبىت. لە ناو قورئاندا ھەندىك بىردىزى داوه بۇ سەرنج راکىشانى خەلگى بۇ ئەوهى ھەست بىخەن كە نەم پەيامە دەستكىرىدى مەرقۇف نىيە؛ زانستىش مەمنۇنى ئەم بىردىزانە بۇوه كە لە قورئاندا بۇونى ھەيە خواى گەورە فەرمۇۋەتى.

من ئىرەدا خوا حافىزىتان لىدەكەم و كاتى نان خواردىنەو مايك ئازاد دەكمەم و سوباس بۇ نەم ژوورە كەپىگاي پېدام قىسە بکەم و سوبا بۇ ئەم خەلگە بەرپىزىش كە گۈيان بۇ گرتىن.

سەرتايىھىكى نۇئى لە جىهانى تۆرەكۆمەلائىيەتىيەكان

بەھۆكارى نىشوكار و ئۇن ھىنانەوە لە شارى ئۆسلىق ماوهىيەكى زۇر دووركەوتىمەوە
لە خويىندىنەوە و كارى بانگەواز. ئەودەمە مالىم نابەيەكەوە ھەموو ھاۋى و براذران
داواى ئەوهىان دەكىرد كە بۇ كامپىوتەرىك ناڭرم و پەيوەندىيەكان گىرىبدەينەوە لە
پىگاي ئىمەيل و تۆرەكۆمەلائىيەتىيەكان وەك نۇمنەي پالتوڭ زۇر سەرقال بۇوم
بەتايمەت تا سالى ۲۰۰۴، بەردىوام گىرنگىم دابۇوه بەكتىب و خويىندىنەوە نىشوكارو
تىكلاو بۇونى جىهانمان كەم بۇ زىاتر لۇكالى بۇو لە چوارچىوە ئۆسلىدا ئىتر
لەدواى سالى ۲۰۰۴ وە كامپىوتەرم كېرى و خەتى ئەنەرنىتىم راکىشا. پېشتر كامپىوتەرم
ھەبۇو، بەلام زىاتر خەرىكى يارىكىرىن و ھەندىلەك دىزايىن و شتى تايىبەت بۇوم بۇ
كارى تايىبەتى و ھىچ كات خەتى ئەنەرنىتىم بەكار نەدەھىنا لەمەلەوە، مەگەر لە
كتىبخانەي گشتىيەكان نەبوايە.

يادى بەخىير بىت شەۋىكىيان مالى خەزورم هاتن بۇ مالىمان، كچىكى ژىنخوشىم
ووتى كاك ماکوان ئەوە پالتاڭت نىيە؟

ماکوان: نەوەللا..

دايىبەزاند بۇم من و خەزورم بەيەكەوە چوينە ناو ئەو تۆرەكۆمەلائىيەتىيەكان.
بىرمە ئەو كاتە چوينە ژۇورى كوردستان يۇنايىت خاوهنى ئەو ژۇورە كەسىك
بۇو بەناوى بۇتىن ھەر خۇشى سەرپەرشتى دەكىرد واتا ئەمدەمىنى ژۇرەكەمش بۇو،
پېشتر ھەندىلەك زانىيارىمان ھەمبۇو وە خوشكى خىزىانىش ھەندىلەك زانىيارى دايىن و
لەو ژۇورە مائىنەوە.

دەستكرا بەقسەكىرىن لەسەر ياسى ئىسلام و كوردايەتى، تەھەرى ياسەكە بەو
شىۋەمەقىسى لەسەر دەكرا كۆمەنىستەكان دەيانووت ئايىنى ئىسلام ئايىنلىكى عمرەبى

شوقینیه و هیچ پهلواندی نیه به سه رنه ته و دیه تیه وه، نهودی نه ته و دیه بیت نابیت
نیسلام بیت. نیمه کورد هم نیسلام داگیری کردووین، بؤیه نابین به دولتمت

چونکه موسولمانین نهودمه زوریک له کۆمەنیسته کان لای بوتین کۆدھبوونەوە نەوهى کە بىرم ماوه لمۇبۇوگەسېكى نا رۇشنبىرى خاودەم بۇو بەناوى عوسمانى مەلا، بەلام نەم رەخنهى لەنیسلام و نەتهۋەپىش دەگرتەوە، كەسېكى دىكە له و داماوتر بۇو بەناوى ھاپى ئەتكار ھەمان بۇچۇنى ھەبۇو، چەند كەسېكى تريش مىحودى باسەكەيان دەبرد بەرئىگاوه نەوان نەتهۋەي بۇون دىزى کۆمەنیسته کان بۇون، بەلام ئىسلامىيەك ياخود موسولمانىكى لىنەبۇو كە بەرگرى له ئىسلام و نەتهۋەش بىات. ھەردو لا قىسىم بەنەن دەدەت و بە ھەردو ولاشىان قىسىم بە ئىسلام دەدەت.

زوه زووش خاوهنى ژورهكە بەناوى بوتىن هاواريدەكىد نەوه كەسىكى موسولمان
ئىيە وەلاميان بدانەوه كەسىك نىيە ئىسلامى بىت وەلامى نەم چەپانە بدانەوه؟
تەماشايەكى خەزورەم كرد بەرە حەمەت بىت، بە خەزورەم دەھوت خالق، عەرز مكىد
ئىچازەم بىدە دەستكەين بەفسە.

دوای نه و هی خه زورم په زامه ندی ده بپری دوامکرد که من موسول مانم و دهمه ویت
فشه بکهه

بۇتىن: كاڭى ماڭوان با بەرسىيەنى خۆى بىدات لەسەر ئەم باسە، دىيار بۇو بۇتىن خەلتكى ئىرمان بۇو، بەلام ناوجە كرمانجىيەكەي لاي سەلماس و رەزايەوه.

ماکوان؛ دوای سوپاس و ستایشی خوای پهروهردهگار و پیغه‌مبهربی نازدار
عمرزی خه لکی ژوردهکم کرد که همراه بالغترین زووری پالنالک بتو و نهوسه مرده،
به لام هدر وا هسنه کرد و ام دهزانی تنهها بتو موسولمان هسه دهکم.

برایان و خوشکانی خوم که کمسیاک باسی کوردا یه‌تی کرد و نیشتیمان و
خه لکه‌که‌ی خوش ویست؛ مانای وانیه له ئیسلامدا شتی وانیه و کاریکی خرابی

کردوه، به لکو نیسلام دواوی نهوه دهکات که مروف پیز بگریت له خهلك و نیشتیمانی خوی، خیانهت نهکات و خاکه که بپاریزیت، پیغه مبهمری خوا دهه رمویت: (من اخذ من الأرض شيئاً بغير حقه خسف به يوم القيمة الى سبع أرضين) رواه البخاری پاشان دهه رمویت: (العن لله من غير منار الأرض) رواه مسلم ممهستی پیغه مبهمری نازیز لهم حمدیسانهدا نهوهی که هیج کمس بؤی نیه خاکی کهستیکی تر داگیر بکات چون نهگهر خاکمان داگیر بگریت موسولمان خمبات ناکات له پینناو خاکو خویل و لاته کهی خویدا که واته نیمه به نهرکی سهر شانی خومانی دهزانین و هه راجی پیوه ناکهین کوردایهتی به سه رکم دا نافروشینه وه، چونکه نه و کهسته که زور باس له بیسری نهته وه دهکمن دیاره جاش بوون و دهیانه ویت بهو قسه زلانه دایپوشن که سه دان نمونه له جوزه له بار دهست دایه. نهگهر کهستیک به رگری له خاکی خوی کرد مانای وانیه رفی له خه لکانی تره، نهگهر کهستیک ووتی من ناسیونالیزم مانای وانیه نیتر نمهه پراو پری ووشمه که به کار بینیت، راسته نه ووشمه که له دنیادا به جنیو به کار دیت، به لام له ناو کورد دا بهو شیوه لوزیکه نیه، چونکه کورد تینوی نیشتیمان و نالاو سه روهری خویه تی به مانایه کی جوان دایانتاشیوه، پاشان بو زانیاری هه مهو لايمک کوردایهتی ناید لوزیا نیه، تا تنهها کوئه لک خه لک خاوهنی بیت، کافرو موسولمان و عهلمانی و کوئه نیست و مهسیحی و یه زیدی خاوهنی کوردستان، هیج کمس لهم چینو تویزانه به تنهها خاوهنی نه و نیشتیمانه نین دهیت مافیان دیاری بگریت.

که واتا نازیزانی من سوژی کورادیهتی واتایی بریتیه له:

- سوژی نهته وایه تی؛ واته خوشه وستی بو نیشتیمان و خاکو خویه که و
- کیشکه کهی له رووی سیاسی و نابوریه وه.
- هه ولدان بو رزگار کردنی کوردستان و پشتگیری مافی رهوای گله که مان.
- به رز کردن وهی ناستی روشنبیری خه لکه کهی له هه مهو بو اره کاندا.

- بەكار ھىنانى بىرلىك (ھەركۆمەلە بە دىدو بۆچۈنى خۆى) بۇ پاشتكىرى لە
ماھى نەتەوەيەتى.

- پاراستى مۇزالى پەسەنلى كوردىستان لە ھەممۇ روودەكانەمە.

- پاراستى مۇزالى پەسەنلى كوردىوارى (ئاداب، رەشت، ئاكار).

بىرایان و خوشكەن چاکە و باشە لەگەل ھەممۇ كەسىتىك داواي خواي پەرومەدار
و پېغەمبەرمەكەتى تىڭىچ جاي لەگەل خەلگى ولاتى خۇتىدا.

ھىۋادارم بەيامەكمەم كەيشتىت.

بۇتىن: دەم خۇش ئەمە يەكمە جارە موسۇلمانى نەتەوەي بىبىن، نەي كاڭ
ماڭوان راي تو چىيە بەرانبەر بە كۆمەنیست و شوعىيەكان؟

ماڭوان: (ئەوانەي كۆتايى بە دىدو بۆچۈن فىكىريان ھاتووه، ئەوانە نىستا لە
مۇزەخانىدەن بۇئىمۇنە ھەر لەم ئەوروپايدا بە كەسىتى ئەوروپى بلى كى زۇر
دواكەمتووه پىشىتە ملى كۆمەنیستىكت بۇ دەگرن و دەلىن ئا ئەمە)

ناڭام لىبۇو بۇتىن زۇرى پېتىخۇش بۇو، راستە ئەم موسۇلمان نەبۇو، بەلام كورد
پەرومەربۇو بۇيە قىسەكائى منى پېتىخۇشبوو وە نزىكىش بۇو لە بەكمەمە.

بۇتىن مايكى گرتەمە داواي لە كۆمەنیستەكان كرد كە قىسە بىكەن.

عوسىمانى مەلا داواي مايكى كردىداي ئەمە مايكەكمە گرت؛ ئەم ئىسلاميانە
زۇر كۈنەپەرسىتن جا ئەوانە لە كۆمەنیست ھىچ نازانىن، ئەم مەلا ماڭوان-ھ چۈزانىت
قىسە لەسەر كۆمەنیست بىكەت.

بۇتىن: راستە كاڭ ماڭوان تو ھىچ لە كۆمەنیست نازانىت و ناتوانىت رەخنەي
لىېگىرىت؟

ماڭوان: (بۇ) ھەر چەندەنلىك كەپوو دەدات ئىمەمى موسۇلمان سوباس بۇ خوا
خويىندەمە و تەفسىرىتى ئىسلامىيەن ھەمە بۇيە وەناسىنى دوزمنەكانىغان ھەنگاوى

به کمه بُ بهرهنگاری بعونه و میان و پوچهٔ کردن‌هودی فیل و پیلانیان.

مارکسیهت دهدیته پال کارل مارکس که نه لمانیه به یارمه‌تی فریدریک انجلز بنجینه‌ی مهنه فیستیان نوسیه‌وه و راهه‌ی ماده‌ی کوئیان گردو باسیان له میزووی ماده دهکن له سه‌ر بنه‌مای دیالیکتیک که له چهند بیرؤکه‌یه ک و مرگیراوه له گرنگترینیان بیرؤکه‌ی داروینه که ده‌لیت: خانه زیندوهکان به زنجیره کورانکاریه‌کدا رفیشون که کوتاییه‌که‌ی به مروف هاتووه وه نه م کورانکاریه‌ش شتیکی چه‌سپیوه و نه گوچه و دیته دی هه‌میشه. بیرؤکه‌ی دووهم که مارکس بنجینه‌ی بیری کومونیستی له سه‌ر دامهزراندوه فه‌لسه‌فه‌ی نایدیالی نه لمانیه که بمناو بانگترینیان تیور(النقیض) ی فه‌لله‌سوف هیکل بwoo، هرجه‌ند نه م فه‌لله‌سوفه تیور له بواری زانستی لوزیکدا دانا، به‌لام مارکس هاتوو په‌یره‌وه کرد له سه‌ر واقع وه ووتی خه‌لک له مملانیدایه و زیانیش له مملانیدایه وه بنجینه‌ی نه م مملانییم‌ش بریتیه له نابوری- گه‌ران بهدوای نان و ناودا.

-له سه‌ر نه م بنجینه‌یه وه حتمیه‌که‌ی که له داروینی و مرگرت میزووی

مرؤفایه‌تی دابه‌ش کرد بُ پینج قوناغ که نه مانه‌ن:

یه‌که‌م: قوناغی کومونی سه‌رتایی (پاش نه و زنجیره کورانکاریه‌ی که به‌سه‌ر خانه زیندوهکاندا هاتوه وه له کوتاییدا مروف دروست بwoo) نه م مروفه زیانیکی نازه‌لی رهایی ژیاوه له دارستانه‌کاندا.

دووهم: قوناغی کویلایه‌تی (الرق، به‌ندهکان): همبونی کومه‌لیکی که م و خاوهن

ده‌سه‌لات که توانیویانه باقی خه‌لکه‌که‌ی تر بکه‌ن به به‌نده و بیانجه‌وستینه‌وه.

سییه‌م: قوناغی دهرمه‌گایه‌تی (الاقطاع، فیودالی): له م قوناغه‌دا دهرمه‌گه‌کان

خاوه‌نی زه‌ویه‌کی زور بwoo و خاوه‌نی نه و که‌سانه‌ش بون که له‌ناو زه‌ویه‌کاندا

ژیانیان ده‌برده‌سه‌ر.

چواره‌م: قوناغی سه‌رمایه‌داری (کاپیتالی): نه م قوناغه پاش شورشی پیشه‌سازی

دروست بwoo وه هاتنه کایه‌ی نامیتره پیش‌سازیه‌کان ژیان له سهردمی کشتوكالیه‌وه
گورا بو چاخی پیش‌سازی نوی.

پینجه‌م: قوناغی شوعیه‌تی کوتایی (کومه‌نیستی): ژیان له لای نهوان به شوعیه‌تی
دهستی پیکردوه و وه به شوعیه‌تیش کوتایی دیت وه شوعیه‌تی کوتایی دهستی
حومی سهرزدی بکات.

(وه نهودی جیی سمرنجه وه شایه‌نی لیوردبونه‌وه و تیروانینه نهودیه که نهم
قوناغانه له لای شوعیه‌تی، حتمین وه ههر دهستی روو بدات، مرؤفه‌کان هیج جوره
ویست و نیراده‌یه کیان نیه وه میزووی مرؤفایه‌تی ههر دهستی بهم قوناغه‌ندا
برروات نه‌گهر چی مرؤفه‌کانیش پیبان ناخوش بیت یاخود بهرنگاری لئ بکهن،
هؤکاری گواستنه‌وه له قوناغیکه وه بو قوناغیکی تر به‌هؤی کاریگمری ماده‌وهیه،
چونکه له لای شوعیه‌تی فکر و رهشت و بیروباوهر و دین وه ههموو شتیکی مرؤف
به‌هؤی کاریگمری ماده‌وه دیته کایه‌وه و ههر کاتیک نهم واقعه مادییه گورانکاری
به‌سمر داهات نهوا ژیان و قوناغه‌کانی گورانکاریبیان به‌سمردا دیت.

بو نمونه:

کاتیک که کشتوكال پهیدابوو (هاته کایه‌وه) مرؤفایه‌تی له قوناغی شوعیه‌تی
سمره‌تاییه‌وه چووه ناو قوناغی کوپلایه‌تیه‌وه وه نهم گورانکاریه‌ش حتمی و
جه‌بری بوو دهسه‌لاتی که‌سی تیدا نه‌بwoo، به‌هه‌مان شیووش کاتیک که‌لوپه‌لی
کشتوكال پهیدابوو جیهان قوناغی کوپلایه‌تی به جیهیشت و چووه ناوو قوناغی
ده‌هه‌گایه‌تیه‌وه کاتیک که‌لوپه‌لی پیش‌سازی پهیدابوو وه دوزراییه‌وه میزوو رووی
کرده سه‌رمایه‌داری، پاشان به هؤی پوچه‌لی بیونه‌وه و رووخانی سه‌رمایه‌داریه‌وه
میزووی مرؤفایه‌تی به زوری وه به‌شیوه‌کی حتمی چووه ناو قوناغی کوتاییه‌وه
که قوناغی شوعیه‌تی کوتاییه (چینی کریکار).

هملوه‌شینه‌ره‌وهی سه‌رمایه‌داری، به‌ریبه‌ره‌کانی له نیوان چینی کریکار و

سهرمایه داره کان دروست دهیت به هوی نه و زولم و زوریه له چینی کریکار دهکرت له لایه ن سه رمایه داره کانه وه، چینی کریکاره کان شورش دهکن، به مهش هیزی سییه م پهیدادهیت و به گویره منطق الجدلی» العادیه الیالکتیکیه«(نه و کوپانکاریه که به سه رثابوری و کومه لایه تی دا دیت که هوکاره که مادهیه) هیزی سییه م پهیدا دهیت که بریتیه له شوعیه تی نوی به نوینه رایمی دهوله تیکی کریکاری» پرولیتاری» نهمه و هکو بیردوze، به لام له واقعیدا به شیوه هیه کی تر بود.

﴿ به لگه واقعی له سه ر پوچه ل بونه وه نه ری بازه یه کم شکست که به سه ر حه تمیه کاندا هات نهود بود که کارل مارکس وا دانا بوده کم و لات په بیرونی شوعیه ت دهکات به بریتانیا - واته به بریتانیا یه کم و لات دهیت که شوعیه ت تییدا سه ر که وتن به دهست دینیت به هوکاری نهود که به بریتانیا که ورنترین و لاتی پیشه سازی بود له سه دهی نوزده هه مدا، بار و دو خی کریکاره کان له به بریتانیادا زور خراب بود، چینی کریکار به پیاوی و زنانه وه روزانه زیاتر له هه زده کاتزمیر کاریان دهکرد له زیر زهودا له تونیله تاریکه کاندا له پیناوی ده رهینان و هه لکمندنی خه لوزی به مردین که تاکه نقودیکی سه ره کی بود له و کاته دا، وه زور بهیان نه مردن به بین نهودی هیج مافیکیان هه بیت، بؤیه مارکس ووتی کریکاره کان شورش دهکن وه به شیوه هیه کی حه تمی وه قطعی شوعیه ت سه ر ده که ویت له به بریتانیا.

﴿ یه کم خال که خواه گه ور شوعیه ت به درو هینایه وه و بیر دو زه که بوج کرده وه بجیهان، هه مموی نه و بود که هه تا نه مروش به بریتانیا نه بود به دهوله تیکی شوعی وه شوعیه ت سه ر که وتنی به دهست نه هینا، له کاتیکدا شوعیه ت له و لاتیکی کشتوکالی و هکو رووسیادا سه ر که وتنی به دهست هینا به بین نهودی که به قو ناغی سه رمایه داریدا بروات که مارکس به قو ناغی حه تمی و میزووی باسی دهکات واته له قو ناغی کشتوکالی وه گوازرا و هته وه بج قو ناغی شوعیه ت﴾

﴿ دروی دو وهم نه و بود و که شوعیه ت له سالی ۱۹۱۷ دا ده سه لاتی گرته

دهست له رووسیا، دهباوایه حکومه تیکسی پرولیتاری (کریکاری) بیته کایه وه وه
کریکار بالا دهست بن له گمل روزگاردا ولات نامینیت وه خله کی همر کمسو
به پیسی توانای خوی کار بکات و پیداویستی بو ناماده بکریت، به لام نهودی
که روویدا کاتیک لینین پاشان ستالین دهسه لاتی روسيایان گرته دهست وه
حومی روسيایان کرد به ته واوی پیچه وانه بwoo، روسيا دیکتاتوریه تیکی واي
به خویه وه بینی که هاوشیوه نه بwoo له میژوودا مهکمر نمهوه نه بینی که
روزناویه کان باسی دهکمن لمباره موسولونی یاخود هیتلر، چینی کریکار به هیچ
شیوه ک خاوهنه هیچ جوڑه دهسه لاتیک نه بعون به لکو دهسه لات تهناها بو حیزی
شوعی بwoo وه داهاتی ته واوی وولاته که بو نهندامانی حزب بwoo، بهشی کریکاره کان
تهناها چه وساندن وه بwoo }
} دروی سییه هات کمروخانی شوعیمت بwoo، له کاتیکدا دهباوایه شوعیمت دهست

بمسمر هه موو جیهاندا بکریت و تاکه دینی دوار فریز بیت وه هیچ ولاتیک نامینیت
که شوعیمت نالاکه تیدا نه چه قیینیت، نهمه نه ک تهناها روی نهدا به لکوله دواي
ستالین-هوه همر یه ک له سکرتیره یه ک لمدواي یه که کانی حزبی شوعی که دههان
دهستکاری نه م ریبازهیان دهکرد به ناوی دوباره بنیات نانه وه (اعاده البناء).

(Nikita Khrushchev 1954-1964)

کاتیک خروشوف هات همر له زیر ناوی دوباره بنیات نانه وه پیشکه وتنیکی نوی
دان ا به ناوی به یه که وه زیانی ناشتیه وه (التعابیش السلمی)، کاتیک که ریکه وتنی
دهست له گمل جون که نه دی سهر فریکی نه مریکای نه و کات له سهر شهپری سارد وه
شوعیمت دلنيا بwoo که ناتوانیت دهسه لات به سمر جیهاندا بکریت. ک

نهو خالهنه که لم باسه دهیزیریتموه نهودیه: کاتیک که بانگه وازی شیخ محمدی
کوری عبدالوهاب رحمه تی خوای لیبیت له سمر دهستی چهند که نجاتیک له ناوچه هجرله
سعودیه زیندو کرایه وه و پاشان جمیشی ته و حیدریان دروست کرد که ئامانچه کانیان

بەھىزىكىرىنى شەرىعەتى ئىسلام بۇو، رۆژنامەيى البراھىد كە رۆژنامەيەكى رپسى بۇو باس لەم بىزوتىنه وەيە دەكەت وە دەلىت؛ كارىگەمىرى شوعىيەت كە يېشتۇتە ناواھەراستى سەحراي دوورگەي عەرەبى وادەبىنەن لە هەجر بانگەوازكاران شۇرۇش دەكەن بۇ بەپەرەوكىرىنى پېبازى شوعىيەت. نەوهى نەم رۆژنامەيە نوسىبىوی نەقل و مرى ناگىرىت، بەلام لاي نەمان بەم شىۋىدە يە ھەممۇ شتىك لە مىزۇودا نەصل و قانۇن تىيىدا نەم قانونەيە كە ماركس دايىناوه.

ھەروەكىو خواى گەورە دەربارەي نەم زالماڭە دەقەرمۇتىت: (ما أَشْهَدُنَّهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضْلِلِينَ عَصْدًا) التەھف/ ۵۱. واتا: نە ئىبلىس و وە نە نەوهەكانى نە نەمانەش ئامادە نەبۇون لە دروست كەرنى ئاسمان و زەویەكاندا وە ئاكادار نەبۇون و بېس و راشىيان بېن نە كراوه وە لەمەش كەمتر ئاكادارى دروست كەرنى نە فسى خۇشىيان نەبۇون؛ نەچىن و بەج حەقىكى بەبىن ھىچ بىنەمايەكى زانستى نە م ھۇناغانە ناو دەبىن بە شتىكى حەتمى و جەبرى، ھەر وەكى نەوهى كە خۇيان ئامادە كۈرانكارىيەكە بوبىن وابىن و بەدلنىيابىمۇ ناوابان ناوه كۈرانكارى حەتمى و جەبرى- دەبىت باباى موسۇلمان بىزانىت كە نەم رېبازە دىزى ھەممۇ پەيامە ئاسمانىيەكانە كە خواى گەورە بۇ پېغەمبەرەكانى ناردۇدە.

شوعىيەت و ھەولى بىنیات نانەوە پاش خەۋەشىۋەت وىستى خواى گەورە وابۇو تەرازوو پىوانەكان پىچەوانە بۇونەوە وە بىرجنىف هات (1964-1982) وە پاش ئەمۇش مىخائىل كۈرباتشۇف هات 1985-1991 تىبىينى ئەمەيان كەدە شوعىيەت لەناوەوە بىمەرەوە رۇخان دەپوات وە گەورەتىن ھۆكاري رۇوخانىش بىرىتى بۇو لە باومر نەبۇن بە خوا و بە دىن، وە بانگەوازى كەرن بۇ بىباومرە وە خەلک پەرەمەدە كەرن لەسەر بىن باومرە.

بۇيە ئەمانىش بەناوى دوبارە بىنیات نانەوە (اعادە البناء) شوعىيەتىان كۈپى لە ئەلھەوە تا ياء، نەوهەبۇو سەپەرتىن شت لە دىنادا كە مىزۇو تۇمارى كەرنى دەبىنەن

سەرۆکى گەورەترين ولاتى شوعىيەت (بەكىتى سۆفيەت) لە دنیادا ئاهمنىڭ دەگىپىزىت
بەھۆى تىپەرىبۇنى ۱۰۰۰ سال بەسەر دامەزراڭدى كەننېسى كاتۆلىكى، وە لەمۇش
سەپىرتىر چونى گۇرباتشۇف بۇو بۇ ۋاتىكان بۇ زيارەتى پاپا!

دەبىت لەمە سەپىرتىر ھەبىت كە ئەم رىبازە وە سەرانى و شوينكەوتوكانىشى
تەنها ناوبراڭدى دىننیان بى شتىكى دواڭەوتوه، دىن ھەروەكى گارل ماركس دەلىت
سەرخۇشكەمىرى گەلانە - ھەروەھا دەلىن دىن شتىكە كە دەرەبەگەكان و پاشاكان و
خاونى دەسەلاتەكان و زوردارەكان دروستىيان كردۇھ بۇ ئەوهى گەلانى بى بىتھوش
بىھەن وە دنیاگەيان بخۇن وە بەلۇننیان بى بەھەن بە پاداشت وەرگەتنەوه لەرۇزى
دواى، ئەمەش راستىيەكى چەسپاوه لە پىاوانى بۇتىن ئىشارەتى دامى ووتى تكايە
كات، خەزۈريش لە تەنىشتمەوه جاروبار قىھى دەكىد..

وەلا بىلەويان كردەوه ئەوه مەلا كەنەكارە لە تەيىشتمەوه قىسم قىئر دەكتات.

ئىنجا بۇتىن ھاوارى دەكىرد كەسىتكەنە كەنەكارە بىداتەوه ئەوه شەمە
نە عوسمانى مەلا وىزاي قىسە بىكەت نە ئەوانەتى تىريش بە نەتەوهى و كۆمەنىستەوه
ھەموويان چوبنەوه ناو كۆلانەكانى خۆيان.

بۇتىن: كاك ماڭوان ئەوه مەلا كەنەكارە لە تەنىشتمەوه؟

ماڭوان: ئەوه لەلا قوربان ئەوه خەزۈرمە ناوى كاك جەلال-ھ.

دستیکی ململانی

ئەو شەوه سوپاس بۇ خوا گۇرھانى پالتاڭ كۆنترۆل كرابوو، كاك بۇتىنىش
هاوارى دەكىرد كاك ماکوان تكايىه ئىتىر باسى شىوعى و كۆمەنىست مەكە، با
كۆمەنىستەكان لە تۆۋە فىئر نەبن، ئەوان خۆشىان نازانن كۆمەنىست واتاي چىيە.
كۆمەنىستەكانى ئىرانى و عىراقى بىندىنگ بۇون، بەلام نەو كەسانەى كە
جەماعەتى كۆمەلەى ئىران بۇون، جونكە كارىگەرى كۆمارى ئىسلاميان لەسەر بۇو
زۇر بى ئەدەب و بىحورمەت بۇون بەرانبەر بە ئايىنى پېرۇزى ئىسلام جىنپىيان
ئەدات هىچ باسو خواستىكى فيكريان پىينەبۇو.

ئەو شەوه بۇتىن زۇر بەشان و بالى مندا هەلىدا دىزى كۆمەنىستەكان لەكەتىكدا
خۆى هىچ بىرواي بە دىن نەبۇو.

ئەو ويستى من بەكار بىنېت دىزى كۆمەنىستەكان بۇ منىش ئاسايى بۇو پېيم
خۇش بۇو، ژورىتك پەلەخەلەك و قەرەبالغ كەوتبوھ بەردەستم منىش ھەر قىسى
خۆمى تىيدا دەكەم.

ئىنجا بۇتىن منى بانگ كردو وەك پرسىيارى رۆژنامەوانى پرسىيارى دەكىرد.
بۇتىن، كاكى ماکوان بۇچى لە كورد دا كۆمەنىست و بىدىن دروست دەبن،
بىروايان بە كوردوستان و ئالاى كوردوستان و نەو شتانە نىيە؟

ماکوان: كورد مولحىدى زۇرە بەتايىبەت لەناوچەكانى كوردوستانى رۆزھەلاتدا،
بەھۆكارى نەوهى كارىگەرى جموري ئىسلاميان لەسەرە.

لەھەرىمى كوردوستانى ئىمەدا ھەندىك لەداخا بۇون بە مولحىد، ھەندىكىش
تەنها بۇ سىنگ دەرىپەراندىن، دەنا كە بە شوپىنى تارىكدا دەرىوات ئايەتەل كورسى

دەخويىنەت.

بۇتىن بە پىكەنىنەوە: واتا كاك عوسمانى مەلا ئايەتەل كورسى دەخويىنەت، باشە

كاك ماکوان نەمانە نەخۇشن يان خاونى بېرۇباوھرى كۆمەنىستىن.

ماکوان: (نهو كەسانەي كە لە بوارى دەرونناسىدا كار دەگەن پېيان وايە كە مرۇد

بەسروشتى خۇي و ناخى حەزى بە دىندارىيە واتا كائينىكى موتەدمىيەنە.

زۇر خەتكىنى شاز و كەم ھەمە بېرواىي بەبۇنى خوا نىيە، دەنا زۇرىنە بېروايان

بە بۇنى خواي پەرەردگارو بالاو دەست ھەمە، بەلام لەسەر جۇرى ئايىن راي

جىاوازىيان ھەمە).

بۇتىن: دەم خۇش نەم قىسە زۇر راستە من موسۇلمان نىم بەلام ئىخترامى

ئىسلام دەگرم، بەلام ھەندىك لە كۆمەنىستەكان بېروايان بە بۇنى خوا ھەمە كاك

ماکوان دەزانى؟

ماکوان: زۇرىك لە كۆمەنىست و مولحىدىكانى كورد بېروايان وايە خوايەك ھەمە،

بەلام بۇچونيان وايە كە خوا نەم گەردونەي دروستىردوه، ئىتەر وازى لىيەندا خوا

لە ووردو دروشتى ناڭۇلىتىمەوە. واتا خوايان تەقاعد كردوه.

نەم جۇرە مولحىدە لەسەر بىنەمايى فەلسەفەي ئەرسەتو بىنای بېرۇباوھرى

مولحىدى خۇيان كردوه نىمچە مولحىدىن، زىاتر لەناو نوخبەي عەلمانىيەكاندا بۇنى

ھەمە زۇر قىسە لەسەر بۇون و نەبۇنى ناكەن كە زۇرت بۇ ھىنان دەلىت خوايەك

ھەمە، بەلام بېرواىي نىيە بەئاين. نەم جۇرە خۇ دەرباز كردنە لە بەندايەتى و

ناسودەكردىنى ناخو فيطرەتى مەرۋەكە خۇيەتى جۇرىكە لە ھەلھاتن لە واقعى و

راستى نەم جۇرە ناوى دىاردەمە.

بۇتىن: نەي جۇرى تر ھەمە؟

ماکوان: بەلى؛ (كاك بۇتىن جۇرىك ھەمە لە مولحىد لەداخا بۇوه بەبېباوھر يان

كارىگەرى سىاسىيە، يان كارىگەرى خىزان و كۆمەتكايىھە، ياخود كارىگەرى باوك و

براي گەورە و نەريتەكانە كە لاي نەو بۇوه بەدىن.

بۇتىن: چۈن؟

همندیک له فسه‌کانی کاک بوتین بهتیکست بوو له ژوره‌که‌دا، من زیاتر مایکم
بیبوو.

ماکوان: بهلی قوربان؛ واتا ودک همندیک له روش‌نبیرانی کوردانی روزه‌لات و خه‌لکه‌کهی بهکشی له ناو کۆمەله‌ی ئیران بق نمونه ئەم ھنیزه مولحیده مارکسیه، زود جار له شەرکانیاندا له‌گەل پاسداره‌کاندا، دعواو ئایمەتی قورئانی دەخوینن کە من خۆم بەبهلکمود لامه پیش‌مەرگەی خۆیان لە ناوچەی مەريوان بقی گنپراومەته‌وه کە چون پەناو نزايان بق خوا بردوه، نەمانه ودک سیاست مولحیدن لە داخى جمهوري نیسلامى ئیران، ئەمە مولحیده‌کان کە داخیان لە دلدايە نازانیت خۆشى بۇچى ئۇايەتى خوا دەکات، خوا له‌چاوى خامنەییه‌وه تەماشا دەکات همندیکیان نەخۆشى دەرونی واي لیکردون ببنە مولحید، باوکى زۇر تورەیه برا گەورەکەی ئەمپۇق ھەرمانى زۇرى بەسەردا گردوه، ئەم کاریگەریه واي لىدەکات کە بەفسەمی خواي ناسمانيش نەکات، چونکە نارەجەتى و نەشكەنچەی بەدەست كەسوکارەوه زۇر بىنیوھ.

ھەندیکى تریان خۆیان بە زانستى دەزانن.. ودک ئەمە پېییان وايە کە ئەم بۇونە بە سوطفە دروست بۇوه، لمراستىدا فەلسەمفە سوطفە زۇر مندانەمە و جىڭايىسى پىكەننىنە، قىسىمەکى بىغانايىشە، کە ئەم جۈرە خراپتىرىن بوارى مولحىدىيە و زۇر دەمارگىرن کە پېشىان دەلىيىت فيكىمەتان زانستى نىمە و مندانەمە، تورە دەبىت کە نمونە بق دىننەتەوه بىدەنگ دەبىت. ودک جارلەکيان بە بىرادەرنىكى مولحىدى سوطفەم ووت لە زىانتا بىنیوته يان بىستوته کە مىۋىك باينجان بىگىت بە سوطفە؟ يان بە سوطفە دارگۇنچىك ھەنار بىگىت؟.. هەندىگومان وەلام نىمە خۆى دەرباز دەکات.

بەلام ھەندىكى تر لەم مولحیدانە زانستيانە دەدۈن ودک نمونە جەلال دەباغ ئەندامى مەكتەمبى سىياسى حىزبى شوعى عىراقى، کە ياس لە كۆنى مادە و تارادەيە

شیوه کی فیزیا یانه له خود گریت و مادی جه دلی نه خافتیت و خاون نار گومینته، به لام
تیوره کان نه وند و لام دراونه ته و له لایه نه کی تایبه تمه نده و بووه به قه وانی سو او.

بؤتین: کاک ماکوان تو مهلا کریکار نیت؟

ماکوان: نه خیر.

بؤتین: نه و که سهی له ته نیشه و مهلا کریکار نیه؟

ماکوان: نه مه دووه جاره نه و پرسیاره بکهیت نه وه خه زورمه فهرمoo با گویت
له دنگی بیت. خه زورم به ره حمهت بیت دهستی کرد به قسه و فهرمoo: من ماموستا
کریکار نیم و ناوم جه لاله و خه لکی مه ریوان-م ماکوان-یش زاوامه.

بؤتین: باشه ببورینه. (زارده ناخاوتی بؤتین جیواز بوو بؤیه همندیک جاره
قسه کانی ودک خوی دمگوازموه).

ماکوان(به نویسنی تیکست له ژوری کوردستان یونایتد): ناساییه!

بؤتین: کاکی ماکوان پرسیاریکی زور بالکیش بؤمن دروست بووه، نه گمر به رسیفی
خوت بدھی گه لیک مه منون ده بم. رای تو چییه به رانیه ر به کوماری مه هاباد؟
نایا کوماری مه هاباده یان کوماری کوردستانه؟ کومه نیسته کان ده لین قازی محمد
هه لخه تی نراوه، نایا رای تو چونه له و باره یه وه؟

ماکوان: کاک بؤتینی به ریز همه موو باستیکی سیاسی میزووی ناتوانیت ودک باشه
فیکره کان دایبریزیت نه مه شانو گه ریه که، ده بیت سه رهتا دیاری بکهین ناوندی
دیار بیت تا کوتایه که بناسین. نیستا من بلیم نا کوماری کوردستانه خه لکی داوه
به لکه مان لیده که ن ده بیت نیجا زدم بدھیت قسه کانم به دوور و دریزی بکه، رازیت؟

بؤتین: به لام کات که مه رچاوی بکه.

ماکوان: دهی باشه قسه ناکه، تو داوه و لام له من ده کهیت ده بیت به گویره
تیکه یشن له پرسیاره که و لام که دسته به ر بکه، نه گمر زانیت قسه کانم هیچی
تیدانیه و قسهی بیمانایه داوه مایک بکه و کوتایی به قسه کانم دینم، نه گمر باش

بۇو وازم لېپتىنە با قىسەكائىم بىكم.

بۇتىن، بەھرمۇ زۇر باشە كاكى ماکوان.

ماکوان: جەنگى جىهانى دووھم لەلايەن نەلمانىاوه ھەلگىرسابۇو؛ بەلام پىشتر بەریتانىيا ناوجەكانى داگىر كردبۇو لەدوى روخاندى خەلاقەتى نىسلامى لە لايەن ئىستىعمارى ئىستىدادى پەرتەوازى بە ناوجەكانەوه ھەمبۇو، ھەممۇ بۇ سەربەخۆى دەولەتى نەتمەھى لەسەر بىنەماي رۆزئاوا خەباتى دەكىرد و ھەولى نەدا.

يمەواكاري بەریتانىيا توانرا رېكەوتىنامە يەك لەنيوان نىيران و عىراق و تۈركىيا و ئەفغانستان دا مسۇر بىكىت كە پىسى دەوتىت رېكەوتىنامە سەعد ئابادى يان ئىتىحادى) كە هەر يەكىك لەو ولاتانە دەولەتىيابان بۇ خۆيان جىا كرددوه و كوردىش لەو نىۋەندەدا خەونى دەولەتكەى لەبارىرا، شۇرۇشى كوردى لەلايەن عەشايەرەكانىيەوه سەرلەمنى دەستى پى كرددوه، بەلام وەكى رېتكخراو بۇونى نەبۇو لە كوردىستان هەر لە شىوهى عەشايەرەكاندا شۇرۇش دەكرا.

لەسالى ۱۹۴۱ زايىنى روسياو بەریتانىيا ھاوبەيمانىيەكىان مۇر كرد بۇ نەوهى لەكەل ئېران جەنگ بىمن، چونكە ئىران ھاوبەيمانى نازى هيتلەر كە توانى حىزبى سۆسىالىيزم كە خۆى سەرۆكى بۇو بىتە سەردىمسەلت وە خۆى پەچەك دەكىرد، چونكە لە جەنگى جىهانى يەكەمدا نەلمانىيا دۇرابۇو، هيتلەر دەھىۋىست پايەت نەلمانىا بگەرنىتىتەوه لە ناو دەولاتانى دونيادا، خۆى پەچەك كرد بەھىز بۇو وايلەيات تا جەنگى جىهانى دووھم ھەلگىرسىنېت، بۇيە يەكەم جار بەلامارى نەمساي دا و بەبىن شەر گرتى، باشان بەریتانىيا و فەرەنسا داوايان لە هيتلەر كرد كە نەو جىڭايە چۆلباكت، بەلام گۇنى نەدا بەقسەكانىيان پاش ماودىيەك هيتلەر توانى بۇلۇنىاش داگىر بىكت و دواتر ولاتەكانى نەسەكەندەناھىيای داگىركرد، دوى نەمە شەر رۇویدا بەریتانىيا بۇمىبارانى كەنارەكانى نەلمانىيەي كرد و نەلمانىاش بەرەرجى دايەوه و فەرەنساش ھانە ناو

جهنگەكەوه و ئىتاليا بۇو بە تەرف لەگەل نەلمانىا، نەمە بۇوە هوکارى نەوهى كە جەنگى جىهانى دووەم ھەلبىرىسىت، ھەرجەندە دەولەتى سۆقىمت دەپۈست خۆى لە شەھرە بەدۇور بىگىت چونكە پىيىوابۇو نەمە شەھرىكى سەرمایەدارىيەمۇ دەبىت نەم لىنى بەدۇور بىت. ھىتلەر رېكەوتتنامەيەكى ھەبۇو لەگەل روسىيادا بەو پىيەى كەنابىت شەھر بىخەن لەگەل روسىيادا، ھىتلەر توانى لە ماۋەيەكى كەمدا نەو رېكەوتتنامە بشكىزىت و زۇربەي زۇرى ناوجەكانى رووسىياش داگىر بىات، نەمە بۇوە هوئى نەوهى كە بەریتانىا، نەمەريكا و رووسىيا بەيەكەوه پۇوبەرۇ نەلمانىا بىنەوە لە نېۋەشدا ئىران كە زۇربەي زۇرى نەندازىيارەكانى نەلمانىا لە ئىران بۇون و كۆمەللىك كارگەي گەورەي وەك دەرھىنانى كانزا و دروستكردنى فرۇڭە ھەبۇو لە جۇرى لوقتائىزا، بەو پىيە كە ھەردووگىيان نەتمەوهى ئارىن ئىتر ھاوبەيمانىيەك لە نىوانىيادا دروست بۇو، رووسىياش دەترسا لەوەي لەرى ئىرانەوه نەلمانىا دزە بىاتە ناو خاكى روسياوە داگىرى بىات وە هوکارىكى تر لەوانە ئىران سەنەدىكى گەورەي نەلمانىا بۇو؛ بۇيە ھاوبەيمانانى نەو سەردەمە بە ئىرانىيان راگەيىاند كە ھاوبەيمانى خۆى لەگەل نەلمانىادا بېچىرىتىت و خەلکەكانىشىيان بىنیرىتەمە و سەفارەت و كونسولخانەكان دابخات لە ولاتى خۆيدا.

ئىران زۇر گۈيى بىن نەنەدا نەوه بۇو لە سالى ۱۹۴۱ دا ئىران دوچارى نەوه بۇوە كە لەگەل زلهىزەكانى دونيادا كە روسياو بەریتانىيە توشى شەھر بۇو شەھرى نەو كاتە كە ژەنھەرالەكانى ئىران نەيانتوانى بەرگەي ۲ سەعاتى شەھرى روسيا و ئىنگلېز بىگرن.

لە خوارمۇ لە كەنداوه وە بەریتانىا توانى ھەموو ئىران داگىر بىات وە لە سەرىشەوە روسيا توانى بىتە ناوهەوە لەناوجەھى ورمىيەوە ھەتا ناوجەكانى مىاندواب و زۇرتىك لەناوجەكانى سەلماس وشىنۇ و پەزايىيە موڭرىيان خرايە ئىر دەسەلاتى روسياوە.

لەسالى ۱۹۴۲ زايىنى دا پىتكەوتىنامەيەك لە نىوانى وەزىرى دەرەوەدى ئەوكاتەي
ئىران كە صدرى ئەعضم بۇو له‌گەل سەفارەتى روسيا له ورمىيە وە سەفارەتى
بەریتانيا له تاران كۆبۈنە وەيەكىيان كرد كە ئەوان دەتوانىن له وۇتەكمىياندا بىتىننەيە وە
حۆكمەتى مەركەزى رەزا شاي بەھلەوى بەھىچ شىۋىيەك دەست وەردىداتە ئىش
كارمakanian، بە مەرجىك رەزا شاه لە سەر كورسى دەسەلات بىلەننەتەوە.
لەم سەرrobeندەدا بۇشايىيەكى دەسەلاتى سىاسى دروست بوبۇو له ناوجەكانى
كوردىستان، ئاشكرايسە كوردىستان بەسرۇشتى خۆى ئەپەپەست بۇ خۆى سەرrobe خۆپەيەك
بەدەست بەئىتىت، چەند وەخت بۇو له شۇرۇش و خەباتدا بۇو وە روسياش ئەمەى پىن
خۆش بۇو سەرەتا بۇيە له ناوجەكانى بانە بەسەرگەردايمەتى بىباونىكى نازا و جوامىتىر
بە ناوى (حەممە رەشىد خان) ياخود پىي دەوتىرت حەممە رەشىد خان وىنەرى.
تowanى لە ھەلمەتىكى شىرانەدا بە ۲۰۰ سوارەوە رۇو بىكانە شارى بانە و بىگىرت، بۇ
ماوهىيەك تowanى ئىدارەي شارى بانە بىھەۋىتە ژىردىسەلاتى حەممە رەشىد خانەوە،
دواي ئەو ئىران ھىزىتكى ئامادە كردىوە و پووبەروى حەممە رەشىد خان بۇھە،
بەلام حەممە رەشىد خان نەيتowanى پووبەروى ئەو ھىزىھ نىزامىيە بېتىتەوە بۇيە
ناچار گەرایەوە بۇ ئەمدىو، واتا عىراقى ئىستا.

ھەروەھا لەناوجەكانى تردا وەك سەقز پابەرين دەستى بىن كرد وە لمۇى
تowanian ھەمۇ دەسەلاتدارانى ئىرانى پەراوىز بخەن و خۆيان لمەنگەي عەشايىر
و ئاغاواتەكانەوە بۇماوهىيەكى كورت دەسەلاتىك و ئىدارەيەكى سەرrobe خۆ بۇ شارى
سەقز دابىتىن، حەممە رەشىد خان جارىكى تر خۆى ئامادە كردىوە بۇ ئەوھى
پووبەروى جەندرەمەكان بىنەوە، لەبەر ئەوھى كە بەریتانيا و روسيا لەوانىان
دابۇو ھىزىبيان نەمابۇو و ئىكۈپىكىان شەكانىبۇون و پاشاي بەھلەوى نەيدەتوانى
حۆكمەتى مەركەزى خۆى قەرز بىكت بەسەر ھەمۇو ناوجەكانى ئىراندا بۇيە له
ھىزىشىكى بەرەفاوازدا حەممە رەشىد خان نەمەجارەيان بە ۵۰۰ سوارەوە تowanى دەست